JAVIER MARIAS

Duygusal Adam*

Türkçesi: Ayşe Ayhan
Roman

*SEL YAYINCILIK

DUYGUSAL ADAM*

Çağdaş İspanyol edebiyatının önde gelen yazarlarından Javier Marias Madrid'de doğmuştur. Felsefeci babası Julian Marias, Franco rejimine karşı çıktığı için hapse girmiş ve İspanya'da öğretmenlik yapması yasaklanmıştır. Bunun üzerine ailesiyle birlikte Amerika'ya göç etmiştir. Böylece Javier Marias çocukluğunun büyük bir kısmını Amerika'da gecirmiştir. 17 yaşındayken Paris'e kaçan Marias orada ilk romanını yazmıştır. Madrid'e döndükten sonra ise aralarında Hardy, Faulkner, Nabokov'un da bulunduğu yazarların yapıtlarını İspanyolca'ya çevirmiştir. 1979'da *Tristram Shandy* çevirisiyle İspanyol Ulusal Çeviri Ödülü'nü kazanmıştır. Oxford Üniversitesi'nde İspanyol Edebiyatı ve çeviri dersleri vermiştir. Çok sayıda roman yazan Marias'ın *Duygusal Adam* adlı romanı tüm dünyada ilgiyle karşılanmıştır.

*SEL YAYINCILIK / ROMAN

* SEL YAYINCILIK
Piyerloti Caddesi, 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel.: (212) 516 96 85 Faks: (212) 516 97 26

http://www.selyayincilik.com
E-mail: posta@selyayincilik.com

ISBN 978-975-570-412-8

*SEL YAYINCILIK: 400

DUYGUSAL ADAM
Javier Marias
Roman
Türkçesi: **Ayşe Ayhan**

Kitap editörü: **Ayşe Ece**

Kitabın Özgün Adı
El hombre sentimental

© 1986, Javier Marias, Mercedes Casanovas Agencia Literaria.

Bu eserin Türkçe yayın hakları
Akçalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır, 2008

Birinci Baskı: **Haziran 2009**

Kapak tasarım: **Yalçın Yoncalık**

Baskı ve Cilt: **Yaylacık Matbaası**
Litros Yolu, Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203 Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Javier Marias

Duygusal Adam

Türkçesi: Ayşe Ayhan

Roman

Daniella Pittarello'ya
*che magari** halen vardır.

* Che magari (İt.): belki. (Ç.N.)

Kendimi aşkın içinde düşünüyor,
sonra da dışına çıktığımı hayal ediyorum.

William Hazlitt

Size düşlerimi anlatsam mı bilmiyorum. Bir yetişkinden çok bir yeni yetmeye yakışacak eski, hatta eski moda düşler. Fazlaca hayalperest ancak gösterişsiz ve sıradan olan bir ruhun, uzun zaman harcayarak ayrıntılı ve kusursuz bir şekilde kurduğu renkli düşler. Öyle düşler ki bunlar bir süre sonra bıkkınlık vermeye başlarlar, çünkü düş gören kişi onlar sona ermeden uyanır; sanki düş gücü bütün o ayrıntılı gösteri sırasında tükenmiş ve sonuca varma isteğini kaybetmiştir, sanki düş görmek gerçekten mükemmel ve amaçsız olan tek eylem olmuştur. İşte bu yüzden düşlerimin nasıl bittiğini bilmiyorum, ne bir sonuca varabildiğim ne de bir ders çıkarabildiğim için bunları size anlatmak düşüncesizlik olabilir. Fakat bu düşler sayesinde hem yaratıcı hem de hayat dolu oluyorum. Kendimi savunmak için sadece, beni bulan zamansızlığın içinde – sonsuzluğa ulaştığım yerde – yazıya sığındığımı söyleyebilirim.

Her nasılsa bu sabah hava aydınlanmışken düşümde gördüğüm olay, gerçekten yaşanan ve hâlâ da bitmiş olmayan, ben biraz daha gençken ya da şu an olduğumdan biraz daha az yaşlıyken başıma gelmiş bir olaydı.

İşim sebebiyle (profesyonel bir opera şarkıcısıyım), dört yıl önce, henüz uçma korkumu mucizevi bir şekilde yenmeyi başaramadığım dönemde, altı hafta gibi oldukça kısa bir zaman içinde birçok tren yolculuğu yaptım. Bu kısa fakat aralıksız seyahat sürecinde üzerinde yaşadığımız kıtanın Batı yakasına gittim. Bu sabah rüyamda gördüğüm üç kişinin yüzlerini – (sırasıyla) önce hayal gücümün bir kısmını, sonra belleğimin çoğunu ve o zamandan bugüne kadar dört yıldır hayatımın tamamını ele geçiren yüzleri – ilk defa sondan bir önceki yolcu-

lukta (bir gün bir gecede Edinburgh'dan Londra'ya, Londra'dan Paris'e ve Paris'ten Madrid'e yaptığım yolculukta) gördüm.

Gerçek şu ki onları fark etmem biraz zaman aldı; sanki bir şey beni uyarıyordu ya da sanki onları fark etmenin beni içine çekeceği tehlike ve mutsuzluğu (içime doğmuş gibi) ertelemek istiyordum (fakat korkarım ki bu fikir gerçeklikten çok bu sabahki düşe ait). Avusturyalı bir yazarın görkemli anılarını okuyordum, ama ben onları rahatsız edici bulmuştum (aslında okuduklarım o sabah gerçekten de sinirime dokunmuştu). Bir an kitabı kapattım ve trenle seyahat ederken konuşmadığım, okumadığım, repertuarımı gözden geçirmediğim ya da geçmiş başarı ve başarısızlıklarımı hayalimde canlandırmadığım zamanlarda alışkanlık olarak yaptığımın aksine "doğrudan" manzaraya değil de karşımda oturan yolculara baktım. Kadın uyuyordu, iki adam ise uyanıktılar.

Hemen karşımda oturan adam manzaraya bakıyordu; dalgalı gri saçlarının kapladığı başını sağa çevirmişti ve olağandışı bir biçimde küçük olan ellerinden biriyle – öylesine küçüktü ki gerçek bir insan bedenine ait değilmiş gibi görünüyordu – yavaşça yanağını sıvazlıyordu. Yüzünü sadece profilden görebiliyordum, yaşını tahmin etmek zordu – ani bir ölüm tehdidine maruz kalma ve sonsuza dek zarar görmeden aynı görünüşe sahip olma umudu, harcadığı çabanın karşılığıymış gibi zamanın baskılarına çoğu kişininkinden daha iyi karşı koyan gizemli bir bedene sahip olduğu izlenimini veriyordu. Ancak başını taçlandıran, üzerine kırağı düşmüş bereketli bir bitki örtüsünü andıran saç yumağı ve silik hatta ilk bakışta ifadesiz görünen bununla beraber uzun yıllardır gülmeye programlanmış – bunu yapmak uygun olsa da olmasa da – izlenimini veren ağzın her iki yanına yerleşmiş iki derin çizgi, ona olgun bir adam havası kazandırıyordu. Ardında bıraktığı yılların etkisinin hiç görünmediği yaşamının o anında, kendi halinde, yete-

rince parası olan, şık bir pantolon – biraz yıpranmış ve neredeyse bacağı görünecek kadar da kısa – ve çok fazla rengin bir araya geldiği bir kumaştan yapılmış yepyeni bir ceket giymiş olan önemsiz bir adam izlenimi veriyordu. Paraya geç kavuşmuş bir adam, belki de küçük ölçekli bir iş sahibi, ancak bağımsız çalışan, hırslı bir adam. Dış dünyaya dönük gözlerini göremediğim için (azalmış ama yine de bastırılamayan bir şık olma arzusu çağrıştıran bir parfüm banyosu yapmış olduğu halde) neşeli mi yoksa karamsar biri mi anlayamıyordum. Ancak her durumda, olağandışı bir dikkatle bakıyordu, neredeyse gözünü kırpmadan, sanki bir resmin anlık yaradılışına tanıklık ediyordu, sanki bazen insanın bakarken gözünü alamadığı bir nehre bakıyor ya da ağaçları hızla kül eden bir yangını seyrediyordu. Fakat manzara hiç de etkileyici olmaz, bir resmin yaradılışına, kıpır kıpır suya ya da parlayan ateşe benzemez ve işte bu yüzden manzara izlemek bitkin insanlara huzur verir ve bitkin olmayanların da bıkkınlık hissetmelerine neden olur. Hiç şikâyet edemeyeceğim güçlü bedenime ve bünyeme rağmen, unutmamak gerekir ki mesleğim bedenimin çelik gibi olmasını gerektiriyor, ben sık sık bitkin düşerim; işte tam da bu yüzden o gün manzaraya sadece "dolaylı" olarak yani küçük elleri olan, şık bir pantolon ve abartılı bir ceket giymiş bir adamın görünmeyen gözlerinden bakmayı yeğledim. Ancak hava kararmaya başladığı için camdaki yansımalar dışında bir şey göremiyordum ve adam belki de camda kendisine bakıyordur diye düşündüm. Aslında sadece birkaç dakika sonra kuzeydeki günbatımının kısa ve kararsız kızıllığı aydınlığı teslim aldığında, camdaki yansımasına bakarken onu kopyalanmış, bölünmüş, tekrarlanmış olarak gördüm, sanki yansımasına değil de doğrudan kendisine bakıyordum. Adamın gerçekten de kendi yüzünü incelediğine karar verdim; evet, adam camda kendisine bakıyordu.

Çaprazımda oturan ikinci adamın bakışları, ilerideki bir noktaya sabitlenmişti. Önündeki yol hâlâ belirginleşmemiş, bir başka deyişle hâlâ çabalamakta olan biri, adamın düşünceli yüzüne baktığı an huzursuzluğa kapılırdı. Tahminen zamanından erken saçsız kalmış başı, kendi iktidar hırsına olan güvenini ya da memnuniyetini bir nebze olsun azaltmamıştı, dünyadaki şeyleri süratle taramaya ve onlar tarafından övülmeye alışmış konyak rengi gözlerindeki dondurucu ifadeyi de yumuşattığı ya da gölgelediği söylenemezdi. Hissettiği herhangi bir güvensizlik, sadece sıradan özelliklerini gizleyen ve başında, boynunda ve çıkık görünen göğsünde yeni yeni başlayan – kendisine köle olan gözler tarafından hâlâ güç olarak görülen – tombullaşmayı dengeleyen siyah renkte ve gayet muntazam kesilmiş bir bıyık bırakmasına izin verebilmiştir. Bu adam zengin bir işadamı, bir siyasetçi, bir işletmeciydi, tam bir ihtiras adamıydı ve giysileri, özellikle parlak ceketi, kravatı ve kravat iğnesi okyanusun öbür kıyısından gelmiş gibi görünüyordu ya da yurtdışında şık olduğu kabul edilen bir tarza uyum göstermiş zarif bir Avrupalı zevkini yansıtıyordu. Benden on yaş kadar büyük olmalıydı, fakat kalın dudaklarının bir süredir sessizce tekrarlayıp durduğu – bir kişinin oturuşunu değiştirmesi ya da bacak bacak üstüne atıp bozması gibi – sade gülümsemesinde birdenbire hafifçe belirginleşen bir tik vardı. Bu tik, bana bu kibirli adamın sağlam fiziğiyle birlikte o gülümsemesini görenlerin alay, dehşet ve bir parça da akıldışı bir acıma karışımıyla tepki verecekleri bir tutam çocukluğu da karakterinde barındırması gerektiğini düşündürdü. Belki de yaşamında eksik olan tek şey dileklerinin, kendisi söylemeden anlaşılıp gerçekleştirilmesiydi. İstediğini yapma konusunda kendine olan güveni tam olsa da büyük olasılıkla aldatmacalara, tehditlere, hakaretlere ve kaprislere sığınmak zorunda kalabiliyordu. Bunu belki de sadece kendini eğlendirmek, fırsat buldukça bir aktör olarak yeteneklerini sınamak ve es-

nekliğini kaybetmemek ya da karşısındakilere boyun eğdiren meziyetlerini – benim de pekâlâ bildiğim gibi en etkili ve sürekli boyun eğdirme aldatmacaya ya da aslında gerçekte asla var olmamış şeylere dayanır – bilemek için yapıyordu. En başından beri acımasız olduğu kadar korkak da olduğunu düşündüğüm bu adam rüyamda bana hiç bakmadı – öteki adam da bakmamıştı – en azından ben onlara bakıyorken, hatırladığım kadarıyla bir kez bile bana bakmadı. Şimdi hakkında çok fazla şey bildiğim bu adam, söylediğim gibi tam karşısında duran – aslında hemen hemen hiç görmediği – koltuğun üzerinde, sanki önceden bildiği ve yalnızca gözden geçirdiği bir geleceğin ayrıntılı bir dökümü yazılıymış gibi kayıtsızca o koltuğa bakıyordu.

İnsanları sömürmeyi sevdiği belli olan bu adam, yüzünün tamamını sergilediği halde, öteki oldukça gizemli arkadaşı yüzünü sadece profilden gösteriyordu. Aralarında oturan ve bu adamlarla birlikte seyahat edip etmediği bilinmeyen kadının ise şu an için yüzü hiç görünmüyordu. Başı gerideydi; ancak yüzü, büyük olasılıkla trendeki üstünkörü uykusunu ışıktan korumak için ya da belki de kendisinin farkında olmadığı gereksiz yere samimi ya da terk edilmiş bir hava yaratmasın diye özellikle öne atılmış kahverengi, düz saçlarıyla örtülüydü. Bacak bacak üstüne atmıştı ve alçak topuklu kışlık çizmeleri, çorabındaki parlaklığın yoğunlaştığı, süet olduğu açıkça belli olan siyah eteğinin sınırlarında sona eren, bacağının dizine yakın üst kısmını açıkta bırakıyordu. Yüzünden mahrum bırakılmış olan bedeninin tümü, sanki onun içinde değiştirmeye, düzeltmeye ya da reddetmeye hiç yer yokmuş gibi; biten bir günü, efsaneleri, var olan dinlerdeki toplu ayinleri, yüzyıllar öncesine ait olan ve dokunmaya kimsenin cesaret edemediği resimleri andıran bir mükemmellik, değişmezlik, bütünlük ve kabullenme hissi veriyordu. Ellerini kucağına koymuştu, sağ avucu açıktı ve sol eli onun üzerinden yarı yukarıya dönük bir

biçimde sarkıyordu. Ancak, gençliğe zamanından önce elveda deme girişiminde bulunmuş birine aitmiş gibi duran, biçimsiz sayılabilecek, uzun parmaklarla çevrili bu elden sarkan başparmak, kendisine rağmen uykuya dalmış bir kişinin yapacağı gibi belli belirsiz, istemsiz ve kasılarak hareket ediyordu. Modası çoktan geçmiş inci bir kolye takmış, boynuna kırmızı bir atkı dolamıştı; orta parmağındaysa çift halkalı gümüş bir yüzük vardı. Çok çalışılmış tek bir baş hareketiyle, kalın mat bir duvak gibi yüzüne düşürdüğü saçları, yüzünün sadece bir bölümüne bakarak tamamı hakkında bir görüş oluşturmaya olanak vermiyordu. İşte bu yüzden ellerini o kadar uzun bir süre boyunca inceledim. Başparmağının ara sıra hareket etmesinin dışında dikkatimi çeken başka bir şey daha vardı: Manikürlü, sert ve tam beyaz olmayan tırnakları değil de, onları çevreleyen ve korkunç bir şekilde ısırılmış ya da yanmış gibi görünen deri – öyle ki bu durumdan en kötü şekilde etkilenmiş olan işaret parmaklarının üzerindeki deri neredeyse yok olmuştu, hatta insan bu deri acaba hiç var olmuş muydu diye kuşkuya bile düşebilirdi. Bu tırnakların etrafındaki deri, ciddi boyutlarda tahriş olmuş ve arkasında sanki oradaki deri yanmış ya da soyulmuş gibi, çirkin, kırmızı bir iz bırakmıştı. Eğer deri düşündüğüm gibi soyulmuşsa (çok yakından bakmamıştım) bunun sorumlusu, şu anda uyuyan kadının ve onun bir zamanki çocuk halinin neredeyse hiç görünmeyen kesici dişleri değil, ancak zamanın ta kendisiydi; çünkü körelmenin – aslında durum tam da öyle görünüyordu – gereksinim duyduğu yalnızca kullanım ve faaliyet eksikliği, yalnızca sistematik baskı değil, aynı zamanda tüm her şeyin içinde en geçici olan ve diğer her şeyi kendi geçici doğalarından uzaklaştıran şeydir: Alışkanlık (ya da alışkanlığın, onun zamanının neredeyse dolduğunu söylemesi ve uzaklaşmanın sonunun geldiğini ilan etmesi beklenen o sürekli geciken kızı olan yasanın kendisi). Trenin yan taraftan aniden sarsılmasıyla, ışıltılı, kahverengi düz saçlar ko-

rumakta olduğu yüzü bir an için açıkta bıraktığında hiç anlamadığım bir konu ve hiç tanımadığım bir özne hakkındaki bu düşünceler beni yavaş yavaş heyecanlandırmaya başlamıştı. Yüz uyanmadı ve sadece birkaç dakika sonra her şey eski haline döndü; ancak o sımsıkı ve gergin dudaklara, üzerindeki incecik, kırmızımsı damarlardan yapılmış süslemeleriyle sımsıkı ve gergin göz kapaklarına (gözleri hâlâ kapalıydı ve görünmüyorlardı) bakılırsa bu uyuyan kadın, nasıl söylesem, acı çekiyordu. Belki de melankolik bir parçalanma yüzünden acı çektiğini görmüştüm.

"BİR APTAL GİBİ ÖLMEK İSTEMİYORUM" dedim bu kadına kısa bir süre sonra; o zaman fark etmediğim bir pislik içinde olan, eşyalarla dolu, karanlık bir otel odasındaydık. Duvarlar boştu ve yerde, üzerinde yürümek için azıcık alan bulunan renksiz halıya uyan gri renkte, büyük olasılıkla yerdeki bir yığının içine öylece atılmış yatak örtüleri vardı. Yarısı toplanmış iki bavul, yatakla banyo arasındaki boşluğu dolduruyordu. Banyo öylesine boş ve beyazdı ki biri koyu kırmızı öteki yeşil renk olan iki diş fırçası, üzerindeki selofan etiket silinmiş – biz etiketin ne zaman silindiğini ya da etiketi kimin sildiğini hiçbir zaman öğrenemeyecektik – bir bardağın içinde duruyordu ve bir hançerin bir eli ya da mıknatısın demiri çekmesi gibi insanın bakışlarını üzerine çekiyordu. Öyle ki benim orada kaldığım son gece diş fırçalarından biri kaybolduğunda seramik yüzeyler, duvarlardaki ve yerdeki fayanslar, geride kalan fırçanın kırmızısıyla çınlıyordu. O renk, onun gidişi bir değişiklikle işaretlensin ya da yarısı toplanmış bavulların ve yere atılmış yatak örtülerinin üzerinden atlayarak ancak ulaşılabilen banyoda bir matem izi olsun diye bardak rafına koyduğum tuvalet poşetinin karasına bile uymuştu. İşte bu otel odasında, kısa bir süre sonra aynı kadına: "Bir aptal gibi ölmek istemiyorum ve

öyle ya da böyle ölmekten başka bir seçeneğim olmayacağı için, yapabiliyorken, her şeyin ötesinde kesin ve geri dönüşü olmayan tek bir şeye özen göstermek istiyorum. Ama özellikle de ölüm tarzıma özen göstermek istiyorum; tarz o kadar da kesin ve geri dönüşü olmayan bir şey değildir. Asıl özen göstermemiz gereken ölüm tarzımızdır ve bunu yapmak için yaşamımıza özen göstermemiz gerekir, çünkü ne olursa olsun sonunda bir aptal gibi mi öldüğümüzü yoksa ölümümüzün kabul edilebilir bir ölüm mü olduğunu bize söyleyen yaşamdır. Sen benim yaşamımsın, aşkımsın, yaşamımın anlamısın ve sen benim yaşamım olduğun için öldüğümde yanımda senden başkası olsun istemiyorum. Fakat öleceğimi öğrendiğinde ölüm döşeğime koşturmanı ya da ben artık seni göremiyor, koklayamıyor ve yüzünü öpemiyorken cenazeme gelip bana veda etmeni istemem, ne de, hatta aynı fikirde olsan ya da istesen bile, sırf ikimiz saygın, zavallı ve ayrı yaşamlarımızda hayatta kaldığımız için gelip son yıllarımda bana eşlik etmeni istemem, bu yeterli değil. Ölüm saatim geldiğinde olmasını istediğim, yaşamımın her nasıl yaşanmışsa o şekilde cisimleşmesidir ve senin de bunun içinde bulunmak için şu andan o son dakikaya kadar benim yanımda yaşamış olman gerekir. O an geldiğinde senin sadece bir hatıra ya da aslında şu an yaşadığımız an olan belirsiz ve uzak bir zamana ait karmaşık bir figür olmana dayanamam. Çünkü şimdiki zamanın kıymetli ve yüce her anı oluşmaya başlar başlamaz, şimdi olmaktan çıkıp geçmiş olduğunda ve şimdiki zamanın bu yüce anı, benim sadece şimdinin sabırsız devamı, şimdi olmama hali diye adlandırabileceğim ve çok nefret ettiğim bir durum tarafından yenilgiye uğratıldığında her zaman hatırası uzaklarda kalmış günleri ve karmaşayı azaltmaya, reddetmeye ve gömmeye çalışırım. İşte bu yüzden, şimdi gitmemelisin çünkü eğer şimdi gidersen, benden sadece yaşamımı, sevgimi, yaşamımın anlamını değil, seçtiğim ölüm tarzımı da almış olacaksın."

O otel odasındaki yatakta uzanmış halde beni nasıl dinlediğini olduğu gibi, hâlâ her ayrıntısıyla hatırlıyorum. Ayakları çıplak, ama giysileri üzerindeydi, dirseklerinin üzerine yaslanmıştı, bacakları dizlerinden kıvrıktı, gri eteği kalçasının bir kısmını açıkta bırakacak şekilde sıyrılmıştı, düz, parlak kahverengi saçları benden uzak olan tarafa doğru dökülüyordu, tatlı, ciddi ve alaycı bakışını dudaklarıma yöneltmişti. O an kendimi, sanki sadece dudaklarımdan ibaretmişim gibi hissetmiştim, dudaklarım yalnızca aralarından çıkacak olan herhangi bir şeyin yaratılmasından sorumluydu.

"Ya ben önce ölürsem?"

"Her şey mümkün," diye yanıt verdim hemen. Ama sanırım bunu, öncekinin hemen ardından gelen, diğer normal ve akla uygun tek yanıtı, o an ve o yatakta onun gibi uzanmış her ölümlünün bekleyeceği gibi, onun da beklediği yanıtı gizlemek ya da biraz olsun ertelemek için söyledim (aslında zaman kazanmak istiyordum): "Senin ölümün, benim ölümüm olurdu." "Senin ölümün, benim ölümüm olurdu," bunu aynı kadına söyledim ve aynen operada olduğu gibi aynı kelimeleri bu sabahki rüyamda birçok kez tekrarladım.

MESLEĞİM ÇOĞU KEZ BENİ dünyanın büyük başkentlerinde yalnız bir yaşam sürmeye zorlar; dört yıl önce gittiğim, çocukluğumun ve ergenliğimin çoğunu geçirmiş olduğum kent olan Madrid'te de yalnızdım. Aslında, sayısız yurtdışı seyahatlerim sırasında gittiğim kentlerden çok azı, uzun bir aradan sonra yeniden gittiğimde bana çok daha üzgün ve daha yalnız görünürdü. Madrid gözüme İngiliz kentlerinden bile daha üzgün ve yalnız görünmüştü (İngiliz kentleri aslında en kötüleri, en ümitsiz ve en düşmanca olanlarıdır); Madrid, sokakta ıslık çalarak yürümenin yer sarsıntısına sebep oluyormuş gibi bir etki bıraktığı öylesine disiplinli ve duygusuzlaştırılmış Doğu

Almanya kentlerinden bile daha üzgün ve daha yalnız, en azından temiz ve sessiz olan ve tam da kendileri bir şey katmadıkları için hayal gücüne özgür irade tanıyan İsviçre kentlerinden bile daha üzgün ve daha yalnızdı.

Öte yandan, Madrid'in her şeyi söylemek için acelesi vardır; sanki gezgini alt etme yolunun kontrolsüz gürültü ve coşkudan geçtiğinin farkındadır. Bu yüzden ne uzun süreli beklentilere, suskunluğa ya da çekingenliğe, ne de ziyaretçinin (kentin sürekli tacize uğrayan yerlilerinden söz etmiyorum bile) kirli ve boğucu sokaklarına adım attığı andan itibaren kendisine arsızca sunulandan başka, saklı, açıklanmamış, unutulmuş ya da sadece beklenmedik daha fazla bir şeyin olabileceğine dair en küçük bir yaratıcı ya da hayali umut beslemesine izin verir. Madrid, kaba ve çenebazdır; ayrıca tümüyle gizemden yoksundur ve bir kent için belirgin bir gizemden ya da esrar görüntüsünden yoksun olmaktan daha üzücü ve yalnızlık veren bir şey ve bir ziyaretçi için de daha caydırıcı ve moral bozucu bir şey yoktur. Ben henüz bir çocukken ve annem öldüğünde beni yanına alıp Barselona'ya götüren vaftiz babama tamamen bağımlıyken, bu kent ve civarında yaşamış olmama rağmen hem rüyamda hem de dört yıl önce kentte bir ziyaretçi gibi hissediyordum kendimi. (Yıllarca aile ilişkileri zayıf biri oldum, tam da Madrid'te yaşadığım zamanda böyle biriydim. Diğer taraftan, dört yıl önce ailenin zayıf halkası olmayı çoktan bırakmıştım ve iyi bir hayat sürdürüyordum, yokluğum uzun sürmüştü ve eski hayırsever bağışçımla ilişkim azat edildiğim günden beri asgari düzeydeydi; yani Madrid'te de birkaç hafta önce Venedik'te, Milano'da ve Edinburgh'da olduğum kadar ziyaretçiydim.)

Söylediğim gibi oraya mesleğim yüzünden sürüklendim, halen de bütün o kentlere mesleğim yüzünden sürükleniyorum. Genel inanışın aksine mesleğim, en hüzünlü ve yalnız mesleklerden biridir – insanlar sizi sadece sahnede, albüm ka-

paklarında, posterlerde ve televizyonda nadiren yayınlanan ön gösterimlerde, hep makyajlıyken görürler. Doğrusu, özünde gezerek bir şeyler satan insanlardan çok da farklı değilizdir. Ama tabii, o işi yapanların nesli yavaş yavaş tükeniyor ve meslek hiç kuşkusuz büyük şirketlerin başındaki hiç de hayırseverlikleriyle tanınmayan son derece faydacı bireylerin, hiç kimsenin böylesine zorlu ve tamamen farklı bir hayatı sürdüremeyeceğini fark etmesiyle tamamen yok olma tehlikesi altına girmiş durumda. Sonu akıl hastanelerinde biten ya da sonraki müşterisi olma ihtimali olan birini öldüren ya da önceden itinayla fazla fazla harcadıkları, ancak ölümlerinin ardından ailelerine bağlanacak olan maaştan olağandışı masrafları (kapalı yüzme havuzu, sauna, masaj, kokteyller, ama her şeyden fazla kuru temizleme) boşu boşuna kesilecek olan ve bunu kimsenin fark etmeyeceğini bilerek lüks bir otelde intihar eden birçok gezgin satıcı tanıdım. Ama öldüklerinde hiç olmazsa takım elbiseleri ütülüdür.

Opera sanatçıları her zaman lüks otellerde kalırlar ve bizim masraflarımız ne olağandışı, ne de lüzumsuzdur, hatta daha çok standart ve gereklidir, ama çalışmaya geldiğimiz kentteki hayatımız, gezgin satıcılardan çok da farklı değildir. Kaldığım her otelde, dolayısıyla bir şarkıcının bulunduğu her otelde, köpük banyosunda bileklerini kesen, komiyi acımasızca bıçaklayan, lobide striptiz yapan, odadaki halıyı ateşe veren, lüks süitindeki ya da asansördeki aynaları yangın söndürücüyle paramparça eden, bir parlamenterin karısıyla işi pişiren en az bir gezgin satıcıya rastlamışımdır. Böyle bir patlamanın öncesinde ya da sonrasında her zaman gece geç saatte asansörde karşılaştığımızda kravatı darmadağınık, bakışları uysal satıcıda fark ettiğim bir ayrıntıyla, bir özellikle ve mutlak bitkinliğinin göstergesi olan bir jestle kendimi özdeşleştirirdim; göz ucuyla karşılıklı fırlatılan tahammül ve yenilgi bakışlarında, ihtiyatla saçımızı düzeltişimizde ya da bir mendille alnımızı silişimizde

ve hiç de orijinal olmayan intihar tarzlarında kendimi bulmuşumdur. Bir keresinde bir otelin barında can çekişen bir gezgin satıcıyla sohbet ederken buldum kendimi. Biraz ötedeki tabureye tünemiş halde, dış dünyaya çıkmaktan, hiçbir şeyin bize ihtiyaç duymadığı, her şeyin bizi görmezden geldiği, yabancı ve sizin farkınızda olmayan bu yeni kente doğruca dalmaktan sizi koruyacak üçüncü bir sığınak ya da destek bulmak için (ilki odanız, ikincisi de lobidir) bir otele yerleşir yerleşmez arayacağınız ilk yer olan barda bir başka saati daha öldürüyordu. Ancak böyle durumlarda eğer satıcı benim ne yaptığımı ya da kim olduğumu öğrenmişse bana, *benim ona yaptığım gibi bir* yoldaş ya da benzer bir kurban gibi davranmak yerine, bir kıskançlık ve içerleme duygusuyla davranmayı yeğliyordu. Aslında, eğer kim olduğumu öğrenmemiş olsalar bile benim kıyafetlerim hep daha iyi, özgüvenim daha belirgin, bardağımı tutuşum daha kayıtsızdır; her zaman bacaklarımı rahat bir şekilde üst üste atarak otururum, alnımı kuruladığım mendil temiz, özenle katlanmış ve büyük olasılıkla renkli olduğu halde, onunki buruşuk, kirli ve hep beyazdır, ayrıca alnı da çok daha kırışıktır. Aramızdaki fark, (onun durumunda var olmayan) şöhretin derecesinden ya da kendi mesleklerimizin bize kazandırdığı saygınlığın farkındalığından çok böyle bir alana olan aşinalığımızla ilgiliydi. Bu nedenle gezgin satıcı, lüks otelde sadece aşırı bir umutsuzluk içinde kalıp kendisini oraya zorla giren davetsiz bir misafir – huzursuzluğunun dizginlerini tamamen bırakacağı ya da kendi ölümünü kutlayacağı bu otele kabul edilmesi bir istisna olan uzaktan bir akraba – gibi hissetmekten alamazken; ben bir sanatçı ve bir dünya insanıyım ve orada işim sebebiyle bulunuyorum, umutsuzluğum ya hiç belirti göstermiyor ya da kuluçka evresinde, oradaki varlığımı bir ihlal ya da güven istismarı ya da meydan okuma olarak göremiyorum. Aksine orada bulunuşum, benim için tamamen bir rutin, oradaki varlığımın, gezgin satıcınınkinin ol-

duğu gibi, simgesel bir anlamı ya da bir ültimatom niteliği yok. Onun durumunda olduğu gibi bir yardım çağrısı değil. Yine de bu, benim zaman zaman mahvolmuş ya da kendini tahrip etme potansiyeline sahip gezgin satıcıyı, beni bekleyenlerin bir gölgesi olarak görmemi engellemiyordu. O, acıklı ve yalnız yaşamının sonundaydı, oysa ki opera sanatçısı, sahip olduğu yaşamın üzücü ve yalnız olduğuna kendisini bir gezgin satıcı kadar ikna etmemiş olmak gibi basit bir sebepten dolayı yaşamının sonuna henüz gelmemişti. Yüzündeki tiyatro makyajı, çevresinde olanları algılamasını zorlaştırıyordu.

Ancak tüm bu farklılıklara karşın, tekrar söylüyorum, büyük kentlerde hayat her iki meslek için de çok benzer bir biçimde yaşanır. Biz opera sanatçıları bir kente geldiğimizde otelde karşılanırız (tabii istisnalar olur, ancak asla havalimanında ya da istasyonda karşılanmayız) ve organizatörler (yani bizi davet eden kendileriymiş gibi *davranan* sözleşme taraflarından biri olan menajerler) tarafından ilk gece nazikçe ağırlanırız. Bütün ev sahipliği ve nezaket orada biter, çünkü ertesi günden itibaren yerine getirilmesi gereken zorunluluklarımızın olduğu bir, iki hatta üç haftalık bir döneme başlarız, bütün işimiz prova yapmak, atıştırmak, prova yapmak ve uyumaktır, otel ve prova yaptığımız salon ya da eğer bir kayıt yapıyorsak stüdyo arasındaki rotamızdan nadiren çıkarız. Menajerlerin, bu iki noktanın birbirine yakın olmasını ayarlayarak bize büyük bir iyilik yaptıklarına inanmalarını göz önünde bulundurursak sık sık gittiğimiz kentlerde dolaştığımız yerler (orada yaşayan eski bir arkadaş bizi rotadan çıkarmazsa ya da isyankârlık ve merak güdüleriyle başka rotalar denemezsek) ancak birkaç yüz metre uzunluğunda olur. Ben, yerleşmiş kurallara uygun davranan birinden çok bir istisna sayılırım, çünkü binlerce kişinin yaşadığı uçsuz bucaksız kentlerin yürüyerek dolaşılan bir, iki ya da üç caddeden ibaret olduğuna inanan meslektaşlarım var. Bir yere çalışmak için gittiğinizde, kendinizi

orayı ziyaret ediyormuş gibi hissetmezsiniz; aksine biz opera sanatçılarının yapmaya çalıştığı, bizi çoğu gezgin satıcının yaşadığı çılgın, canice ve intihar eğilimli sona sürükleyen coğrafi (bizim durumumuzda aynı zamanda dilsel) şizofreni durumunu önlemek umuduyla daha önce bulunduğumuzdan farklı bir yerde olduğumuzu unutmaya çalışmaktır. Opera sanatçıları olarak şansımıza, lüks bir otel her zaman başka bir lüks otele, bir kayıt stüdyosu ya da bir prova salonu da başka bir kayıt stüdyosu ya da prova salonuna çok benzer ve nihayetinde coşkuyla sizi alkışlayan bir izleyici topluluğu da aşağı yukarı aynı şekilde tepki veren başka bir izleyici topluluğuna çok benzer; öyle ki pek çok meslektaşım kendilerini – zaman zaman – başka bir ülke ya da kentte çalışmak üzere evden her ayrılışlarında, ülke ya da kentin değişmeyip aynı kaldığına inandırmayı başarmıştır. Bu kurmaca sayesinde, kendilerini tamamen anormal, seyyar insanlar olmadıklarına, örneğin büyük şehirde yaşayıp derslerini iki güne sıkıştırarak taşrada ders veren öğretmenlerden ya da sadece Cumartesi ve Pazar günleri uzakta olan futbolculardan (zaman zaman Çarşambaları uzağa giden uluslararası oyunculardan) farklı olmadıklarına; ancak profesyonel golfçulara, tenis şampiyonlarına, belli dönemlerde çalışan boğa güreşçilerine ve gezgin satıcılara benzemediklerine inandırmaya çalışırlar.

Bundan dolayı kentlerde kalırken genellikle yapmaya çalıştığımız – öyle yapmasak bile işlerin daha farklı olması zordur – sadece kendi mesleğimizden kişiler ve işlerle ilgilenmek olur: Operada birlikte sahne alacağımız diğer sanatçılar, korodaki elemanlar (tabii eğer bir koro varsa), figüranlar ve orkestradaki herkes öyle yoğun bir benzerlik içindedir ki, bu benzerlik, bizi hep beraber birkaç gün ya da birkaç hafta ya da birkaç yıl önce bulunduğumuz yerin aynısında bulunmadığımız gerçeğinden, o talihsiz ve rahatsızlık verici gerçekten uzak tutarlar. Ancak bu aldatmaca, mantıklı sonuçlara varıncaya kadar

sürdürüldüğünde gerçekle ilgili şu soru soruluverir: Gidilen yer, her seferinde (bizim zihnimizde varsaydığımız gibi) aynı mıdır? Öyle ise, orada arkadaşlar edinmiş olurduk, orayı ikinci evimizmiş gibi benimserdik, hatta daha da fazlası orada gerçekten ikinci bir evimiz olurdu ve otelde kalmazdık. Ama durum öyle olmadığına göre yaşamlarımız, hayal gücümüzün tüm çabalarına, tüm konfora rağmen, kazandığımız paraya, çiçeklere, alkışlara, tezahüratlara, övgülere rağmen gezgin satıcıların – soyları tükenmeye yüz tutmuş olsa da – yaşamlarına eninde sonunda, en azından dünyanın büyük başkentlerine yaptığımız hüzünlü ve yalnız gezilerin her biri boyunca benzer. Sonuçta yaşamlarımız uzun bir misafirlikten ibarettir.

Ancak ben çoğu opera sanatçısı gibi değilim. Uzun, verimsiz ve rahatsız edici provalardan sonra isteyeceğim son şey, meslektaşlarımdan ya da orkestradan (birinci keman ve şef de dahil olmak üzere) birinin arkadaşlığıdır. Bunu istememenin nedeni, onlarla kalmanın yalnızca işi farkında olmadan uzatması değil de, onlarla birlikteyken gerçekten işten ya da işi çevreleyen dünyadan, yani müzik ya da müzik dünyasından başka bir şey konuşamıyor olmaktır. Müzik hakkında konuşmanın ne ifade ettiğini hiçbir zaman anlayamadım, bana her zaman yorucu, tatsız, sinir bozucu ve aptalca gelmiştir. Ya bıkkınlık veren, tatsız teknik konulardan konuşursunuz ya da duygusal konulardan söz edersiniz ki onlar da sinir bozucu ve aptalcadır; hep laf salatası. Aslında müzik bir yana, meslektaşlarımın sohbeti, ofislerde çalışanlardan daha iyi değildir, çünkü her biri aslında içinde bir memur ruhu taşır. Öte yandan ben, çoğu meslektaşımın aksine, yeni ve bilmediğim bir kentte olma duygusundan hoşlanırım; halka açık alanlarda dolaşmak ve insanların orada benim ya yarım yamalak bildiğim ya da hiç bilmediğim bir dili konuştuklarına tanık olmak; hoş görünümlü vatandaşların sokaklarda giydiği kıyafet ve şapkaları (bugünlerde şapkalar çok az görülse ya da hiç görülmese de)

incelemek; çalışma saatlerinde mağazaların boş mu dolu mu olduğuna bakmak; haberlerin nasıl yorumlandığını görmek; dünyanın sadece o bölgesinde bulunabilecek yerel mimari örneklerini gözlemlemek; mağaza tabelalarındaki harflerin büyüklüğüne ve biçimine dikkat etmek (ve burada yazanları ilkel bir insanmışçasına hiçbir şey anlamayarak okumak); metro ve otobüslerdeki insanların yüzlerine dikkatle bakmak, bunu aslında, bazı yüzleri seçerek, onları başka bir yerde de görüp göremeyeceğimi merak ettiğim için özellikle çok sık yaparım; belki ihtiyaç duyarım diye yanımda taşıdığım bir haritayla yollarını daha önceden öğrenmiş olduğum kentin bazı mahallelerinde bile bile kaybolmak; dünyanın her bir noktasındaki mecalsiz kalmış her bir günün nasıl da taklit edilemez bir şekilde geçip gittiğini ve günün ışıklar yandığı zamanki o belirsiz ve kararsız anını gözlemlemek; sabah aydınlığında parlak asfalta ya da akşam karanlığında tek bir sokak lambasıyla aydınlanan, eskiden kalma, tozlu taş kaldırımlar gibi ayak izi bırakmadığımız yerlere ayak basmak; ayırt edilemeyen, neşeli uğultuların her şeyi kaplayıp yok ettiği barlara girmek; güneyin beyaz sokaklarında veya kuzeyin gri caddelerinde gün batımında yürüyüşe çıkmış ya da işten eve giden insanlarla kaynaşmak, kısa bir süre dinlenmek; kadınların giyinip kuşanıp, akşam ya da gece dışarı çıkmalarını izleyip onları bekleyen rengarenk arabalara bakmak; gittikleri partilerin hayalini kurmak; zaman öldürmek. Gittiğim her kentte insanlarla, zarif ve şık giysileriyle, kusursuz ve pırıltılı arabalarına binerek León de Nápoles'i dinlemeye, beni görmeye gelen kadınlarla tanışmak isterim.

Bugünlerde zaman zaman dünya televizyonlarında göründüğüm için oldukça ünlüyüm ve her ne kadar yüzeysel olsa da tanıdığım bazı insanlar var; ancak nereye gitsem çoğu hayranlardan oluşan bu insanların soruları ve aynılıkları beni sıkıyor. Ancak dört yıl önce hâlâ Spoletta, Trabuco, Dancairo ve

hatta Monostatos (iyi bir roldür, ama kendime kel bir zenci makyajı yapmak zorunda olmaktan nefret ediyordum) gibi rolleri oynamak zorundayken, bu kentlerde yaşayan ve bana sadece evlerinde okudukları yabancı bir gazetede yayımlanmış bir gösteri ilanına bakıyormuş gibi bakan insanlarla herhangi bir çeşit ilişki kurmanın imkânsız olduğunu düşünüyordum. Çünkü beğenilerime, merakıma ve yerleşik kurallara uygun olmayan davranışlarıma rağmen çoğu kez teslim olup, diğer şarkıcıların yaşadığı gibi monoton, umursamaz ve hatta hayal gücünden yoksun bir yaşam sürmek zorunda kalıyordum. Yerel halkın arasına tamamen fiziksel ve rastlantısal bir düzeyin (aynı mekânı paylaşmak ya da en fazla çeşitli toplu taşıma araçlarında omuzların birbirine sürtünmesi) ötesinde karışamamayı, burada, gözümün önünde gerçekleşen anlaşma ve isteklerin ya da kentin neresinde olursam olayım, uzun yürüyüşlerimden birinde öylesine gittiğim o yerlerden gelip geçenlerle sürücülerin kararlı ve neredeyse mekanikleşmiş – bir amacı, bir planı, bir işi, bir telaşı anlatan – hareketlerinin bir parçası olamamayı çok can sıkıcı bulurdum. Onlardan biri olamamak sinirime dokunurdu; ruhlarını paylaşamadığım için üzülürdüm. Yabancılar ve benim gibi oradan sadece geçen insanlar tarafından istila edilmiş otel lobisi bile bana sonsuz bir huzursuzluk ve kıskançlık duygusu hissettirirdi; orada yalnızca bekleyen, dinlenen ya da zaman öldürenler bile ne istediklerini biliyor gibi görünürdü. Fazla meşgul, fazla kararlı görünürlerdi, sanki hepsi, onların gelişini beklediği için varlığı gerçek anlamını bulmuş bir yere doğru yola çıkmak üzereydi; şu andaki ya da gerçekleşmek üzere olan, hayal edilen ya da planlanan faaliyetleri onları öylesine ele geçirmiştir ki boş geçirdiğim saatlerimin farkındalığı adamakıllı moralimi bozardı. Öyle ki otelde kaldığım zamanlarda sadece sabahları, içinde partisyonların ve notaların bulunduğu bir dosya taşıyarak, sokağa adım atıp prova salonuna gitmek üzere lobiden uzun

adımlarla hızlıca geçerken eğlenirdim, üstelik oraya varmam sadece birkaç dakika alırdı. Bu birkaç dakika, o gün içindeki, dış görünüşümün, yürüyüş ve jestlerimin öteki insanlarınkine kaynaştığı, benim de şanslı yerleşik vatandaşlar gibi, başka seçeneğim olmadığından daha önceden belirlenmiş bir yere, çok daha önemlisi o gizemli ve kolay bulunmaz topluluğun üyeleri (opera organizatörleri) tarafından önceden ayarlanmış bir yere doğru gitmek zorunda olduğum tek zaman dilimini oluştururdu. Yolda, başım dik ve gözlerim ileride, yüzlere ya da binalara dikkat etmeden, sadece trafik lambalarında durarak hızlıca ve kararlı bir şekilde, tüm dikkatini kendisine vermiş, isimsiz, hiç değişmeyen insan seline kapılmış olarak – bir kez olsun – nereye gittiğimi ve nereye gitmem gerektiğini bilerek yürürdüm. Gerçekten de o anın tadını çıkarırdım, imrenildiği kadar kısa olan ve benim en sonunda kalabalığın içinden onlardan biri gibi geçebildiğim ve sonunda da daha önceden tanımadığım hiç kimseyi tanımayı arzulamadığım bir andı. Tahmin edilebileceği gibi bütün hayatı boyunca kentte yaşamış biri – iyi ya da kötü, memnun olarak ya da olmayarak – tanıdık kontenjanını doldurmuş olur.

Buna rağmen, boş zamanlarımda otele döner dönmez, özellikle de provalardan sonra – içimde her zaman dünyadaki büyük kentlerin ayrılmaz bir parçasının seyyar bir kalabalık olduğu hissini taşıyarak – kentte uzun zaman belli bir yere gitmeden dolandıktan sonra, birisiyle, belki benim gibi bir yabancı ya da ziyaretçiyle tanışmak için geriye kalan tek fırsat, beni otel lobisinde ya da barında beklerdi. Ancak daha önce de söylediğim gibi bunun için uygun olan ya da bir sohbet (para ya da seksle ilgisi olmaz, çünkü arada bir istisnalar meydana gelse de para ya da seksle ilgili olan sohbetler, ruhsal paylaşım için en iyi yol sayılmaz) başlatmaya istekli olan tek kişi, evden uzakta, seyahat edenlerin arasındayken bile her an bavul hazırlanması gereken başka yaşamlar olduğunu kısa bir süreliğine

ne görmek ve böylece de mutlak umutsuzluğunu doğrulamak, isyanında ya da ölümünde beliren kişiliğini sergilemek için belli bir tarihte belli bir lüks otelde kalmaya karar vermiş bir gezgin satıcı olurdu.

BUNLARIN HEPSİ BU SABAHKİ rüyamda yoktu, en azından şu an anlattığım sırayla yer almıyordu, ama rüya betimlediğim duygularla, dört yıl önce, o zamandan sonra en önemli rollerimden biri haline gelen Verdi'nin *Otello*'sundaki Cassio rolünü oynamak için bir zamanlar bana ait olan kent Madrid'e geldiğimde, varlığını acımasızca hissettiren duygularla doldurulmuştu. Koskoca iki günümü, Madrid'te çok daha kötü bir hal alan oldukça sevimsiz duyguların etkisinde geçirdiğimi hatırlıyorum, çünkü binalar yenilik ve yeniden keşfetme duygusu vermiyordu; dolayısıyla kentte yaptığım yürüyüşler sırasında binalar hakkında düşüncelere dalmak zihnimin dağılmasını sağlamıyordu. Bunun da ötesinde, kendimi bir ziyaretçi gibi hissetsem de, doğrusunu söylemek gerekirse bir ziyaretçi olmadığımı biliyordum ve öteki kentlerde gerçekleşmesini en çok arzuladığım şeyin başıma gelebilecek olmasından korkuyordum: Kentle ilgili unutamadığım anılarım, dış görünüşüm – kim bilir, belki gerçek yüz hatlarım –, kendi dilimi aksansız konuşuyor olmam düşünüldüğünde bu kentin yerlisi ya da sakinlerinden biri olarak algılanabilirdim. Kent sakinlerinin gülünç, yapmacık yürüyüşünden, neredeyse tüm sokaklardaki pis, boğucu atmosfere; hatalı sürücülerin yönetimindeki, her zaman (bugünlerde siyah yerine beyaz renk olmalarına rağmen) taksilerle dolu berbat trafikten, en uygunsuz saatlerde tıklım tıklım dolan barlara; sürekli devam eden anlamsız konuşmalar ve nezaketsiz davranışlardan, kocaman afişli sinemaların başka bir zamana ait olan cephelerine ve her zaman her yerde mevcut olan çöp kamyonlarına kadar her şey aynı

zamanda hem çok tanıdık hem de yabancı, hem samimi hem de suçlanacak derecede kötüydü. Bunların hepsi tiksindirici ve son derece kendine özgüydü.

Oteldeki – aşinalık ve acayiplik derecesinin en azından tüm büyük kentlerdeki alışılagelmiş barların sınırları içinde olduğu – barda geçirdiğim üçüncü gecede, her zamankinden daha fazla kendime soru sormama neden olan, büyük olasılıkla kentle karşılaşmamın yarattığı bu çelişkili duyguları bir arada yaşamanın ezici hissiydi. Barda benden başka yalnızca bir kişi daha vardı; ben yatmadan önce bir bardak sıcak süt yudumluyordum, o da orada öylece oturuyordu, ikimiz boş barın farklı köşelerindeydik. Kendime yüzünün bana neden barda karşılaştığım başkalarından daha tanıdık göründüğünü sordum. Yüzü uzak Madrid geçmişime ait olabilir miydi? Belki de oraya birisiyle buluşmak için gelmişti; bununla birlikte kesinliği kuşku götürmeyen dört gerçeğin peşindeki gezgin satıcıların ortak özelliklerinin her birini sergiliyordu: Tüm kuruntularından aniden kurtulmuş ya da türüne tek başına kendisinin karar vereceği bir deneyimin gelişini erteleyen bir kişinin ışıltılı, parlak gözleri; ilk bakışta yeni gibi görünen, alelacele ve çok yakın zamanda onarılmış hafif yıpranmış giysiler; oldukça yeni olduğu fark edilen ve sadece bazı Kuzey Avrupalıların bir festival arifesinde hissettiği ya da Amerikalıların kendilerini bir bara attıklarında hissettikleri bir içki içme ihtiyacı (görünen o ki onların hayal dünyalarında hem bir süreç hem de bir amaç olarak alkolün mideye indirilmesiyle ayrılmaz bir şekilde ilişkilendirdikleri bir eylem); bazı sarhoşların çenesi düşüklüğüyle hiç de ilgisi olmayan – gezgin satıcılar, sarhoş olsalar da maskelerinin zamanından önce düşeceği korkusuyla patladıkları ana kadar sağduyularını dikkatle korumaya çalışırlar – ve yalnızca küçümseyen barmene ve öteki müşterilere yönelttikleri sabırsız bakışlarda belirginleşen yapmacıksız bir konuşma yatkınlığı; düşmüş ya da en iyi ihtimalle lastiği gevşemiş olan çoraplar

(bunlar için kuru temizlemecilerin yapabileceği hiçbir şey yoktur); ellerin masanın ya da barın üzerinde genelde kıvrılmış olarak ve bir belirsizlik hareketiyle – gerçekleşebilecek ya da gerçekleşemeyecek olan dualaların kalıntıları – duruşu (bu benim de zaman zaman gizli umutsuzluğumda anlık huzur bulduğum bir harekettir). Birkaç defa göz ucuyla baktıktan ve hafızama biraz eziyet ettikten sonra, dört beş gün önce trende tam karşımda oturan kişinin bu adam olduğunu anlamamı sağlayan, resimlerdeki ya da on sekizinci yüzyıl kostümlerindeki fırfırlı kol manşetlerinden çıkan küçücük elleri andıran o ellerdi. Onu hemen tanımadım; çünkü olağandışı görüntüsüne rağmen onu ilk gördüğüm zaman şu anda engellenmeden gözlemleyebildiğim iki şeyden mahrum kalmıştım: Bunlar, onun hakkındaki en dikkat çekici noktalardı (yamuk yumuk ceketinden, koca kafasından, küstah parfümünden bile daha fazla): Tartışmasız bir şekilde şiş olan gözleri ile kısa ve içten gülümsemesinin anında ortaya serdiği kabarık dişetinin genişliği. İşte bunları, ilk olarak bana ısrarlı bakışlar fırlattığında, sonra da sonunda benim onu anımsamamla neredeyse eşzamanlı olarak dönüp beni tanıyormuş gibi seslendiğinde gözlemleme fırsatını bulmuştum.

Bir yabancı için oldukça samimi olduğunu düşündüğüm bir şekilde küçük parmağıyla çenemi işaret ederek, "Siz" dedi, "siz birkaç gün önce bizimle aynı trendeydiniz, öyle değil mi?" Sonra da bana cevap vermem ya da onaylamam için zaman bırakmadan ekledi: "Beni hatırlamadınız mı?"

Bu iki cümle bu sabahki rüyamda, ben bir elinde boş bir viski bardağı tutan, diğer eliyle de uzun zamandan beri beklediği birini karşısında görmenin memnuniyetiyle çenemi işaret eden Dato'nun hoşnut ve içten gülümsemesini -sanırım siyah beyaz olmasına rağmen- izlediğim sırada aynen söylenmiş oldukları haliyle fakat *biz* kelimesine daha çok vurgu yapılarak tekrarlanıp duruyordu. Evet, onu hatırlamıştım. Onu hatırla-

dım. Rüyaların seçici belleği bizim bilinçli duyularımızınkinden neden bu kadar farklı hiç bilmiyorum, ancak bilinçli duyularımızın bastırdığı şeylerin rüyalarda çeşitli kılıklarda yeniden su yüzüne çıktığına dair intikam dolu açıklamalara da bir türlü inanamıyorum. Bu tarz bir inanç bence haddinden fazla dini bir unsur, üstelik bir kaybı telafi etmeye dair belirsiz bir düşünce de içeriyor; öyle ki ben bu düşüncede kötülüğün varlığı, görmezlikten gelme, haklı olanın baskısı, karşıtlıklar arasındaki mücadele, ortaya çıkarılmayı bekleyen gerçekler ve içeride bir yerde bir parçamızın kendi doğrudan algılarımızdan çok ilahi olanla yakın bir bağlantı kurduğu düşüncesinin izlerini görmekten kendimi alamıyorum. İşte tam da bu sebepten, rüyalarda zamanın sık sık yavaşlamasının, kitaptaki bir bölümün sonu ya da bir tiyatro oyununda verilen ara gibi, yemekten sonra içilen bir sigara ya da işe dönmeden önce bir gazetenin sayfalarını çarçabuk çevirirken harcanan zaman gibi, okumaya korktuğunuz bir mektuba başlamadan bir an durmak ya da gece dışarı çıkmadan önce son defa aynaya bakmak gibi, heyecan verici, masalsı ve ahenkli yapısıyla uygar ve geleneksel bir nefes alma anı sağladığına inanmaya daha çok yatkınım. Ya da rüya gerçekleri ve rüya muhakemesi her zaman iddia edildiği gibi basit ve açık olmadığı için, bu belki de sadece bir tereddüttür. Bazı rüyalar insanın gün ışığında karşılaştığı kadar çok bocalama, kötü alışkanlıklara geri dönüş ve ölü zaman içerir. Ara sıra ölü zamanı yönlendirmek amacıyla insan oyalanabilir, yani kasıtlı olarak zaman öldürmek bazen gerekli olabilir. Bazı eski insanların inançlarından çok da uzak sayılmam ve aynı onlar gibi ben de, önsezi ya da kendi kendimize yaptığımız uyarıların dışında, rüyalarda uyanık bilincimizle zerre kadar bağdaşmayan sezgiler ve açıklamalar görüyorum. Halbuki bunlar gerçekte dünya hakkında, -her ne kadar mecazi olsa da, bunda bir çelişki yok- sabah uyandığımızda, gece aleminin bize nasıl yabancı görünebildiğine aldırmaksı-

zın, gün ışığı dünyasını barındıran aynı ve tek dünya hakkında yapılan apaçık yorumlardır. Örneğin Wagner söylediğimi düşlemiştim ki asla söylemeyeceğim, daha doğrusu sesim uygun olmadığı ve gerekli eğitimden yoksun olduğum için söylememem gerekir. Oysaki eğer kendimi zorlarsam, güpegündüz Wagner *söyleyebilirdim;* daha da fazlası, tıraş olurken bile mırıldanmaya kalkışmayacağım Wagner rollerini mükemmel bir şekilde hatırlayabilirim; ancak bu rolleri yeniden canlandıracak durumda olmasam da, onları şarkıcı olmamasına rağmen bir hafızaya sahip olan herhangi bir insanın da düşünebileceği gibi, hatta rolleri biliyor olsa gezgin bir satıcının dahi düşünebileceği gibi *düşünebilirim.* Bunu, duyularım uyanırken yaparım; Wagner söylediğimi rüyamda gördüğüm zaman olduğu gibi onun şarkılarını söylerim ya da söylemem. Dün gece, eğer böyle ifade etmek herhangi bir amaca hizmet ederse ya da herhangi başka bir şeyle işe yarar biçimde karşılaştırılabilirse, gerçek hayatta dört yıl önce başıma gelen bir şeyi rüyamda gördüm. Elbette bazı farklılıklar vardı; çünkü gerçekler ve benim bu hikâyeyi görüntüleme şeklim tamamen birbiriyle uyumlu olsa da, olan biteni büsbütün farklı bir sırayla, bambaşka bir tempoda, farklı bir biçimde bölünmüş ve paylaştırılmış bir zamanda; yoğunlaşmış ve seçici bir tavırla -işte burası belirleyici ve uygunsuz olan kısım- nelerin yaşanmış olduğunu önceden bilerek; örneğin Dato'nun ismini, kişiliğini, sonraki davranışlarını daha ilk karşılaşmamız rüyamda gerçekleşmeden önce bilerek düşledim. Tuhaf olan, belleğimde bir sentez varken, rüyamda bir gelişimin olmasıydı. Diğer taraftan rüya görmeye devam ederken rüyam, dört yıl önce olanlardan herhangi bir noktada ayrılacak mıydı ya da sonuna kadar gerçekte yaşananlarla aynı mı olacaktı bilemiyordum; fakat şu an sabah ilerlediği ve sonucu bildiğim için aynı olduğunu söyleyebilirim. Ayrıca, ikisi de bana tamamen aynı ve tek bir şeymiş gibi görünmesine rağmen, şu anda gerçekte olan bitenin ne ka-

darını anlattığımı ve olayların benim rüyamdaki hallerinin ne kadarını, ne ölçüde tarif ettiğimi bilmediğim de doğrudur. Bir keresinde Alman bir yazarın bir kitabında, kahvaltı etmemeyi seçen insanların bunu günün içine tamamen girmemek ve böylece onunla ilişki kurmaktan kaçınmak için yaptıklarını okumuştum. Çünkü ancak midenin ikinci uyanışı sayesinde insanlar karanlığı ve gece alemini arkalarında bırakabilir ve karşı kıyıya sağ salim ve güvende vardıktan sonra, başlarına herhangi bir felaket getirmeden rüyalarını anlatma imkânını bulabilirlermiş, çünkü eğer rüyalarını hiçbir şey yemeden anlatırlarsa rüyanın egemenliği altında kalıp ona ihanet ederlermiş ve böylece rüyanın öç alma isteğiyle karşı karşıya kalırlarmış. Rüyalarını sanki hâlâ uyuyorlarmış gibi anlatırlarmış. Aslında açıkça popüler köklere sahip olan bu düşünce, rüyaları oldukça ciddiye alıyormuş gibi görünen bu niyetinin arkasında -psikiyatrlar, psikologlar, psikanalistler, psikoterapistler ve 'psi' ekini gasp etmiş olan tüm diğerleri tarafından tartışılan konularında yaptığı gibi- rüyaya karşı beslenen sonsuz bir küçümsemeyi gizliyor; çünkü bu düşünce rüya dünyası ve uyanık olunan dünya gibi iki ayrı dünya bulunduğu varsayımına dayanıyor; hatta daha da kötüsü bunlar birbirine düşman, çelişkili, birbirinden korkan, zenginlik ve bilgilerini birbirinden saklamaya hazır ve teslimiyet özlemi duyan iki ayrı dünya. Fetih ruhunu yakalayan tek dünyanın gündüze ait olan dünya olmasının tuhaflığını kabul etme ve zorla ele geçirme, mecburi dönüşmeler ve kendi alanlarından birinin saldırgan bir şekilde yorumlanması dışında hiçbir yolla zenginlik ve bilgilerinin birbiriyle paylaşmayan veya birleştirmeyen iki dünya. Böyle bir düşünceyi kabul etmezken beni bu itirafı yapmaya iten, hem gerçekte ne olduğunu hem de olanların nasıl düşlendiğini, ikisi arasında bir ayrım yapmadan anlatabilme umuduyla her ihtimale karşın bu sabah kahvaltı yapmamayı tercih etmiş olmamdı. İşte bu yüzden hâlâ hiçbir şey yemedim ve kim bilir ne zaman yiyeceğim.

BÖYLE OLDUĞU HALDE SİZE her şeyi anlatmaya karşı koyuyorum. Şimdiye kadar sadece konuşur gibi okuma olarak bilinen güçlü ifade biçimini bilen, kendi hikâyesinden ve kendi rüyalarından sanki şarkı sözleri yerine kelimeleri, kendisine dikte edilmemiş kelimeleri, öğrenilip ezberlenmiş, tekrarlanıp duran yazılı metinleri değil de, yaratılmış cümleleri kullanmak güçlü sesini etkisiz hale getiriyormuşçasına korkan zavallı bir tenor. Benim için bir libretto olmaksızın konuşmak oldukça zordur.

O zamanlar tamamen özgür bir adam değildim ve bilmediğim, dahası hiçbir zaman bilemeyeceğimden korktuğum şey, o gece oteldeki barda Dato'ya, medeni halimi sorduğu sırada neden yalan söylediğimdir. İlk sorusu değildi ama bu hiçbir şeyi değiştirmiyor: O zaman, bir şey teklif ediyor olduğunu açıkça söylemeden bana bir teklifte bulunacağını tahmin edemezdim. Üstelik eğer gerçeği söylemiş olsaydım bana hiçbir şey teklif etmeyebilirdi.

"Ah, demek bir şarkıcısın. Elbette, tahmin etmem gerekirdi; şu kocaman göğüs kafesine, omuzlara, göğüs kaslarına ve şu erkeksi görüntüye baksana; biliyor musun herkes bir şarkıcının nasıl olması gerektiğini düşünüyorsa sen de aynen öyle görünüyorsun. Ben müzik hakkında çok şey bilmem, ama müzik severim, her türünü severim, ne tür olduğunu çok umursamam, neyle uğraşıyor olursam olayım memnuniyetle müzik dinleyebilirim, gerçekten, her zaman, her yerde. Büyüleyici bir hayatın olmalı."

Durumum hakkında yalan söylediğim ana kadar ona doğruları anlatıyordum. Halbuki baştan beri Dato'nun tavırlarını çekilmez, yorumlarını da son derece değersiz bulmuştum; o kadar ki tam cevap verecekken, bir zamanlar bana ait olmuş olan kentte birlikte zaman geçirilecek bir arkadaş edinmek uğ-

runa daha önceden binlerce defa yapmış olduğum, cahilin kaçınılmaz münasebetsizliğinin (görülebileceği gibi) izlerini taşıyan bu tarz sıkıcı bir konuşmaya dahil olmaya değip değmeyeceğini ciddi ciddi düşünüyordum. Fakat tavrına ve başlangıçtaki sözlerine rağmen, doğrusu bu adamda (artık gezgin bir satıcı olduğunu düşünmüyordum; çünkü fazla rahattı, sesi ve hareketleri fazla kayıtsızdı, kıyafetleri, yakından incelendiğinde, fazla pahalıydı) merak uyandıran bir şey ve aynı zamanda güven telkin eden bir taraf vardı. Dünyevi tavrına rağmen yüz ifadesi bana hâlâ bir Daumier karikatürü gibi gerçekdışı ya da belki fazla gerçek görünüyordu. Her an patlayacakmış gibi görünen şişkin diş etlerini göstererek sürekli ve rahatlıkla gülüyor ve küçücük elleriyle coşkulu hareketler yapıyordu.

"Büyüleyici mi bilmiyorum. Değişik ve ilgi çekici denebilir; etrafınızdaki hareket sizin sürekli harekete hazır olmanızı sağlar. Öyle görünmese bile oldukça zor ve yalnız bir yaşam. Bütün o yolculuklar sarsıcı ve düzen bozucu". Ona, üzüntülerimi ve memnuniyetsizliklerimi, kısmi ya da örtülü umutsuzluklarımı, kısa ve öz (ancak hararetli) olarak anlattıktan sonra sorulması gerekli olan soruyu sordum: "Siz, ne işle meşgulsünüz?"

Daha önce de söylediğim gibi, onun tren camından dışarıyı amaçsızca izleyen kişi olduğunu anladığım andan itibaren, gezgin bir satıcı olması ihtimalini dışlamıştım, fakat tam o sırada düşündüklerim bir yana (çok da fazla bir sezgi ve kanaate sahip olmaksızın, adamın orta ölçekli bir iş sahibi olduğunu düşünmüştüm) nasıl bir iş yapıyor olduğunu merak etmekten kendimi alamıyordum. Elbette, cevabının ne olacağını asla tahmin edemezdim.

"Ben bir refakatçiyim; insanlara eşlik ederim. O kadar da şaşkın bakmayın. Pasaportumda böyle yazmıyor ve bu sanırım gerçek unvanım değil; belki özel sekreter, finans danışmanı ya da Manur & Co.'nun İberya temsilcisi olabilir, hangisini tercih edersen. Eskiden borsa komisyoncusuydum ve bu iş ke-

sinlikle sizi damgalıyor, evet kesinlikle sizde bir iz bırakıyor; ama bu konuda ne yapabilirsiniz ki? Yine de temelde bir refakatçiyim. Benim yaşımda gerçeği saklamaya çalışmanın bir anlamı yok. Ve gerçek şu ki ben bir refakatçiyim, her ne kadar iyi kazanıyor olsam da sadece bir refakatçiyim."

Ben hâlâ bu konuşmanın ilgimi çekip çekmediğine karar vermeye çalışıyordum, o yüzden hemen cevap vermedim, ancak o sırada önümde dokunulmadan duran sütten bir yudum almam Dato'nun yersiz başka bir yorum daha yapmasına yol açtı:

"Sanırım boğazınıza çok iyi bakmanız ve soğuk içeceklerden kaçınmanız gerekiyor. Barmen, bir viski daha alabilir miyim lütfen?"

"Evet, " dedim mekanik bir biçimde. "Boğazınızı asla üşütmemelisiniz, bu çok önemlidir. Mesela ben boynumdaki fuları Haziran'a kadar çıkarmam, ne zaman çıkaracağım havaların ısınmasına bağlıdır."

"Gerçekten mi? Peki yazın çıkardıktan sonra tekrar ne zaman takarsınız?"

"Genelde Eylül başında. Eğer Haziran sonunda ve Eylül başında boynuna fular takmış bir adam görürseniz, onun bir şarkıcı olduğundan emin olabilirsiniz. Söylediğim gibi, bu affetmeyen bir yaşamdır, birçok gerekleri ve zorunlulukları vardır. Biz normal bir soğuk algınlığına bile fırsat vermemeye çalışırız, sizin de tahmin edeceğiniz gibi bu bir felaket olacaktır; çünkü soğuk aldıktan sonra hemen iyileşseniz bile sesinizin mükemmel halini alması dört ya da beş hafta sürecektir. Bu arada sözleşmemizi ya tamamen ya da kısmen ihlal etmiş olacağımızdan hem para kaybederiz hem de şöhretimizden oluruz. Söyler misiniz ..." diye bir soru sormaya yeltenerek konuşmayı beni hayrete düşüren o noktaya geri çektim: Beni hayrete düşüren bir zamanlar bana ait olan bu kentin yalnızlığında, şimdi bana eşlik ediyor olan bu adamın profesyonel bir

refakatçi olduğunu iddia etmesiydi. "Bir refakatçi tam olarak ne yapar? Siz kime refakat ediyorsunuz? Bunu nasıl yapıyorsunuz? Kiralık mısınız?"

Dato, ağzını daha öncekilerden çok daha fazla açarak güldü (iyi bir adamdı ya da en azından kötü bir niyeti yokmuş gibi görünüyordu) ve yeni viskisine uzanmadan önce o zarif ellerinden biriyle hayır anlamında bir hareket yaptı.

"Hayır, beni yanlış anladınız. Bayanlara refakat eden biri değilim, eğer düşündüğün buysa: Bilirsiniz, hani şu filmlerdeki, yaşlı bir kalın kafalıya ya da bir yatalağa bakan sıkıcı, yardımsever, inatçı kadınlar. Benim söylemeye çalıştığım şey, teorideki görevlerim (finans danışmanı, vb. olarak) bir yana, çoğunlukla yaptığım, asıl görevim ve işlevim patronlarıma refakat etmek. Onları görmediniz mi? Fark etmediniz mi? Trende benimle beraber seyahat ediyorlardı."

Elbette onları görmüş ve yüzlerine uzun uzun bakmış ve onları incelemiştim hatta tanımlamıştım bile: Bir sömürücü ve bir depresif, bir kodaman ve bir melankolik, bir hırs küpü ve bir sinir hastası. O zaman bana aynen böyle görünmüşlerdi ve aslında o zamandan beri ara sıra onları düşünüyordum. Evet, rüyamda Dato'yla konuştuğum sırasında, Madrid ziyaretimin ilk üç gününde, Verdi'nin *Otello*'sundaki Cassio rolü için Teatro de la Zarzuela'da provalara başladığım sırada onlar hakkında kısa kısa düşüncelere kapılmış olduğumu hatırladım ya da kabul ettim. O kadını kısacık düşünmek. Elbette onları görmüştüm, elbette fark etmiştim, ancak neden böyle yaptığımı bilmiyorum ama, -ya da belki şu an biliyorumdur- onları hatırlamak için birkaç dakika düşünmem gerekiyormuş gibi yaptım.

"Ah, evet, bir çift, adam oldukça heybetli görünüyordu." Aslında, bir kişinin dış görünüşünden söz ederken sıkça kullanılan 'heybetli' kelimesini kullanmak istememiştim: İstediğim onu ahlaki yönden niteleyen bir sıfat kullanmaktı, ancak o an-

da saldırgan görünmeyecek başka bir kelime düşünemedim.

"Tam üstüne bastınız, gerçekten de heybetlidir. Sinyor Manur oldukça heybetlidir. Öte yandan karısı korkunç bir durumda. Elbette görünüşünden bahsetmiyorum, yani o çok çekici ve zariftir, ancak maalesef kendisi kaybolmuş bir ruh, gerçekten dünyadaki en mutsuz kadın. Ve tabii benim hem Brüksel'deki evlerinde (adam Belçikalı, anlayacağınız gibi Brüksel'de yaşıyoruz) ve şu anki gibi zaman zaman yaptığımız seyahatlerde asıl refakat ettiğim de kadının kendisidir. Özellikle de seyahatlerde. Kadının hevesle beklediği hiçbir şey yok ve çok fazla sıkılıyor, anlıyor musunuz? Acı çekiyor, asla mutlu olmuyor ve onu gerçekten anlayabiliyorsunuz. Yapmam gereken, Sinyor Manur'a fazla sorun yaratmaması, o kadar da mutsuz olmaması ve yaşadığımız ana odaklanması ve sağlığı ile gücünü kaybetmemesi için onun dikkatini dağıtıp, başka noktalara yönlendirmek, sıkıntısını ve acısını en aza indirmeye çabalamak. Şikâyetlerini ve sırlarını dinlerim, makul gerekçelerle onu teskin ederim, ondan benim hatırım ve Sinyor Manur'un hatırı için sabırlı olmasını isterim, olayların iyi ve kötü yanlarını görmesini sağlamaya çalışırım; onu sinemaya, sergilere, tiyatroya, operaya, konsere götürürüm; eski kitaplara ve genel olarak eski şeylere çok meraklıdır bu sebeple Paris, Londra ve New York'taki en saygın kitapçıların devasa kataloglarına başvurup, aslında daha çok inceleyip onun için en acayip, en çok rağbet gören kitapları, nadir bulunan pahalı baskıları, onun ilgisini çekebilecek şeyleri sipariş ederim; onunla birlikte parmağımı kaldırarak ya da belirlenmiş işareti yaparak teklif verdiğim, sadece resim değil hepsi birinci kalite, hepsi çok eski ve mümkün olan en iyi zevkin göstergesi olan mobilyalar, heykeller, vazolar, çok zor bulunan halılar, duvar saatleri, mektup açacakları, küçük kutular, kâğıt ağırlıkları, gravürler, çerçeveler, heykelcikler aldığımız müzayedelere gideriz. Yapabileceğim her şeyi yaparım, ama bunca zamandan

sonra yeni fikirler bulma konusunda sıkıntı çekiyorum ve dahası artık yoruldum, çok yoruldum. Onun bütün sıkıntılarını, rahatsızlıklarını ezbere biliyorum, o da benim bütün gerekçelerimi, tedavilerimi, ikna yöntemlerimi ezbere biliyor."

Dato içkisinden bir yudum almak için sustu. Bir şikâyet ayini gibi görünen bu şeye yeni başlamış olmasına rağmen, sesi, jestleri, sokulgan gülümsemesi hemen hemen hiç değişmemişti. Sanki o da bir şeyi ezberden söylüyormuş gibiydi -bir ağıt ya da bir aryanın giriş kısmını. Sesinde de en ufak bir alay belirtisi yoktu, kinaye bile yoktu. O kadını kesinlikle ciddiye alıyordu ve belki de -ya da ben öyle düşündüm- bunu istemediği halde kadının hayattaki tek uğraşı olmasından dolayı kin duymuyordu.

"Kendisini rahat hissetmeye alışık olduğu, hiçbir şeye, hatta bana bile (*volontiers**), ihtiyaç duymadığı, talihsiz evliliğinden öncesine ait özgür anılarının olduğu tek kent, doğup büyüdüğü fakat on iki ya da on beş yıl önce uzaklaştırıldığı ve birkaç ay öncesine kadar kardeşinin yaşadığı kent Madrid'ti. Ne zaman Madrid'e gelsek (Manur & Co.'nun geleneksel olarak burada birçok anlaşması olduğundan dolayı buraya sık sık gelirdik) biraz dinlenebilir ve kendimi başka şeylere adayabilirdim. Sinyor Manur, her zaman bir yerlerde bir işi olduğundan bir sürü mali anlaşmayla meşgul olurdu (bilirsin işte o bir bankacı) ve Natalia, karısı, (işte, adı Natalia) tüm gününü kardeşiyle birlikte geçirirdi. Bir tek o zamanlarda mutlu görünür, melankolisini neredeyse unutur, Manur'a aldırmaz, hatta ara sıra otel lobisinde yolları kesiştiğinde ya da resmi bir akşam yemeği için beraber dışarı çıkmaları gerektiğinde, tabii böyle durumlarda kardeşi Monte de genelde hep onlarla beraber olurdu, Manur'a neredeyse iyi bile davranırdı. Peki ya şimdi? Monte artık Madrid'te değil, yaşamak için Güney Amerika'ya

* Volontiers (Fr.): ne iyi ki. (Ç.N.)

(onca yer varken Güney Amerika'ya!) gitti ve burada olduğumuz üç günden beri, Natalia her zamankinden bile daha mutsuz ve kederli, Monte burada değilken Madrid'e ilk defa geliyor ve tam da kaynaklarımın her zamankinden daha da az olduğu, onu en azından resmi iş yemekleri boyunca avutmak için ne yapacağımı ve onun gülümsemesini nasıl sağlayacağımı gerçekten bilemediğim bir zamanda her zaman olduğundan (şimdi iki sebepten dolayı) daha fazla bıkkın, uyuşuk ve perişan bir halde. Ona ne söyleyeceğimi artık bilmiyorum. Yani, aklıma koyduğum zaman çok yaratıcı olabilirim. Fazlasıyla yaratıcı olabilirim, ancak bütün şakalarımı, bütün özlü sözlerimi, yapacağım yorumları biliyor, hatta ne zaman espri yapacağımı bile tahmin edebilir. Benim çalışma şeklimi ve de kenti avucunun içi gibi biliyor, elbette, burada doğdu. Onu, yeni bir yermiş gibi Prado ya da Plaza Mayor'a götüremem. Ayrıca yardım isteyebileceğim hiç kimse yok: Kentten on dokuz ya da yirmi yaşında ayrıldığı için eski arkadaşlarıyla bağlantısı kopmuş, her neyse zaten herkes her zaman çok meşguldür ve o da yıllardır herhangi birine ne bir telefon etmiş ne de bir mektup yazmış, bilirsin insanların birbirinden haberdar olması için biraz çaba gereklidir; onun tek bildiği, bu kentte, ona ait olan kentte var olamadığı: O, burada (buraya geldiği zamanlarda) sadece Monte aracılığıyla var oluyordu. Kardeşinin onunla tanıştırdığı kişileri tanıyor ama onlar, kardeşi olmadan Natalia'yı görmek istemezler. Sosyal adetleri bilirsin işte, çoğu insan merak duygusunun peşine kapılmayı pek sevmez. Dahası eskiden biraz nefes aldığım, refakatçi olmaya biraz olsun ara verdiğim bu kentte şimdi çalışmak zorunda olduğumu, hayal gücümün sınırlarını zorlamam gerektiğini, her zaman, özellikle de daha önce binlerce defa görmüş olduğu ve avucunun içi gibi bildiği yerlerde yaptığı bitmez tükenmez yürüyüşlerde onunla birlikte olmam gerektiğini öğreniyorum. Bu, beni tüketiyor. Bütün o yürüyüşler için fazla yaşlıyım. Ayrıca Mad-

rid istediği zaman oldukça düşman bir kent olabiliyor ve ben bu düşman kentte yürüyerek saatler geçirmek zorundayım; tekrar tekrar yürümek ve durmak (her zaman dükkânların vitrinlerine ve binalara bakar), işin en yorucu tarafı. Bir zamanlar benim dinlenme dönemim olan bu seyahat, şimdi yılın en kötü zamanı ve en kötü seyahati haline geldi."

Dato, ikinci duble viskisini de bitirdikten sonra, bir tek daha söyledi. Konuştuğu sırada hissettiği bastırılmış sıkıntı, hacimli, kıvırcık saçlarının şişerek kabarmasına sebep oluyordu. Otel barında hâlâ kimse yoktu, barmenin görünmeyen varlığı karşısında sadece ikimiz oturuyorduk. Dato, o küçücük, on sekizinci yüzyıla ait ellerinden biriyle kapıyı işaret etti.

"Bir iki dakika içinde o kapıda görünecek ve ne odama çıkmama ne de sizinle konuşmamı sürdürmeme izin verecek. Elbette hayır, son derece hoş bir akşam olduğu için otelin etrafında son bir yürüyüşe çıkmamızı isteyecek, daha doğrusu emredecek ya da akşam yemeği (Sinyor Manur onu bu akşam eşlerin de davetli olduğu bir yemeğe götürdü; kısmen iş anlaşması, kısmen resmi akşam yemeği) boyunca ne korkunç vakit geçirdiğini anlatabilmek için bir yerde oturup bir şeyler içmeyi isteyecek. Ve bu arada Sinyor Manur, sabah dinlenip tazelenmiş bir biçimde uyanabilmek ve kendini işlerine adayabilmek için yatağa gidecek. Ve ben, onun işine hiç yaramadığım için (işin aslı bu), işlerini benim tamamen teorik olan hizmetlerim olmadan da mükemmel bir biçimde idare edebiliyor; Manur, benim yardımım olmadan her şeyi yapabilir ve ben de çok daha yararlı bir amaç için, çok daha değerli bir görev için, Natalia'ya refakat etmek, onun sıkılmadığından, acı çekmediğinden ve tamamen mutsuz olmadığından emin olmak için hizmet veriyorum. Anlıyor musunuz? Anladınız mı? Ben bir refakatçiyim, başka bir şey değil. Hem Natalia hem de Manur, bana yalnızca bunun için ödeme yapıldığını pekâlâ biliyor ve bana da bunu açıkça gösteriyorlar. Ve bunu ben de biliyorum.

Görüyorsunuz işte; sen çok yalnız olmaktan şikâyet ediyorsun; ben ise hiç yalnız olamamaktan. Sen, hayatının çok dağınık ve farklı olduğundan yakınıyorsun; ben ise çok yoğun ve tekdüze olduğundan yakınıyorum. Son birkaç yıldır mevcut varlığımın gerçek anlamını ve hayatımı oluşturan tek şey, Natalia Manur'a refakat etmek. O, çok sevimli bir insan, tabii hayatın bir miktar melankolik tarafında kalmış durumda; ancak sence de bir kadına süresiz ve koşulsuz bir biçimde refakat etmesi gereken bir koca, bir sevgili ya da olası bir erkek kardeş değil midir? Ben onun kocası, sevgilisi ya da erkek kardeşi değilim. Onun kocası Sinyor Manur, kardeşi ise Monte ve her ne kadar inanılmaz görünse de hiç sevgilisi yok. Onun durumundaki birisi için tamamen mantıksız, ama ne yazık ki durum aynen böyle."

Dato, bu son kelimeleri mutlak bir inançla sanki -şu anda düşündüğüm gibi- benim kuşkuculuğumu kışkırtmak için söylemişti.

"Nasıl bu kadar emin olabiliyorsun? Sana her şeyi gerçekten anlatır mı?" diye sordum beklenen kuşkuculuğumla.

"Bana her şeyi anlatıp anlatmadığını bilmiyorum ama bir anlamda onun bana anlatmadığı hiçbir şeyin var olduğu söylenemez. Eğer benim için yoksa Sinyor Manur için de yoktur ve eğer onun için yoksa benim için de yok demektir. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

"Pek sayılmaz."

Dato, çok konuşuyor olabileceğinin hiçbir şekilde farkında değildi. Bu konuşma, sabahki rüyamda tekrarlanıp dururken Dato, sabırlı ve kararlı bir adam olarak beni oldukça etkiledi. Uygun bir zaman bulduğunda sabırla, bana bilmediğim her şeyi anlatmaya kararlıydı.

"Sinyor Manur, benim maaşımı ödüyor ve tahmin edebileceğin gibi karısıyla ilgili önemli her haberi kendisine iletmemi bekliyor. Natalia Manur'a bir şey olup olmadığını bilen bir ki-

şi varsa, o kişinin ben olduğumdan kesinlikle emin (çünkü ben ona neredeyse hiç ara vermeden eşlik ediyorum ve muhtemelen de tek sırdaşıyım; işte bu nedenle o kişinin ben olduğumdan hiç şüphe etmeksizin emindir). Aynı zamanda Natalia da benim hem teorik hem de resmi sorumluluklarımın ve bağlılığımın neleri gerektirdiğini bildiği için, senin de bana (çok haklı olarak) söyleyeceğin gibi, Sinyor Manur'un bilmesini istemediği herhangi bir şeyi bana anlatmayacaktır. Oysa diğer taraftan bakınca, Manur, Natalia hakkında her şeyi, en azından önemi olan her şeyi, bildiğimi varsayıyor. Ve ben sevgilisi olup olmadığını bilmediğim için (bu da aslında genel olarak önem arz eden bir durum olarak kabul edilir) bu durumdan çıkarılabilecek en muhtemel sonuç, Natalia'nın sevgilisinin olmadığıdır. Çünkü varsayımlar bir yana, gerçek şu ki, ben sadece onun bana söylediği kadarını biliyorum. Benim bildiğim ve bilmemin beklenebileceği her şey işte bu kadar. Şimdi ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

Dato'nun bana açıkladığı ikiyüzlülük itirafını anlamaya başlamış olmama rağmen "pek sayılmaz," dedim. Benim cevabımı duymak konusunda biraz sabırsızdı, ancak sabırsızlığı sadece birkaç saniye sürdü (onu trende gördüğüm zamanki gibi ağzı aniden kapandı ve ifadesizleşti; sürekli sorular sorup duran, meraklı gözleri her zamankinden bile daha patlak görünüyordu) ve ışık saçan gülümsemesi çok geçmeden geri döndü.

"Evli misiniz?"

Hiç düşünmeden "hayır" dedim ve evli olmayışım aslında kâğıt üzerinde doğru olmasına rağmen, hemen yalan söylemiş olduğumu ve dört yıl önce bir yıldır birlikte yaşıyor olduğum Berta'yı düşündüm. (Evet, şu anda her ne kadar bunu düşünmek istemesem de, Berta'nın benimle birlikte bir süre yaşadığı ve her zaman evde, benim önceden de söylediğim gibi fazla sık gerçekleşen opera seyahatlerimden dönüşümü beklediği

doğru.) Yani aslında yalan söylememiş olmama rağmen yalan söylemiştim ve önceden söylediğim gibi, bunun kesin bir yalan olup olmadığını düşünmekten de kendimi alamıyorum. Belki de kesin bir yalan değildi. Her koşulda geçtiğimiz birkaç yıl boyunca çok az önemi oldu, açıkçası şu anda rüyada değilim, rüyam sona erdi ve bu sabah çok fazla bir önemi yok.

"Yani hiç evlenmediniz mi?"

"Hayır," dedim yeniden ve sanırım bu sefer kesinlikle yalan söylemiyordum.

Dato, içkisinden bir yudum daha aldı ve barın arkasındaki aynalara baktı; aynadaki yansımada şüphesiz Natalia Manur'u görmüş olmalı ki hemen bana dönerek, kısık ve telaşlı bir sesle: "(İşte geldi.) Belki de bu yüzden anlamıyorsunuz: Evli bir çiftle uğraşmak, oldukça tutarsız ve unutkan bir kişiyle uğraşmaya benzer" dedi ve birkaç gün önce trende derin, rahatsız uykusunda gördüğüm kadını karşılamak üzere barın girişine doğru birkaç adım attı. Kadın, eşikte biraz duraksadı, hafifçe gülümsüyordu, sanki onu, Dato'ya yemekte olanları anlatmaktan alıkoyacak olan varlığıma üzülsün mü yoksa bir yabancıyla tanışma ihtimalinden dolayı memnun mu olsun karar veremiyordu (sanki kararsızlığı sırf nezaket değildi de aslında sadece kararsızlıktı). Refakatçisi ona, barda benim, birdenbire sırtımı dikleştirip, önümde uzun zamandır boş olan sıcak süt dolu bardağımla oturduğum yere kadar eşlik etti.

VERDİ'NİN *OTELLO*'SUNDAKİ CASSİO rolümün provalarında, her ikisi de neredeyse her zaman orada bulunur, -aynen davetli diğer misafirler gibi- varlıklarıyla dikkatimizi dağıtmamak için onuncu ya da on ikinci sıradaki koltuklarda otururlardı. Ne zaman bir ara olsa ve yönetmenin tavsiyelerini dinliyor olsam (gerçekte tamamen göstermelik bir davranıştır, çünkü sonunda her şarkıcı en iyi nasıl söylediğini düşünüyorsa

öyle söyler ve uyarılara kulak asmaz) onlara bakardım, özellikle de Natalia Manur'a. Eğer onlar orada olmasaydı, eğer Natalia orada olmasaydı benim sıkıcı bulmuş olacağım uzun ve tekrarlanıp duran bu provalara nasıl tahammül ettiklerini tekrar tekrar sorardım kendime. Üstelik Cassio rolü, her ne kadar önemli olsa da, geniş yer kaplayan bir rol değildi ve çoğu zaman beni dinlemek yerine (doğal olarak oraya gelmelerinin öncelikli sebebi buydu) Otello rolündeki ünlü ancak şimdilerde yaşlanmaya başlamış olan Gustav Hörbiger'i ya da Iago rolündeki solgun görünüşlü ve hırslı Volte'yi ya da o bitmek bilmeyen diyaloglarından birinde ikisini birden dinliyor olurlardı. Eğer sahnede kalmam gerekmişse, orada olan bitene aldırış etmeksizin, Madrid'te birdenbire ortaya çıkan, rastlantı sonucu hayranım olan, bu iki kişiyi büyülenmiş bir biçimde izlerdim. Müziğe karşı herhangi bir ilgisi ya da hevesi olmadığı açıkça belli olan Dato, buna rağmen öne eğilmiş, kollarını önündeki koltuğun arkasına yaslamış ve gözlerini tıpkı trendeyken, manzara ya da kendi yüzü hakkındaki boş yere uzamış derin düşüncelere daldığı zaman sabitlediği gibi, benim üzerime sabitler, sahnede olan bitene kendini temelli kaptırmış gibi görünürdü. Natalia ise çok daha rahattı, arkasına yaslanmış halde (muhtemelen bacak bacak üstüne atmış), ben sahnede rolümü canlandırırken hareketlerimizi dikkatle ve ben sahneye dâhil değilken de merakla -ancak bundan fazlasını söylemeye cüret edemem- takip ediyordu. Sahnede varlığıma ihtiyaç duyulmadığı zamanlarda aşağıya iner ve boş olduğum dakikalar boyunca onlarla birlikte olurdum. O anlarda Dato, neredeyse hiç değişmeyen bir şekilde ayağa kalkar ve bir sigara içmek için dışarıya gideceğini söylerdi ve Natalia Manur, bence -her ne kadar bunu ispat edecek gerçek kanıtlar olmasa da- meşhur Hörbiger'i, garip Volte'yi ve sevimli Priés'i (Desdemona'yı oynuyordu) büsbütün unuturdu; aynen benim de tamamen unuttuğum gibi. Dato, ben Natalia Manur'a eşlik ederken,

bir refakatçi olarak artık bir saplantı haline gelmiş sorumluluklarına biraz ara verip, bir nefes alma fırsatını mı değerlendiriyordu yoksa henüz açıklanmayan Panduras rolüne bürünüp, Natalia ile ben birbirimizin sessizce nefes alıp verişine ya da kollarımız ara sıra ve çok hafifçe birbirine değdiğinde birbirimizin belli belirsiz kokusuna biraz daha alışalım diye bizi yalnız bırakmak için bunu bir bahane olarak mı kullanıyordu, bu sorunun yanıtını ne şimdi biliyorum ne de o zaman biliyordum. İlk seçeneğin doğru olması için peş peşe üç ya da dört tane sigara içmiş olması lazımdı. Verdiğim ara ne kadar uzun sürerse sürsün, ben tekrar sahneye dönüp, arkadaşlarıma katılmadan önce asla geri gelmezdi: Muhtemelen -her birkaç dakikada bir, patlak bir göz oradaki aralıktan içeriye hızlı bir bakış atar- salona açılan perdelerin arkasına gizlenmiş, içeriyi izler; Natalia Manur, asla yarım dakikalığına bile yalnız bırakılmadığından ben provama döner dönmez o, hızlı adımlarla ve sanki hâlâ bitmek bilmeyen sigarasının izmaritini gizliyormuş gibi ellerini arkasında tutarak koltuğuna geri döner ve yeniden dikkatinin tümünü bana verirdi.

O günler gerçekten olağandışıydı. Opera kariyerim boyunca ilk defa büyük bir kentte kendimi üzgün ve yalnız hissetmiyordum. Tam aksine çok kısa bir zaman içinde (belki de sadece birkaç gün) iki ya da üç kişinin her gün buluşacaklarından emin oldukları ve sabah buluştuklarında birbirlerine sordukları ilk sorunun "Bugün ne yapacaksınız?" değil de "Peki, bugün ne yapalım?" olduğu öylesine mükemmel ve nazik bir duruma gelmeyi başarmıştık. Bu, yeni yetmelere ve yeni âşıklara özel durum, kendi talepleri olmayan bir durum değildir ve bu taleplerden bir tanesi, her ne kadar çelişkili görünse de, bir kişinin öteki kişi ya da kişileri sanki kendisinin bir uzantısıymış dolayısıyla da kendi özgürlüğüymüş gibi kabullenmesi gerektiği düşünüldüğünde, herhangi endişe verici bir doğaçlamaya yer bırakmayan ve söz konusu birlikteliğe şüphe düşürecek ve

düşünmeye sebep olacak yıkıcı boşluklara izin vermeyen olası en sert rutinin hiç vakit kaybetmeden kurulmasından oluşur. Düşünmek, düşünmek. Size bu rüyayı ve hikâyeyi anlatırken fark ettim ki son dört yıldır kendimi düşünmekten alıkoymuşum. Dato ve Manurlar'la karşılaşmadan önce var olan "ben", bütün o zaman boyunca tamamen ortadan yok olmuş ya da bastırılmıştı, dahası eğer bu sabah yazdıkça daha çok ortaya çıkan o "ben"i fark etmeseydim aslında öldüğünü söyleyecek kadar da ileri gidebilirdim. Anılarımla doldurduğum (henüz kahvaltı etmemişken) bu sayfalarda soğuk, dayanıklı bir ses olduğunu fark ediyorum, yaşamak için bir sebep görmeyen aynı şekilde kendini öldürmek için ya da ölmek için, korkmak için, beklemek için, düşünmek için de bir sebep görmeyen, ancak bu son üç şey: korkmak, beklemek ve düşünmek, sonu gelmeyen bir biçimde düşünmek dışında hiçbir şey yapmayan bir kötümserin sesi. İşte Madrid seyahatinden önce aklım bu haldeydi (soğuk ve dayanıklı, belki bundan sonra da o haline geri dönecektir). Provalar boyunca, otel odalarında, kentlerde yaptığım yürüyüşlerde, trenlerde, bindiğim birkaç uçakta, barlarda, lobilerde, partisyonlarımı okurken, rolüme çalışırken ve (bazen) gösteriler sırasında korkuyor, bekliyor ve düşünüyordum. Hatta Cleveland'daki bir *Turandot* gösterisi sırasında sahnedeyken ve şimdiden büyük bir etki bırakmaya başlayan ve sonunda bana unvanımı kazandıran Napoli'deki parlayışımın müjdecisi olan kusursuz sesimle şarkı söylerken bile dikkatle kendimi ve Berta'yı ve onu nasıl da hiç sevmediğimi düşünüyordum. O kadar çok düşünürdüm ki özellikle Berta'yla ama aynı zamanda başka insanlarla da yaptığım az sayıda konuşma, yalnız olduğum zamanlardaki düşüncelerimin sözlü uzantısı haline gelirdi; o kadar çok düşünürdüm ki kendimden sıkılırdım. Bütün bunlar aynı zamanda tutarsız bir takım düşüncelerdi; bir rehberi olmayan, kararsız, amaçsız, başlangıcı olmayan, katlanılmaz; bu da kötümser bir insanın karakter

özelliklerinden sadece biri değil, en temel olanıdır: Çaresi ya da çözümü olmayan bir şeye katlanamıyor olmak ya da daha doğrusu mümkün olabilen tek şeye katlanamıyor olmak; -çok kısa bir zaman içinde, aslında birdenbire- benim "müzikal" olarak adlandırdığım durumdan çıkıp, otelin yemek salonunda çok erken olmayan bir saatte keyifle yapılan kahvaltıdan, Teatro de la Zarzuela yakınlarındaki bir restoranda yenilen öğle yemeğine, yürüyüşlere, ziyaretlere ve alışveriş gezilerine ve hatta Sinyor Manur'dan çalınan ya da -böyle söylemek daha doğru olacak- umursanmadan bize bırakılan akşam yemeklerine kadar günün bütün saatlerine yayılan o beklenmedik Madrid arkadaşlığının kurtuluşu ve mucizesini bulduğumda, bunu uzun zamandan beri tamamen katlanılmaz buluyordum. Dato, Natalia Manur ve ben. Görünürde bir ayrılmazlık esası ya da bağlılık ilkesi olmadan ya da bunlar herhangi bir biçimde kelimelere dökülemeden ve Natalia Manur'un bana, benim Natalia Manur'a karşı hissettiğim derin çekim gücü -öyle olması arzu edilse bile- olmaksızın, ayrılmaz bir üçlü haline gelmiştik. O günlerin en merak uyandıran konusu, görünürde vazgeçilmez bir köprü vazifesi gören Dato'nun gerçekte –gerçek, bütün o kahvaltılar, öğle yemekleri, yürüyüşler, ziyaretler, alışveriş gezileri ve akşam yemeklerinden oluşmaktaydı- tamamen vazgeçilebilir ve tarafsız bir hal almasıydı: Sadece olağan karşılanmakla kalmayan, aynı zamanda gerekli de olan, ancak zar zor fark edilebilen sürekli bir mevcudiyet haline gelmiş olmasıydı. Dato, Natalia Manur'la (daha doğrusu o ve benimle) birlikteyken, kendisini otelin barında gösterdiği halinden tamamen farklıydı, sanki -yine aynı şüphe- biraz dinlenebilmek için benim heyecanımdan ve girişkenliğimden yararlanıyormuş ya da belki kendimi gösterebilmem, tanıtabilmem için özenle arka planda kalıyormuş gibiydi. Boğucu, pis, gürültülü sokaklarda dolaştığımız zamanlarda bazen birkaç adım önden gider ya da ayakkabısını bağlama, Natalia ile be-

nim ilgilenmeyeceğimiz bir dükkânın (sigara satan bir yer ya da bir bakkal kadar bile bizi ilgilendirmeyen düğme satan bir dükkân ya da bir hırdavatçı gibi) vitrinine göz atma bahanesiyle arkada kalırdı. Fakat biz, sadece sohbetimizin akıcılığı değil birbirimizin karşısındaki varlığımız da, *birbirimizi görme* ihtimalimiz de, bizi bir araya getiren bu küçük yapılı adama bağlıymış ya da onun sezgilerine muhtaçmış gibi genellikle ona yetişirdik ya da durup bize yetişmesi için onu beklerdik. Sık sık yaptığımız gibi bir masada oturuyor olduğumuzda sanki bir figüranmış ya da bizim maiyetimizden biriymiş gibi konuşmadan durur, şarap ya da yemek hakkında yaptığı yorumlar dışında tamamen sessiz kalırdı. Aynı zamanda (hem bir beyefendi, hem de alt kültürden gelen biri gibi) garsonlarla ilgilenirdi. Bizim için bir masa isteyen ya da seçen oydu, biz konuşmaya dalmışken mönüyü isteyen, garson siparişleri yazarken Natalia Manur ve beni, her zaman bu sırayla, yemeklerimizi seçmeye, sonrasında da tatlı ve kahve sipariş etmeye davet eden hep oydu. Önerdiği planlar ya da geziler, onun hem sezgileri kuvvetli hem de zevk sahibi biri olduğunu gösteriyordu; çok daha gerçekçi zorunluluklarını yerine getirirken hayal gücünü kullanmaya alışkın olduğu belliydi. Bunlara rağmen yapmadığı şey tükettiklerimizin parasını ödemekti. Ödeme işini genellikle ben yapıyor olsam da birkaç kere Natalia Manur, sanırım, bana ne kadar minnettar olduğunu göstermek için ödeme konusunda ısrar etmiş ve ben de hesabı ödememiştim; ancak Natalia'nın parayı hesapla birlikte küçük tabağa bırakışını ve Dato'nun önce ne kadar bahşiş bırakılacağına kararını verip, neşeyle bütün para üstünü alıp cüzdanına atışını, Natalia'nın ise ne şaşırmış ne de bu durumu fark etmiş görünmesini izlemekten kendimi alamamıştım. İki ya da üç kere (belki de daha fazla) gerçekleşen bu ödeme sırasındaki o iki harekette; yani uzun, kıvrımlı parmakları olan elin banknotları tabağa bırakışı ve küçücük, açgözlü öteki elin paraları alışında çok daha

önemli bir tutumun izlerini gördüğümü düşündüm: En gizli ve en sözü edilmeyen ilişkilerdeki simgesel biçim, ara sıra gizliliğinden ötürü ödüllendirilmeye ve açıkça gösterilmeye ihtiyaç duyar. Düşündüm ki, Natalia Manur, Dato'nun sadakatinin belirsiz doğasını kendi cebinden hatırı sayılır miktarlar ödeyerek satın alıyor ya da en azından bu sadakatin devamlılığını sağlıyordu; ancak ikisi arasındaki şartları belirlenmiş bu düzenli ödemedeki en büyük bağ muhtemelen ayda bir atılan bir imzaydı, bir ihtimal o bile olmayabilirdi. Aralarındaki ticari ilişki oldukça kesin bir şekilde kurulmuş olabileceğinden - bankadan yapılan düzenli bir biçimde para aktarımı doğası gereği bu işi kişisellikten uzaklaşırdı- unutulması mümkündü ve söz konusu iki el hareketi bu bağı hatırlatmaya yarayabilirdi ve bu yolla da Dato, bir an için *arzulanan* ve Natalia Manur da *arzulayan* oluyor, Natalia hükmedilen, Dato ise hükmeden haline geliyordu. Evet, bu açıkça bir işaretti; muhtemelen her iki tarafın da aynı fikirde olduğu ve muhtemelen Dato tarafından talep edilmiş bir işaretti: Aralarındaki ilişkinin gerçek yapısının anlık fakat tekrarlanan, apaçık fakat inkâr edilebilir bir kanıtıydı. Bu, bir garsonun eline geçecek olan (en fazla) birkaç bin pesetanın kayıtsız bir uzlaşma yoluyla, o adam tarafından yağmalanmasına göz yummaya karşı yapılabilecek tek yorumdu. Fakat tam olarak bazen daha az belirgin, bazen açığa vurduklarıyla tamamen tutarsız, bazen kasıtlı, bazen istemsiz olan bu hareketler ve ayrıntılar herhangi bir kanıt olmamasına karşın bu iki kişi arasındaki ilişkinin gerçek önyargılarını anlamamıza izin verir. Örneğin; kısa, çabuk bir selamlaşma, beceriksizce el sıkışmak (daha az resmi bir ilişkiye alışık ellerle), yanlarında saygıdeğer eşleri olduğu halde bir partide karşılaşan iki gizli âşık arasındaki karşılıklı (acı bir şekilde sansürlenen) son derece anlaşılmaz bakışlar, içlerinden birinin kötü niyetle olmasa da zarar verdiği bir kişiye korkulu bir nezaket ve özenle davranması, ellerin birdenbire kenetlenmesi gibi, birbirin-

den nefret eden ya da birbirini unutamayan iki kişinin sokaktan geçerken önce tereddüt edip sonra anında kararlı bir şekilde ileriye attıkları adımlar. Manur'la tanıştığımız gün, her durumun hâkimi olan Dato bizi tanıştırma görevini üstlendiğinde onun bana elini uzatmadan önce birkaç saniye boyunca dimdik ve kıpırdamadan duran işaret parmağı da böyle bir örnekti: O işaret parmağı kalktığında Manur, pek de muhtemel olmayan bir biçimde bir an için ismimi önceden bir ya da iki kez yazılı olarak gördüğünü söylemişti ("Bir isim bir kez gözlerimin önünden geçmişse onu asla unutmam" dedi "ama tabii bu o ismin kime ait olduğunu hatırlayabildiğim anlamına gelmez, sadece onu gördüğümü hatırlayabilirim"), ismimi bir opera tanıtım yazısında mı, bir plak ya da albüm kapağında mı yoksa bir tiyatro programında mı -bu benim performanslarımdan birini izlemeye gittiği anlamına geliyordu- gördüğünü ise bilmiyordu. ("Fakat öte yandan çoğu yüz bana bir şey ifade etmez, hem siz sanatçılar her zaman sanki tanınmamak için oldukça iyi kılık değiştiriyorsunuz" dedi). O işaret parmağının hareketi çok kısa sürdüğü için asıl amacını gizliyor gibi görünse de kesinlikle tehditkârdı; aslında tehditler, tehdit edilenler tarafından asla gözden kaçırılmaz özellikle de tehdidin farkına vardıkları zaman kendilerini tehdit eden kişiyi tehdit ettiklerini (aynen benim durumumda olduğu gibi) anlamışlarsa.

O dışarıya çıkarken biz üçümüz otele giriyorduk, ancak geri dönmeye karar verdi ve hatta bizimle birlikte barlardan birinde aperatif bir şeyler içmeyi bile önerdi ("Öğle yemeği randevumdan önce tam olarak yirmi dakikam var" dedi. Fötr şapkasını çıkardı. Saatine baktı). Hemen hemen hiç aksansız, sözdizimi ve dilbilgisi hataları olmaksızın (muhtemelen çok fazla "yo" diyor olmasına karşın) rahatsız edici şekilde mükemmel İspanyolca konuşuyordu. Ara sıra bazı kelimelerde sanki doğrulanmayı istiyormuş gibi kekeliyordu; ancak bunun sadece başarmanın zorluğunu vurgulayan bir çeşit çocukça nazlanma

ve etrafındakileri etkilemek isteyen insanların sık sık başvurduğu bir hile olduğu izlenimini veriyordu. Kendi dilinden ya da dillerinden çeviri yapmıyordu (Ben Flaman'ım ve İspanyolca öğrendiğim gibi Fransızca da öğrendim, tabii çok daha gençken; dil öğrenmeye alışkınımdır" dedi. Uzattığım sigarayı bir bakışla reddetti ve kendininkilerden bir tane aldı). Benim dilimde benim kadar hızlı, hatta benden de daha hızlı düşünüyordu. Ukalaydı, hatasız ve muhtemelen farkında olmadan kısa ve öz konuşuyordu. Karısının yanında bir koltukta oturdu ve ben -bizimle birlikte yirmi dakikadan daha fazla kalmamasını umarak- hareketsiz ve kararsız bir biçimde yanı başındaki bir koltukta oturdum. Özellikle kendisini bana anlatmaya çalıştığında, -benim durumumda bu bir yenilikti- (insanın aslında kendisi de bir yabancı olduğu halde yabancılarla birlikte olduğunda yaptığı gibi)- sağ eliyle Natalia Manur'un sol elini okşuyordu. Birlikte o şekilde otururlarken evli oldukları, hem de uzun zamandır evli oldukları açıkça ortadaydı (bunu trendeki o yirmi dakika boyunca nasıl oldu da fark etmedim diye düşünüp durdum ve bu sabahki rüyamda da düşünmeye devam ettim). Belçikalı bankacı Manur, kendisindeki yaradılıştan gelen soğukluğu, kibirli ve duygusuz bir bireyi, nazik ve çekici bir insana dönüştüren resmi ayrıntılar konusundaki kusursuz bilgisiyle azaltan insanlardan biriydi ve onların (yani menajerler) arasında beni kendileri için şarkı söylemeye davet edenler de vardı. Hafif egzotik bir içki sipariş etmek sadece onun fikri değildi, çünkü onun dışındaki herkes de hemen aynı içkiyi tercih etmişti ("Ah ne iyi fikir", deyiveren sanırım Natalia Manur'du); hareketleri, yalnızca kendisini yutan, içinden henüz çıktığı ve hâlâ onu bekliyor olan etkinlikleri değil, aynı zamanda tam olarak yirmi dakika sürecek olan zamana tahsis etmeyi kararlaştırdığı ilgisiz ruh halini ve milimetrik olarak hesaplanan gülümsemesini ortaya çıkartıyordu,; bu gülümseme ise kadehini Dato'ya (nazik ve yüce gönüllü görünmeye,

onun konumunun önemini göstermeye yetecek bir gülümseme), Natalia Manur'a (ateşli ve buyurgan görünmeye, kadının konumunun önemini göstermeye yetecek bir gülümseme) ya da bana (hayranlık ifade etmeye; şüpheci ve çocuklarını koruyan ancak özgürlük tanımayan bir baba gibi görünmeye, aynı zamanda bir soytarı olarak edindiğim konumun önemini göstermeye yetecek bir gülümseme) kaldırmasına bağlı olarak değişiyordu. Karşısında söz edilen şeylere ve etrafında olup bitenlere değer vermek, onun yeteneklerini aşan bir durumdu. ("Ne beceriksiz bir garson, kadehin sapından tutularak kaldırılması gerektiğini bilmiyor" dedi; "Çok iddialı bir kravat takmışsın Dato, bir ara bana nereden aldığını söyle" dedi. Bir kürdanla çekirdeği çıkarılmış zeytinlerden birini alıp ağzına attı ve yedi. "Şu an öyle düşünmüyor olabilirsiniz fakat bu koltuk döşemelerinin değiştirilme zamanı gelmiş; göreceksiniz birkaç ay içinde koltuklar yıpranmış görünmeye başlayacak" dedi. "İnsan sesi en olağandışı ve karmaşık enstrümandır ve aslında çoğu kişinin düşündüğünün aksine enstrümanın esas kalitesi zekâdan, yani o enstrümanı kullanan kişinin -müzikal- zekâsından çok daha az önemlidir" dedi. Bir elindeki tırnaklarına kaçamak bir bakış attı). Bunların hepsi bir şeye gerçekten değer vermenin onun için ne kadar da zor olduğunu açığa çıkarıyordu. Ya da belki de yalnızca Natalia Manur'a değer vermesinin ne kadar zor olduğunu gösteriyordu. Bize ayırdığı tam yirmi dakika boyunca, ne Natalia Manur'un varlığına dair bir şey söylemişti; ne Natalia'nın giysilerine, ne o gün yanaklarında beliren narin pembeliğe, Manur'u lobide fark ettiği andan itibaren her zamankinden daha da çoğalan melankolisine dair bir yorum yapmıştı. Kendisini, ona ara sıra huzursuz edici bir bağlılıkla bakmak ya da kadının elini hafifçe ama kararlı bir biçimde okşamakla kısıtlamıştı (gerçi bunu bir kısıtlama olarak tanımlamak, bir değersizleştirme girişimi ya da sadece bir hata olabilir). Kadının elini okşayışındaki gösterişten uzaklık bu hareketi daha da sahiplenici bir hale sokuyordu ve bu dağınık,

havadan sudan konuşmanın bir parçası olan ve kapıdan çıktığı anda, İspanyollara özgü olmadığı açıkça belli olan ve kaba saba endamını taçlandıran fötr şapkasıyla Manur'un kendisine yaklaştığını gördüğü anda az önce de sözünü ettiğim gibi değişen Natalia, o Belçikalı bankacının kaba elleriyle ve önceden çalışılmış tavırlarla (bir kodaman, bir ihtiras adamı, bir siyasetçi, bir sömürücü) tam olarak yirmi dakika boyunca kendisine dokunmasına izin vermişti. Natalia Manur -onu tanıdığım ve her zaman kullanacağım evlilik soyadına rağmen- beş ya da altı gün boyunca *benim* arkadaşım olmuş ve karşılığında yanında kendi zararsız arkadaşını; gayretli, vazgeçilemez, parfüm şişesine düşmüş Dato'yu getirmişti. Ve şimdi birdenbire, aramızda hiçbir yanlış anlama olmadığı halde; birlikte bir bütün olma sürecimize dair olan örtük umut ya da fikir reddedilmediği ya da bir çürümeye maruz kalmadığı ya da bir güven ihlali tarafından gölgelenmediği halde; bulunduğumuz kenti ve kaldığımız oteli değiştirmediğimiz halde; ben orada öylece Natalia'nın kendisini ismi aynen kendisininki gibi Manur olan o çekici, kel, bıyıklı otoriterin kollarına bırakışını izliyordum. Manur'un varlığı o ana kadar, benimsenip bir kenara kaldırılmış bir gerçek ya da yorumlanıp unutulmuş bir yüz olmaktan öteye gitmemişti. Birbirimize hoşça kal demek için dördümüz de ayağa kalktığımızda Manur'un karısını dudağının kenarından öptüğünü, sekreterine kaçamak bir bakış attığını ve benim elimi de içtenlikten çok uzak bir biçimde ikinci defa sıktığını hatırlıyorum. Sonra, o tehditkâr işaret parmağını yeniden kaldırıp o andan itibaren benim kim olduğumu kesinlikle bileceğini belirtmek üzere ismimi tekrarladı ("Operaya bir dahaki gidişimde sizi düşüneceğim" dedi. "Tabii bu birkaç yıl içinde olmayacaktır; benim genelde kendime ayırabilecek çok az zamanım oluyor." Fötr şapkasını başına geçirdi. Saatine baktı.)

Bu görüşmeden çok kısa bir süre sonra onun yerini almış olsam da Manur'u toplamda sadece üç defa görmüştüm ve bu ikincisiydi ve o zamandan beri onun rüyalarıma girmesine en-

gel olamadım, aynen birinin ayağının kaydırılıp yerinin alınması durumlarında hep yaşandığı gibi. Her şeyin ötesinde istediğim şeyin o adamı yok edip Natalia Manur'u sadece Madrid'te, sadece yanında Dato varken, sadece bir zamanlar benim olan kentte bulunan Teatro de la Zarzuela'da Verdi'nin *Otello*'sunu prova ederken değil; her gün görmeye devam etmek olduğunu anlamamı sağlayan ise Manur'un o havaya kalkmış dolgun işaret parmağı olmuştu.

DÖRT YILDIR DÜŞÜNMEDİM. Bunu söylerken kendim hakkında düşünmediğimi, yani önceden kendimi adadığım tek zihinsel etkinliği gerçekleştirmediğimi kastediyorum. Tercihen geceleri kendimle ilgili düşüncelere dalardım, düşünceleri zihnimde evirip çevirmeden önce o gece evde mi yoksa lüks bir otel odasında mı kaldığıma bağlı olarak sırtımı ya Berta'ya dönerdim ya da sırtımı dönecek kimsem olmazdı. Evde olduğum zamanlarda, uykuya dalmadan önce gördüğüm en son şey bir duvar olurdu; çünkü Berta, pencere tarafında yatmayı tercih ediyordu ve ben de pencere kenarında yatmayı tercih edecek olduğum halde, söz konusu nesneden sadece bir tane varsa her zaman karşı tarafa boyun eğerdim. Karakterim büyük ölçüde teslimiyetten ibaretti ve hâlâ da öyle. Yalnızca düşüncelerimde bir şeyleri reddetmeyi ya da onlar için savaşmayı becerebiliyorum ve son zamanlarda, söylediğim gibi, düşünmüyorum bile. Muhtemelen bu sebepten dolayı tek başıma daha iyiyim, tek başımayken birini reddetme ya da biriyle savaşma ihtimalim de ortadan kalkmış oluyor. Buna rağmen neredeyse her zaman yakında birileri olmuştu ve gözlerimi kapatmadan önceki son düşüncelerimden biri kimsenin hatta yanı başımda yatan Berta'nın bile uykumdayken bana *gerçekten* göz kulak olmadığı ve o uzayıp giden korunmasızlık ve unutuş süresince başıma fena bir şey gelirse tamamen mahvolacağım olurdu.

Berta beni önemsemiyor değildi (iyi geceler dileyip beni öperdi); ancak benim uykumu anlamaktan ya da beni uykumdayken anlamaktan acizdi. İnsanların, diğerleri tarafından mutlak bir iç rahatlığıyla, çok normalmiş gibi, uyuyor oldukları *için* herhangi bir şeye ihtiyaç duymayacaklarını öylece kabul ederek, sanki uyku gerçekte birçok entelektüelin söylemekten hoşlandığı haliyle bütün hayati ihtiyaçların geçici bir süre için durdurulmasıymış, ölüme en çok benzeyen durummuş gibi, uzun ve tehlikeli saatler boyunca uykuya kolayca terk edilmesi oldukça ürkütücüdür. İnsanlar bazen birbirlerini anlamak için mücadele eder, hiç kimse başkasını tamamen anlamak için donanımlı olduğundan değil de var olan ve olmayan şeylerin bütünlüğünü görebilmek içindir bu mücadele. En azından gün boyunca bunu yapabilmek için mücadele ediyormuş gibi davranırlar. Öte yandan, hiç kimse uykumuzu anlamak için en ufacık bir zahmete katlanmaya yeltenmez, her ne kadar İspanyolca'da "uyku", "sueño" aynı zamanda "rüya" demek olsa da uykumuz haddinden fazla açıklamaya maruz kalmış olan rüyalarımızla aynı değildir. Berta, zihnimiz ve bedenimizin gece âleminde de aynı şekilde yaşamaya devam ettiği fikrini bir an için bile durup düşünmemişti ve aslında ona göre -benim de birlikte geçirdiğimiz ilk gecede açıkça gördüğüm gibi- tüm varlığım uykuya daldığımız anda, özellikle de onun uykuya daldığı anda bitiyor, bölünüyor, yaşamaktan vazgeçiyor ve iptal oluyordu. Oysaki ben Berta'nın uykudayken en az uyanık olduğu zamanlardaki kadar ilgi ve şefkate ihtiyacı olduğunun bilincinde olarak, kendim hakkında belli belirsiz şeyler düşünüp kocaman bir İtalyan takviminin (*febbraio, maggio, luglio*) kapladığı duvara boş boş bakarak, onun uyuyan zihnine ve bedenine elimden gelen en iyi şekilde uyum sağlayabilmek ve benim uykulu düşüncelerimin *onun* uykusunu anlaması, yani onu uyuduğunda anlaması gerektiği fikrine kendimi alıştırmaya çalışarak gözlerim açık halde uzun süre uzanırdım. Ba-

zen, sadece bu yüzden, Berta'yı uykusunda koruyarak iki, üç saat uyanık yatardım. Benim düşündüğüm, izlediğim, uyuduğum yer olan Barselona'daki dairemizin yatak odası küçük sayılırdı; çünkü birçok başka çiftten duyduğum gibi sadece bir yatağın sığabileceği kadar büyük olması gereken bir oda için geniş mekânlar harcamak yazık olurdu. O zamanlar, şimdi olmaya başladığım gibi ünlü değildim, çok para kazanmıyordum, dairemiz çok küçüktü, en azından şu anda yaşadığım yerle karşılaştırıldığında çok küçüktü. Artık ne yatak odam küçük, ne de uyumak için yatağa yattığımda bir duvara bakmak zorundayım; çünkü odadaki dört duvarın üçü camla kaplı. Tüm oda tamamen aydınlık ve odada ihtiyacım olduğundan çok daha fazla boş alan var. Çok daha büyük, ahşap bacakları aslan ayağı biçiminde oyulmuş geniş bir yatakta uyuyorum. Her ne kadar takma adların insanı övmek için mi yermek için mi kullanıldıklarını artık bilmediğim zamanlarda böyle söylemek bana gülünç gelse de; ben şimdi Napoli Aslanı'yım, León de Nápoles. Benim, León de Nápoles'ye dönüşümüm sırasında Berta ölmüş ve bir hiçe dönüşmüştü. Yaklaşık üç hafta önce tanımadığım bir adamın oldukça muntazam, özenli ve yana yatık el yazısıyla yazılmış mektubundan öğrendiğime göre, adam Berta'yla evlenmiş ve onunla on sekiz ay birlikte yaşamıştı (yani, benim beş yıl önce bir sene boyunca yaptığımın aşağı yukarı aynısını yapmıştı) ve anlaşılan oydu ki söz konusu zaman Berta'nın yaşamının son on sekiz ayıydı. Bu insanın artık var olmadığını bilmek isteyeceğime hükmetmişti. Aslında bana sadece olaylardan söz etmişti (kendisini bana ruh halini, umutsuzluğunu ya da hissettiği rahatlama duygusunu anlatmaktan alıkoymuştu), ben de bunun için ona minnettarım çünkü böylece Berta'nın ölümü -ayrıntılı ama serinkanlı anlatılan olaylardan ibaret olan- bana televizyonda gösterilen ya da gazetelerde haberi verilen ölümler gibi görünmüştü ve ölüm gerçek olduğu halde bunu anlamama fırsatını verebildim ken-

dime. Tanımadığım ve ismini de şu an hatırlayamadığım (ama N ile başladığını hatırlıyorum, Noriega ya da Navarro ya da Noguer) o adam bana, Barcelona'da kuleler diye bilinen, iki ya da üç kat yüksekliğinde ve kentin yukarı kesiminde bulunan evlerden birinde oturduklarını yazmıştı. Bir gün ("herhangi başka bir gün gibi, tam olarak on bir gün önce") Berta, "kucağında size ait olan ve birlikte yaşadığınız zamanlardan kalma birkaç kitapla aşağıya inerken" merdivenlerden düşmüştü ve o kadar filmlere özgü, sert bir şekilde düşmüştü ki "sonunda yere yığıldığı anda" ağzından kan boşalmıştı. Besbelli becerisizin teki olan bir doktor arkadaş ya da komşuları, bu iki şey arasında bir bağ kurmayı başaramamış, Berta'nın kollarındaki ve bacaklarındaki birkaç ufak morluğu muayene ettikten sonra fazla telaşlanmamalarını tavsiye etmiş ve yalnızca durumunun nasıl ilerleyeceğini görmek ve muhtemel bir sarsıntıyı atlattığından emin olmak için birkaç gün dinlenmesini söylemişti. Düşmenin ve ağzından bir alev gibi fışkırıp üç dört basamağı lekeleyen kanın görüntüsünün yarattığı ani şok dışında Berta'nın ıstırabı yalnızca ufak tefek morluklardan ibaretmiş gibi görünüyordu. Muhtemelen de telaş yüzünden, aynen o an yerden kaldırılmayıp ve aslında "bugüne kadar" rafına konulmamış kitaplarım gibi kan lekesi de ertesi güne kadar temizlemediği için koyulaşmıştı. Berta çok kısa bir zaman içinde iyileşmiş ve günlük işlerine geri dönmüştü; fakat düşmesinden dokuz gün sonra ve Noriega denen adam bana mektup yazmadan sadece iki gün önce uykusundan uyanmamıştı. Kocası kalktığı zaman ("saat yedi buçukta, işe gitmek için" her ne kadar ne iş yaptığını belirtmemiş olsa da) onu yatakta iki büklüm, geceliği kalçalarını açıkta bırakacak şekilde beline kadar toplanıp buruşmuş, yüzü kendisine dönük; solgun, yarı kapalı dudaklarının arasında hafif pıhtılaşmış ve hâlâ -geçen her dakika daha da yavaşlayarak- sızmaya devam eden bir kan lekesiyle ölmüş olarak bulmuştu. Kocası Navarro, Berta'nın ölü-

münün tıbbi sebepleri ona artık bir şey ifade etmediği ve bana da ifade etmemesi gerektiği için daha fazla açıklama yapmamıştı. Ne de ihmalkâr doktora ya da kendisine karşı hissettiği kızgınlığı açığa vurmuştu. Sanki Berta beslediği bir hayvanmış gibi, sanki onu tek başına ve kendi elleriyle gömmüş gibi birinci tekil şahısla "onu bugün gömdüm" demişti. "Bilmek isteyebileceğinizi düşündüm." İnsan bir şeyleri bir kez öğrenince onları öğrenmeyi isteyip istemediğini bilmesi imkânsızlaşıyor. Doğrusunu isterseniz Berta'nın ölümünü öğrenmeyi ister miydim emin değilim, ama işte şimdi öldüğünü biliyorum ve bu kadar, şimdi bunu rüyamda görsem de artık bunun hayal edilen bir şey ya da bir alegori değil, yalnızca gerçekte olanın bir tekrarı olduğunu düşüneceğim. Noguer'in mektubu bu sözlerle bitiyordu, ama mektubun sonuna oraya gelip Berta'nın düştüğü sırada taşıdığı kitaplarımı almak ister miyim diye soran bir de not yazmıştı. Bununla beraber ayrı bir sayfaya benim sadece üç, dört belki de beş – *Konstantinopolis Düştü (The Fall of Constantinople)*, *İnkaların Saray Yorumları* (*Royal Commentaries of the Incas*), Wagner Geceleri (*Wagner Nights*), Atalarımız (*Our Ancestors*) ve *Pnin (Pnin)*- tanesine sahip olduğumu ve ancak o kadarını okuduğumu hatırladığım yaklaşık elli tane kitap adını içeren özenle hazırlanmış bir liste eklemişti. Noriega'nın listesindeki kitap adları bu şekilde sıralanmıştı, yazarlardan söz edilmemişti. Beni hiç de tanımadığı halde mektup yazmaya karar vermesi için hakkımda çok şey duymuş olmalıydı. Bu da demek oluyordu ki, geçtiğimiz dört yıl boyunca ben Berta hakkında düşünmemişken (esasında kendim hakkında da pek düşünmüyordum) hatta bütün bir yıl boyunca onunla yaşamış olduğumu bile hatırlamak istemezken; o hayatının son on sekiz ayında, yani evli bir kadın olarak yaşadığı tek zaman dilimi boyunca, benim hakkımda, benden kocasına söz etmesine hatta Navarro'nun da onu gömdüğü gün bana mektup yazıp, onca yıllık sessizliği ve benim tarafımdaki ilgisizliği düşününce

kesinlikle hak etmediğim ve istemediğim onca bilgiyi vermesine yetecek kadar çok düşünmüş olmalıydı. Bununla beraber, bu haber beni etkilemiş olmalıydı aksi halde Berta bu sabahki rüyamda ortaya çıkmazdı. Noguer'in ismini hafızamda saklı tutamayışıma rağmen, iki hafta önce elime geçtiğinde, bana neleri anlatmadığını hayal etmeye çalışarak defalarca okuduğum mektubundan kimi parçaları hatırlayabiliyorum. Berta'nın hiçbir görgü tanığı olmadan ve kendini hiç hissettirmeden uykusunda gelen gizli saklı ölümünü düşünmekten kendimi alamıyorum; benimle birlikte yaşarken asla olamayacak bir şeydi bu. Kimse bilmeden ölmekten daha da yalnız olan tek şey, insanın kendisinin ne olup bittiğini anlamadan, belki Berta'nın durumunda da olduğu gibi kendi ölümünün ve sonunun farkında olmadan ölmesidir. Gene de Noriega'nın dikkatsiz bir koca olmuş olduğuna hiç şüphe yoktu; Berta'nın uykusunu benim yaptığım gibi sadakat ve uyanıklıkla izleyen biri değildi ve bu anlamda uzun zaman önce kötü niyetle değil ama düşüncesizce Barselona'daki başka bir apartman dairesinde, Berta'yla birlikte oturduğumuz dairede bıraktığım ve anladığım kadarıyla onun düşüşünden sorumlu olan kitaplardan iki kez söz ederek bana hissettirmeye çalıştığı suçluluk duygusunun en az aynı şiddette olanını kendisi de hissetmek zorundaydı. Büyük unutma yığınımda bir milimetre kaplamaya mahkûm olmuş, ne var ki şimdi benden habersiz ve varlıklarından şüphelenmeme bile sebep olmaksızın "bugüne kadar" kendi hayatlarını sürdüren ve bana çok yakın olduğunu bildiğim bir kişinin dolaylı ölüm sebebi haline gelen, daha da ilginci, Navarro onları bana geri vermeyi teklif ettiği için hâlâ *benim* olan bu kitaplar hakkında durup düşünmemiştim. Berta "diğerleri gibi bir günde" ölümü bulduğu kulelerde yeni bir hayata başlarken onları da yanında götürmek yerine onlardan neden kurtulmamıştı ki? Kitapları ayrı tutmak yerine, neden evli çiftlerin bekâr yaşadıkları hayatın kalıntılarına yaptıkları gi-

bi kendisinin ve kocası Noguer'in kitaplarıyla karıştırmamıştı ki? Böylesine net bir biçimde bana mı aitti -bana mı ait- bu kitaplar? Nerdeyse hiç hatırlamıyorum bile. Hem o çok sıradan günde o kitapları nereye götürüyordu ki? Benim ona yaşattığım acının sonunda bittiğinin bir kanıtı olarak kitapları kötü kokan, fare istilasına uğramış, döküntü bir bodruma mı indiriyordu? Ya da onca zaman eskiden kalan yadigârlar gibi ayırıp sakladıktan sonra onları o dik yokuşa bırakacak, içinden artık yemekler ve soyulmuş kabuklarla dolu patlamış naylon torbalar ve içi ilaç dolu kutuların taştığı hiç de tanıdık olmayan mahalledeki çöp bidonlarının yanı başına mı günün sonunda aniden bir hiçe dönüşmeleri için atacaktı? Yoksa bütün bunların aksine, benimle birlikte yaşadığı ve dört yıl önce kaybettiği hayatına duyduğu yoğun ve itiraf edilemez özlemle aynen diğerleri gibi bir günde onları tozlu, kasvetli bir tavan arasından mı kurtarıyordu? Aynen diğerleri gibi bir gün olduğunu söyleyen Noriega mıydı? Ben Berta Viella'nın bilinmeyen yaşamında son ana kadar mevcut muydum? Ölüm ona geldiğinde ne düşlüyor olabilirdi? Ve Navarro nasıl biri olabilirdi, "bağlılıktan" söz eden bu seçilmiş kişi, üstelik uykudayken kendi seçtiği kişi, hâlâ kâbuslara gömülmüş olduğu halde dudaklarının arasından kan sızarak ve bedeninin yarısı ("kalçaları açıkta") ferah ya da sıkışık, bakımsız ya da davetkâr, aydınlık ya da soluk, iyi ısıtılmış ya da tüm Barselona gibi rutubetli ve ılık olma ihtimalleri bulunan bir yatak odasında teşhir edilmiş halde ölebilen bu adam, nasıl biri olabilirdi? Ölmek için kötü bir kent. O yatak odasının birden fazla penceresi var mıydı ya da yoksa bile Noguer Berta'nın pencereye bakan tarafı almasına izin verecek kadar düşünceli miydi diye merak ediyorum. Tüm bunları öğrenmek için Noguer'e yazmalıyım; fakat mektubundan bana pek de anlayışlı ya da üst sınıf biriymiş gibi gelmedi. Ben, o gece uykudaki düşüncelerimle ölümü sezerek uyanır ve sonra onu da uyandırırdım ve böylesine bir acı içinde ve rüyadayken ölmüş olmazdı.

Ama dürüst olmak gerekirse Berta'yı hatırlamak, aynen Navarro gibi onunla birlikte yaşadığımı, onunla birlikte uyuduğumu, gittiğim her kentte benim için ayrılmış olan otel odasına doğru giderken yaşadığım, kimsenin beni tanımıyor ve gelişimi beklemiyor olmasının yarattığı talihsizlik hissinin hücumuna uğramayayım diye opera turnelerimden her dönüşümde evde beni bekliyor olmak için elinden gelen çabayı gösteren Berta'yı hatırlamak için kendi adıma çok çaba harcamıştım. Neşeli doğasını ve donuk gözlerini, ellerinin ani dokunuşunu, giysilerinin renklerindeki uyumsuzluğu, kayıtsız gülüşünü, çocuk kokusunu, ağır ağır konuşmasını, saatlerce süren uykusuzluğum boyunca bana dönük olan hareketsiz sırtını hatırlamak tarif edemeyeceğim şekilde zordu. Ölmüş olduğu gerçeği ona hiçbir şey eklememişti aksine ondan bir şeyler götürmüştü. Şimdi sadece benim hayallerimde, düşüncelerimde, hayatımda bir hiç olmakla kalmıyor, *kendi* hayallerinde, *kendi* düşüncelerinde ve *kendi* hayatında da bir hiçe dönüşüyordu. Bir hayatı bile yoktu. Bundan sonra, eğer böyle bir şey mümkünse, o unutma bahçemde yeşerecekti.

NASIL OLUR DA BİR KİŞİ hiç tanımadığı, hakkında çok az şey bildiği, aralarında hiçbir ilişkinin olmadığı bir adamı yok edip onun yerini alabilir ki? Madrid'teki son haftam başladığında, bu sabahki rüyamda bana aynı şekilde dakikalarca (rüyada geçen dakikalar, o uzun dakikalar boyunca) azap çektiren ve bende bir saplantı halini alan soru buydu. O günler en yoğun, en karmaşık ve en az boş zamanımın olduğu; Teatro de la Zarzuela'da sergilenecek olan Verdi'nin *Otello*'sunun ilk gösterimi için son provaların yapıldığı ve her şeyin bir felaketle sonuçlanacakmış gibi göründüğü; kadim ve mağrur Hörbiger, Otello'nun, gösteriden iki gün önce aniden ve gecikmiş olarak, kendisini gözden düşürmek ve gölgede bırakmak için sahnede

kasten şaşırtan Volte ile tamamen uyumsuz olduğunu ve onunla birlikte şarkı söyleyemediğini ilan ettiği; yaltakçı, açgözlü Volte, Iago'nun anlaşılmaz bir biçimde ses kısıklığı belirtileri gösterdiği -benim en başından beri uydurma olduğu için reddettiğim bir iddia, tamamen hayal ürünü bir misilleme, şarkıcılar arasında yaşanan mutlak, klasik bir tavır; sevimli, aptal Priés, Desdemona'nın aksanını ihmal ve sözlerini berbat etmeye başladığı, orkestranın nedense o anda kendisi de yerinde hazır bulunmayan çirkin ve alelade birinci kemancısıyla (bir İspanyol) fırtınalı bir flört yaşamakla meşgul olduğu için (bir dakika arayla içeri girdiler; saçları darmadağınık, dudakları ıslaktı; kız hâlâ kostümünü çekiştirip düzeltiyor, göğüslerini ortaya çıkarıyordu; erkeğin papyonu parça parça olmuştu) kostüm provasını tam iki saat geciktirdiği günlerdi. O günlerde orkestra şefi sayısız baton kırıyor ve herkesle tartışıyordu: Bir keresinde şefe gücenmek için hepimizin sebepleri olduğundan asıl şarkıcıların hepsi odadan fırlayarak çıkıp onu karşısında muhalefet edeceği kimse olmadan yapayalnız bırakınca, o da gösteri günlerinde grev yapma tehdidine başvuran barışsever tiyatro personeline acımasızca hakaret etmişti. Her şey bir ertelemeye ya da bir felakete işaret ediyordu. Ben, Cassio, bile hatırladığım kadarıyla ilk defa, öteki tenor -Heldentenor, kahraman tenor, *tenore di forza*, Otello, Hörbiger'in- rolünün tuhaf bir şekilde cazibesine kapılmış ve beklenmeyen ıstırabımın başlamasıyla şaşkına dönmüş bir halde günlük kutsal çalışma saatlerimi azaltmış, rolüme yeterince ilgi göstermemeye başlamıştım.

Manur'la karşılaşıp, onun gücünü gördükten sonra, o olağandışı zamanın ne kadar kısa sürdüğünü ve henüz başlamış olduğu halde nasıl sonuna yaklaştığını fark ettim. Sonunda Manurlar ve Dato, benim hakkında kesinlikle hiçbir şey bilmediğimi anladığım Belçika'daki sıradan hayatlarına geri dönerken ben, istemediğim halde Berta'nın yanına geri dönmek,

muhtelif otel odalarında kendimi süresiz olarak kaybetmek ve muhtelif başka kentlerde ve gerçek bir anlamdan yoksun (artık her gün görmediğim ve muhtemelen bundan sonra hiçbir zaman görmeyeceğim) Natalia'dan uzak başka yolculuklarda bir hiçe dönüşmek zorunda kalacaktım. Ben hâlâ Hieronimo Manur, Flaman bankacı, hakkındaki gerçeklerle ilgili hiçbir şey bilmiyordum; fakat -fark ettim ki- daha da şaşırtıcı olan şey, onun yıllardan beri karısı, benimse yedi günlük arkadaşım olan Natalia Manur hakkındaki gerçeklerle ilgili de hiçbir şey bilmiyor oluşumdu. (İşte belki de bu yüzden şimdiye kadar onun hakkında, o zamanlar öğrendiğim ve o zamandan beri keşfettiğim onca şey hakkında size bir şey anlatmadım.) Ağırbaşlı, sessiz Dato'nun daimi tanığı olduğu uzun sohbetlerimiz boyunca birçok şey hakkında konuşmuştuk; ama onun hakkında, onun hikâyesi ya da geçmişi ya da hayatı hakkında konuşmamıştık. Kişiliğini büyüyen (ama üzerinde düşünülmeyen) bir tutkuyla dakika dakika gözlemleme fırsatı bulmuştum: telaşsız el hareketleri (hareket ettiğinde mekân, sanki daha yoğun ve daha dayanıklı bir hal alıyordu), İspanyolvari olmaktan öylesine uzak yüz ifadeleri (öfke ve kayıtsızlıktan arınmış), kulağa sanki bir duman bulutunun içinden çıkıyormuş gibi gelen pes ve kederli ses tonu, benim sınırsız konuyla ilgili sorduğum apansız sorulara cevap vermeden önceki, boşluklara benzeyen uzun sessizlikleri, berrak ve büyülü gözleri, uzun bacaklarıyla bitmez tükenmez uzun adımlar atışı, yüzündeki o her daim tarif etmesi güç ya da melankoli içinde kaybolmuş bakışları ve zaman zaman büyük, mükemmel bembeyaz dişlerini ortaya çıkararak attığı kahkaha: Afrikalı gülüşü. Aynı şekilde bana zevklerini tanıtma imkânını da bulmuştu: birlikte yediğimiz çok sayıda öğle ve akşam yemeğinde ya da zaman zaman gittiğimiz pastanelerde yemek zevkini; onunla birlikte birkaç kez alışverişe gittiğimde, bilge elleriyle kumaşlara dokunuşunu, ben ve Dato onun karar vermesini

bekleyip denediği kıyafetler hakkındaki fikirlerimizi söylüyormuş gibi yapıp onun tekrar tekrar soyunma odalarına girip çıkışını izlerken giyim zevkini; o dönemde düzenlenen önemli bir müzayedede -Dato'nun kadının arzularına karşılık küçük bir hançer gibi yükselen keskin ve hayalet gibi eli aracılığıyla- iki resim (bir Díaz de la Peña ve bir de küçük Paret), Flaubert'in bütün eserlerinin yüzüncü yıl baskısı ve Ravilious tarafından tasarlanan sedef bıçağı ve gümüş sapıyla, boyutu düşünülecek olursa parlak bir hançerden başka bir şeye benzemeyen çok güzel bir çakı alırken bir koleksiyoncu olarak zevkini gördüm. Dato'yla yalnız konuşma fırsatını bulduğum ilk ve tek seferde (merakımın sorularını yönlendirmeyi öğrenmesi için oldukça erkendi) bencil ve bölük pörçük yakınmaları sırasında bana lütfettiği kısıtlı bilgi ve kendisinin nadiren ve sadece laf arasında Güney Amerika'ya yeni göç etmiş olan kardeşi Roberto Monte hakkında coşkuyla anlattığı şeyler dışında Natalia'nın hikâyesi, geçmişi ya da hayatı hakkında hiçbir şey bilmiyordum. (Kardeşine öylesine hayran görünüyordu ki birçok kere Madrid'te farkında olmadan onun yerini mi alıyorum diye merak ettim, çünkü Dato'ya göre aynen Natalia ve Monte'nin bir araya geldiklerinde yapıyor oldukları gibi, tanıştığımız günden beri birbirimizden ayrı çok az zaman geçirdik ve -düşündüm ki- her ne kadar Madrid'li olmasalar ve eski gücü ve ünü azalan Hörbiger, küstah Volte, sorumsuz Priés ve kavgacı şeften ibaret olsalar da, kardeşi gibi ben de Natalia'yı benim varlığım olmaksızın onu bir daha göremeyecek birkaç geçici insanla tanıştırmıştım). Bir hafta boyunca kayıtsız şartsız orada hazır bulunduktan sonra bile hâlâ ne Natalia Manur'a acı veren ve Dato'nun çok iyi bildiğini iddia ettiği sorunların neyle ilgili olduğunu biliyordum, ne de sevgilileri olmamasındaki zorunluluğun -Dato'ya göre- neden bu kadar mantıksız olduğunu; derin, tedavi edilemez memnuniyetsizliğinin sebebini ve Manur'la ikisinin gündüz yaşantılarının neden birbirin-

den bu kadar ayrı olduğunu anlayabiliyordum. Birlikte göründükleri bütün zamanlar sanki bir çeşit gece paylaşımı gibiydi; çünkü her gece, bizim üçlü birbirine otelin asansöründe hoşça kal deyip kendi odalarına çekildiğinde ve her birimiz lüks odalarımıza girdiğimizde, Natalia ve Manur da kendi odalarında muhtemelen birlikte uyuyorlardı. Flaman bankacının konyak rengi gözleri muhtemelen, kapı kilidindeki anahtarın sesini duyduğu an hatta daha da önce hem uyuklayıp hem de beklerken, karısının koridordaki hafif ayak seslerini duyduğu anda açılıyordu; Belki de umulmadık yeşil ipek pijamalar (Avrupalılara özgü, olağanüstü fötr şapkasıyla aynı renk) giymiş olan Manur, Natalia'nın ceketini ve çantasını koltuğun üzerine bırakışını, banyoya gidişini ve odaya geri gelişini, çift kişilik yatağa yatmak üzere soyunuşunu görüyordu. Belki de onu, sıcak sözlerle kucaklayarak karşılıyor ya da belki bu kadar geç kaldığı için acımasızca sitem ediyor ya da belki hiç konuşmadan aynı yatakta gündüze ait hafızanın silindiği sekiz saat boyunca, birbirlerine -rüyalarında bile- bakmadan, dokunmadan yatıyorlardı: Yıllar yılı her gece karşılıklı bir kayıtsızlık içinde yan yana yatan iki vücut. Ya da kadınınkinden biraz daha açık tonda ve parlak olan ama (bu arada) onunkilerle (tam tamına) aynı biçimdeki o (gücenmiş, çabuk parlayan, sabırsız) konyak rengi gözler, hesap bilançolarına, işlemlere ve fiyatlara kafa patlatırken ya da kim bilir yaşı yüzünden kullanmak zorunda kaldığı bir gözlüğün yardımıyla bir romanı hızlıca okurken uyanık kalıyordu. Natalia Manur o lüks odaya nasıl giriyordu? Karanlıkta zarif Della Vale ya da Prada ayakkabılarını, bitkin bankacının istirahatını bozmamak ya da daha doğrusu muhtelif sorularını cevaplamaktan kaçınmak için eline alıp biçimli parmaklarından sallandırarak mı? Ya da belki mümkün olduğunca çok gürültü yapıyor (ayakkabılarını elbise dolabına çarpsın diye fırlatıp atıyor), onu bütün gün reddeden ve yokluğunu güçlü kuvvetli, konuşkan ve son derece arkadaş canlı-

sı opera şarkıcısının hayat dolu arkadaşlığıyla hafifletmeye çalıştığı sevgili, çok özlenen ve hiç yanında olmayan kocasının görüntüsünün tadını çıkarmak için bütün ışıkları açıyordu. "Merhaba" diyordu belki. Adam, çoktan yatağa girmiş, bayağı yüz hatlarını gizleyen ve dondurucu bakışlarını yumuşatan varsayımsal gözlüğünü takmış olurdu. "Nasıl bir gün geçirdin? Her şey yolunda mıydı? İş nasıldı?". Manur gözlüğünü aşağı indiriyor ama çıkarmıyor ve dünyadaki şeyler tarafından pohpohlanmaya alışmış gözleriyle gözlüğün üzerinden dikkatle bakıyor, hemen cevap vermiyordu. Burnunun ucundaki gözlükle daha yaşlı görünüyordu tabii, aynı bir pilot gibi gözlüğünü alnına doğru kaldırmış da olabilirdi ve bu onu olduğundan genç gösterirdi. Natalia ısrar etmiyor, muhtemelen sadece alışkanlıktan dolayı soruyordu. Gayet doğal olarak (kendi evinde yalnızken ya da kocasının karşısındaki birinin yapacağı gibi) banyoya gidiyor, ışığı açıyor ve o gece için yaptığı makyajı temizliyordu. Makyaj temizleme pamuğu kullanıyordu. Manur, belgelerini okumaya devam ediyor ya da daha büyük ihtimalle kendisine biraz parfüm sıkma fırsatını değerlendiriyor (komodinin çekmecesindeki küçük koku şişesi) ve kel kafasına asalet vermek konusunda pek de başarılı olamayan birkaç tel saçını düzeltiyordu (Kendi karısıyla birlikteyken bile mağrur olan bir adam). Natalia, dişlerini fırçalarken kapıyı açık bırakıyor sonra birkaç saniye için kapatıyordu. Manur, kulak kabartıp sıvının başka bir sıvı üzerine düşerken çıkardığı sesi duymaya çalışıyordu. Belki de, istemediği halde duymak zorunda kalıyordu. Elindeki belgeleri, onlara bakmasına gerek olmadığını, sadece Natalia'nın gelmesini beklerken zaman öldürmek için onları eline aldığını gösterircesine kenara koyuyordu. Bekliyor. Bekliyordu. Natalia yeniden ortaya çıkıyor, banyonun ışığını söndürüyor, sanki odada bir başkası yokmuş gibi kayıtsız bir şekilde soyunuyordu (ama odadaki ışık yanıyor muydu yoksa sönmüş müydü ya da sadece Ma-

nur'un okurken kullandığı gece lambası mı yanıyordu bilmiyorum) çünkü gerçekte odada kimse yok gibiydi: Onun bluzunu, eteğini hatta koyu renk (dikişsiz) çoraplarını çıkarışını izlemek Manur için şimdi ne ifade ediyor olabilirdi? Ve Manur'un onu görmek zorunda olması Natalia için ne ifade edebilirdi? Natalia Manur, şu an iç çamaşırlarıyla - bir ya da iki parça, bilemiyorum- kalmıştı ve yatağın karşısındaki boy aynasında kendisine bakıyordu. Bu, muhtemelen yarı karanlıkta, sadece birkaç saniyeden ibaret olan bir süre boyunca devam eden bir bakıştı. Artık genç değildi. Vücudu, onu görecek olan ve şu anda da gören her erkek için hâlâ oldukça çekici ve arzulanır görünüyordu; ancak o, değişikliklerin farkındaydı: Hafif, genel bir gevşeme vardı; göğüsleri yirmi yaşında olduğu kadar diri değildi (buna rağmen kimse göğüsleri için "sarkık" diyemezdi, bunun yerine "tam da olması gerektiği gibi" denebilirdi); dümdüz, sıkı karnı yakın zamanda o kadar dümdüz ve sıkı olmaktan vazgeçeceğini bildiriyordu (tabii sadece ona); bir zamanlar olağanüstü olan bacakları hâlâ kusursuzdu -ince ve düz- fakat artık ölümlü olduklarını göstermeye başlamışlardı. Muhtemelen bu değişiklikleri Manur da fark ediyordu. Natalia'nın bugün karşılaştığı manzara da tanıdıktı, günlük değişiklikler fark edilmeden gerçekleşiyordu, sonra bir gün, bir öncekinden ya da bir sonrakinden hiç de farklı olmayan bir gün, bir şey açıklanamaz ve adil olmayan bir biçimde değişti ve bu değişiklik değişmeden kaldı. İnsan, hoşa gitmeyen bir kusurun, geriye döndürülemez bir kırışıklığın, onun yavaş yavaş artan derinliğinin, eldeki yaş lekelerinin, boyundaki kırışmanın, dudağın üzerindeki dikey bir çizginin, kilonun, solgunluğun, bir izin o gün oluşup oluşmadığını ya da kendi bakışının tam da o günde daha fazla etkili ya da daha fazla cesur mu olduğunu veya belki de oluşan şeyi gelişigüzel bir şekilde o gün fark etmeye karar vermiş olup olmadığını asla bilemiyor. Bugün yeni bir şey yoktu, dünün fark ettirmeden geçtiğine dair

bir iz yoktu, esasen inceleme de oldukça yüzeyseldi sadece bir bakış. Geç olmuştu, Manur kötü bir ruh hali içindeydi. En iyisi hazırlık aşamasını kısa tutup hemen yatmak ve çabucak sekiz saat eğer şanslıysak yirmi dört saat boyunca güvende olacağımız uykuya dalmaktı. Natalia iç çamaşırını çıkardı -muhtemelen tek parçaydı- ve o konyak rengi delici gözler, yandan görünen, nispeten elverişsiz bir duruşta ve hareket halindeki kusursuz, giysisiz vücudun üzerinde açılıp kapanırken bir an için odanın ortasında çırılçıplak durdu. Geceleri çarşaftan başka bir şeyin bacaklarına değmesine katlanamıyordu, bu yüzden bir pijama üstü giyip iç çamaşırıyla uyuyordu; çamaşırını çıkarmamış olabilirdi (evet, çıkardı: çamaşırını değiştirecekti, gece uyurken giyilenler temizdir ve şimdi tek parça bir çamaşır giydiğinden emin olabiliriz, bu yüzden çekmeceden bir külot çıkarmış ve giymiş olmalı). Yatağa giriyor ve yattığı yerden odanın ışığını kapatıyordu. Manur'un tarafındaki lamba hâlâ yanıyordu. Manur, sonunda konuşuyordu: "Bugün ne yaptın? Yine o şarkıcıyla birlikte dışarı çıktınız mı? Tuhaf adam. Görünüşü hoşuma gitmiyor." "Beni eğlendiriyor," diyordu Natalia, "senin hiç yapmadığın bir şey." "Peki, bu eğlence ne kadar ileri gidiyor?" diye soruyordu Manur, ses tonu değişmemişti, hem küçümseyici hem de tarafsızdı. Natalia Manur cevap vermedi ve hemen uyumayı isteyen biri gibi, Berta'nın da birlikte yaşadığımız günlerde birbirimize iyi geceler dedikten hemen sonra yaptığı gibi arkasına döndü. "Peki, bu eğlence ne kadar ileri gidiyor?" diye Manur tekrar soruyordu (şimdi gözlüğünü çıkarmıştı ve yüzündeki ifade aynı onu trende gördüğüm zaman olduğu gibi açık ve keskindi). "Bu saate değin yanından ayrılmak istemeyeceğim kadar ileri." Manur tartışmak değil sadece bilmek istiyordu. "Neredeydin?" "Uyumak istiyorum." "Önce söyle." "Her gün nerede oluyorsak aynı yerde: Çoğu zaman provada, opera yakında başlayacak." "Nasıl bir şarkıcı?" "Bence çok iyi. İçlerinde en çok beğendiğim o, şimdi uyu-

mak istiyorum." Manur, yeniden gözlüğünü taktı, bakışları yumuşamıştı: Başka bir şey sormaya cesaret edemiyor ya da başka bir şey sormak istemiyordu, yine de Natalia'nın verdiği cevapta birçok saat açıklanmadan kalmıştı, aslında bunların bir açıklaması da yoktu. Fakat bu Manur'un umurunda değildi, her sabah otelin restoranında buluşup her akşam asansörde birbirimize iyi geceler dilediğimiz ana kadar neyi yapıp yapmadığımızı Dato'dan öğreniyordu ve bütün bu zaman, onun sabah Natalia'ya veda ettiği andan beş dakika sonra başlıyor ve akşam o sahnede yerini almadan beş dakika önce sona eriyordu. (Öte yandan biz, onun bütün gün Madrid'te yaptıkları hakkında hiçbir şey bilmiyorduk.). Fakat o, bugün neler yaşandığını yarın sabah üçümüz birlikte kahvaltı etmeden ve Dato'yla kendi odasından yapacağı telefon konuşmasından önce -Natalia'nın duşta olduğu dakikalardan yararlanarak Dato'yu muhtemelen o arıyordu- bilemeyecekti. Manur, buna rağmen, bugün yeni bir şey olup olmadığını yarını beklemeden öğrenmek istiyorsa Natalia'ya sormak zorundaydı. Bekleyebilir mi? Bekleyebilir. Belki gerçekten ilgilenmiyordur. Belki de, Dato'nun teorik mecburiyetleri ve patronuna olan sadakati hakkında konuşurken anlamamı istediği şeylere rağmen Natalia onu ilgilendirmiyordur. Belki de Manur, Natalia'yı soyunurken gördüğünde, yarı çıplak gördüğünde, çıplak gördüğünde ya da onun ılık, pürüzsüz, hoş kokulu vücudu ikisinin hayatında da var olmayan o sekiz saat boyunca yanında yatarken kesinlikle bir şey hissetmiyordur. Varlığının farkında olmak ara sıra geçmişe özlem duymasına sebep oluyorsa da Natalia da onunla ilgilenmiyordur: Bu farkındalık her şeyden çok yıllardan beri (ve güzel zamanlarda) değişmez bir biçimde Manur'un boynundan dağılmaya başlayan kokudan geliyor; göğsünden yükselen değişmez koku sabahları ve muhtemelen akşamları da sürdüğü ama büyük ihtimalle şu anda Natalia banyodayken yenilemediği her zamanki losyonunun kalıntıla-

rına karışıyor: Hayır bu koku yalnızca bir iz ve geçmişe özlem duymaya sebep olan da tam olarak böyle izlerdir. Henüz sona ermiş ve artık var olmayan şeyler. Bu nedenle Natalia Manur bir zamanlar Manur'un kendisine karşı hissettiği tutkuyu özlüyor; fakat bunun yerine o güçlü kuvvetli, konuşkan ve fazlaca arkadaş canlısı tenorun tutkusunu koymaya cesaret edemiyordu. Onun kokusunu ya da göğsünü tanımıyordu, onun büyük elleri kendisine dokunduğunda ya da aslında dokunacak olsa, ne hisseder bilmiyordu. Tenor, aseksüel değildi fakat onu arzuladığını açıkça göstermiyordu, oysa kadın da onu arzuluyorsa tenorun kadını arzuladığını açıkça göstermesi gerekirdi. Tenor, temkinliydi ya da gereğinden çok saygılı ya da Dato'dan ve onun teorik sadakatinden, Dato'nun tamamen çıkarcı, daha da fazlası müzayedelerdeki kitaplar, çakılar, kül tablaları, heykelcikler, halılar ve tablolar gibi en fazla parayı veren için satılık olduğunun farkında olmaksızın korkuyordu. Belki de şarkıcı, diğer birçok sahne sanatçısı gibi bir homoseksüeldi. Belki de yalnızca tedirgindi -aşkın inkârı. Kadına hafifçe bile olsa hiç dokunmazdı, karşıdan karşıya geçerken ya da prova aralarında Teatro de la Zarzuela'nın koltuklarında dirsek dirseğe otururken arkadaşça bir tavırla bile dokunmazdı. León de Nápoles hiç kuşkusuz fiziksel temastan nefret ediyordu. Şarkıcılar, kendilerine çok iyi bakmalarıyla ünlüdür. Bir şarkıcı nasıl öpüşür ki? Öpüşmeden önce ya da sonra ağız spreyi kullanır mı? Söylendiği gibi sesini açmak için yumurta akı içer mi? Dolayısıyla öpücüklerinin tadı yumurta akı gibi midir? Hem yumurta akının tadı nasıldır ki? Peki, onca işe yaramaz yumurta sarısını ne yapıyor? Çöpe mi atıyor? O an için hepsini bir kâseye mi koyuyor? Pişiriyor mu? Çiğ yumurta sarılarını bile memnuniyetle mideye indirecek her şeyi yiyen evcil bir hayvana mı veriyor? Atıyor mu? Peki nereye? Peki ya yumurta çürükse ve şarkıcı bunu fark etmeyip, aslında sesini açması gereken berbat kokulu yumurta akını bir dikişte yutarsa? Iyyy.

Fakat bugün ansızın ona dokunan Manur'du. Çıplak, esnek ve (bacakları artık o kadar olağanüstü olmasa da) sıkı kalçasına dokunuyordu. O da kendisine dokunulmasına izin veriyordu, oysa bu izin sadece bunca zamandan sonra gelen bu teklifi ya da evliliklerindeki gelişmeyi nasıl karşılayacağını keşfetmek içindi. Manur ona, hem yeni hem de eski, hem ısrarcı hem de nazik sağ eliyle dokunuyordu; tanıdık olduğu kadar unutulmuş; diğer yönleriyle bugüne öylesine benzeyen ve bu sebepten geçmiş olarak görülemeyecek bir geçmişten gelen bir dokunuş. Manur, diğer elini Natalia Manur'un pijamasından içeriye kaydırıyor ve sırtını okşuyordu. Bir acemi gibi gizliden gizliye, yavaş yavaş okşayarak Natalia Manur'un sol göğsüne yaklaştı; yandan dokunup, yan temas sınırlarını geçene kadar deneyimsiz gibi duran ya da gerçekten deneyimsiz olan o el (yeşil pijama kolunun içinden çıkan el), önden dokunmanın yollarını aramaya başladı. Birdenbire bütün oda onun kokusuyla doldu. Natalia Manur kıpırdamıyordu, heyecanlanıp heyecanlanmadığını bilmiyordu, hatta göğüs ucu bu dokunuşa teslim olduğunda (sertleşip büyüyerek) bile heyecanlandı mı bilmiyordu. Belki de bilmemeyi tercih ederdi, hemen uykuya dalıp Manur'un -kocasının- onu, fantezilerindeki bir bebekmiş gibi kullanmasını, bir başlangıca, onun açık iznine, katılımına, uyanık olduğu halde hareketsiz kalmasına, reddetmesine ya da razı olmasına, anlayışına, farkmdalığına, varlığına gerek duymadan içine girmesini isterdi; öyle ki ertesi gün bu düzen ihlali sanki hiç gerçekleşmemiş gibi davranabilsinler. Ertesi gün kendileri hakkında konuşmaları için artık çok geçti. Aynen konuşmamanın vereceği utancı hissetmek için de geç olduğu gibi. Onların hayatı artık bir doğaçlamaya ya da değişikliğe açık değildi; her şey çok önceden tartışılmış ve her şeyin şartları belirlenmişti. Hayatlarının izin verdiği tek şey devam ettirme ya da zorla gerçekleştirilecek bir iptaldi. Fakat Natalia Manur, Flaman bankacının ön sevişme sırasındaki canlandırı-

cı girişimine, hem tanıdık hem de uzak -bir kalıntı, bir iz- olduğu, kendisini korkutmadığı ve tamamen beklenmedik olduğu ve Madrid'e geldiğinden beri kimse ona dokunmamış olduğu için karşı koymamıştı. Bekliyor. Bekliyordu. Oysaki Manur, bir karşılık almalıydı; sıkıldı, geri çekildi, her zaman sabırsız bir adam olmuştu. Dokunuşları uyuşuklaşmış ve acemileşmişti, hatta eli bile artık bıkkındı ve ön dokunuşlardan vazgeçmiş, bunun yerine yan dokunuşlarda elde ettiği başarıyla yetinerek kadının yanında öylece bir ölü gibi duruyordu. Siz uyumaya çalışırken yanınızdaki kişinin koluyla sizi sarması oldukça rahatsız edici olabilir. Natalia Manur, yatağın kendisine ait olan tarafına doğru hafifçe kaydı, el de uzaklaştı, (yeşil pijama kolunun içindeki el) uyuşturulmuş bir uzuvmuş gibi beyaz çarşafın üzerine yumuşak bir şekilde düştü. Manur, Natalia Manur'un sahibiydi ama bugün ne emir veriyor ne de bir talepte bulunuyordu. Manur da, aynen Berta'nın uykuya yenik düştüğü zamanlarda, benim de İtalyan takviminden (*aprile, giugno, settembre*) açıkça uzaklaşıp duvara doğru dönerek yaptığım gibi, arkasını döndü ve hemen uykuya daldı. Natalia uyumuyordu fakat kocasının ona yeniden dokunacağı korkusu yüzünden de kıpırdayamıyordu. Eğer onun tarafındaki lambaya uzanıp kapatmayı denerse Manur'a dokunacaktı ve o da uyanabilirdi. Ve henüz uykuya dalmışken uyanırsa, bir daha uyumazdı. Natalia Manur'un sol göğsü sızlıyordu. Kocasının kokusu şimdi dağılmıştı, sanki sadece uyanık olduğu zamanlarda yaydığı bir kokuydu, sanki öfkeli gözlerinden çıkan bir şeydi. Artık gözleri kapalıydı. Yatağın başucundaki komodinin üzerindeki lamba bütün gece boyunca açık kalacak ve sabahın erken saatlerinde onları uyandıracaktı.

NATALİA MANUR SONRAKİ BİRKAÇ GÜN boyunca bana hiçbir şey anlatmadı. Öte yandan ben, ondan daha az sessiz bir biçimde ama aramızdaki iletişimi kendi hayat hikâyeme (bu sessizliğe katlanamayacak bir ruh haliyle) başvurmadan sürdürebilmek için her geçen gün daha az kaynakla ona kendimden bahsettim -ne zaman kendimden bahsetsem, nezaketi ya da ilişkilerdeki ustalığından dolayı, kendi anlaşılmaz düşüncelerine kafa yoruyormuş gibi davranan Dato'nun ilgisiz ya da hafif kuşkucu bakışları altındaydım-; hayat hikâyemin, geçmişimin, hayatımın apaçık gerçeklerini ta ki yaklaşık bir yıl önce, yani, varlığından henüz söz etmemiş olduğum Berta'yla Barselona'da yaşamaya karar verdiğim ana kadar olanları anlattım. Natalia Manur'a (ve dolayısıyla Dato'ya) hüzünlü, yalnız çocukluğumu anlattım; o zamanlardaki halimle çok fazla alay edilmesine ve ıstırap çekmeme (dünyanın bir başka görüşü) sebep olan sağlıksız şişmanlığımı; annemin ölümünün ardından beni yanına alan annemin kuzeni ve hakkında her zaman vaftiz babam ve büyük kuzenim olduğu gibi, utanç içindeki gizli babam olabileceği şüphesini duyduğum vaftiz babam Sinyor Casaldáliga ile aramızdaki acınacak haldeki, sefil ilişkiyi anlattım. Natalia Manur'a hakları ve özlemleri olmayan, şikâyet etme ihtimalinden bile yoksun, makul bulunabilecek olanın çok ötesinde bir belirsizlik hali içinde yaşamaya mahkûm, kendine ait bir evi olduğunu asla hissetmemiş önemsiz bir akraba olmanın nasıl acı verici bir deneyim olduğunu anlattım. Ona, çocukluğumda her an -kendimi zorlayarak evim olduğunu da varsaydığım- odamdan, son derece tuhaf ve korkunç, aynı zamanda varlıklı (ben, onun çok zengin olduğunu sonradan öğrendim), eziyet edilmiş, cimri, ahlaksız, aşağılık, dolambaçlı, karamsar, alaycı ve dediğim dedik bir adam olan Sinyor Casaldáliga tarafından atılabileceğimin devamlı ve acı veren bir şekilde farkında olmanın nasıl bir duygu olduğunu anlattım. Sinyor Casaldáliga bir yargıç ve bir bankanın sahi-

biydi (ama bunu da diğer birçok şey gibi büyüdükten sonra ve üçüncü kişiler aracılığıyla öğrendim; aynı çatı altında birlikte yaşadığımız zamanlarda onun ne iş yaptığı hakkında en ufak bir fikrim yoktu). Benim oradaki -eğitimim, yiyecek ve giyeceklerimle birlikte- varlığımın şefkat, sorumluluk ya da merhamet duygusuna değil de, tamamen onun keyfine bağlı olduğunu hissediyordum; yine de, çok olmasa da kendimi ona saygı göstermeye ya da onu memnun etmeye çalışmaya olduğu kadar ona saygısızlık etmemeye ve onu fazlaca bir hayal kırıklılığına uğratmamaya da zorunlu hissediyordum. (Onu çok uzun zamandan beri görmedim: Dört yıl önce hâlâ Madrid'te yaşıyordu, ama bir kez bile gidip onu ziyaret etmek içimden gelmedi. Buna rağmen Verdi'nin *Otello*'sunun Teatro de la Zarzuela'daki ilk gösterimi için ona bilet gönderdim ancak bildiğim kadarıyla gelmedi, en azından beni kutlamak için soyunma odama uğramadı. Şimdi hâlâ hayatta, emekli oldu ve şehir dışına taşındı; Huelva adındaki bir kasabada oldukça büyük bir malikânede yaşıyor. Ara sıra mektuplaşıyoruz; tuhaf, geç kalmış bir baba-oğul mektuplaşması). Natalia Manur'a herhangi bir şey yapmak için nasıl izin almak zorunda olduğumu anlattım: Evin bir köşesinden diğer köşesine gitmek için, odamdan banyoya gitmek için, yemek odasından oturma odasına gitmek için, mutfaktan yatak odasına gitmek için, dışarıya çıkıp tekrar eve gelmekten bahsetmiyorum bile. Hiçbir zaman kendime ait anahtarlarım olmadı. Her zaman tam olarak nerede olduğumu bilmek isterdi sanki başka kimsenin tanık olmaması gereken utanç verici bir şey yaparken bir sokak köşesinde onunla karşılaşmamdan korkuyormuş gibiydi. Her hareketim onun iznine bağlıydı ve eğer vaftiz babam evde yoksa ben, odamdan çıkmadan patlamak üzere olan mesaneme, susuzluğuma, açlığıma dayanıp, her ne kadar duyarlı, mutsuz ve güvenilir olsa bile bir çocuğun asla olamayacağı kadar ileri görüşlü olmak ve onun gelmesini beklemek *zorunday-*

dım (bu, tam olarak onun emrettiği ve benim de yapmadığım bir şeydi). Her durumda yıllarca hizmetçilerden (hayırseverlikten besbelli uzak ve -bu şişman küçük çocuktan kesinlikle hoşlanmayan- sınırı ne zaman aşsam vaftiz babama anında haber veren)' sakınmak ve her izinsiz hareketimin ardında bir iz bırakmamak için çok dikkatli olmak zorundaydım; yüzümü serinletmek için kullandığım sünger, kullanılmadan önce ne kadar kuruysa o şekilde ve tam olarak aynı yere bırakılmalıydı; en iyi arkadaşımı arayıp o günün ödevi hakkında konuşmak için karşı konulmaz bir istek duyduğumda, ahizeyi aynen onun -solaktı- bırakmış olduğu gibi bırakmalıydım; halının ya da döşemenin üzerinde ispiyoncu, çamurlu izler bırakmamak için sık sık çizgi filmlerdeki ya da sesiz filmlerdeki beceriksiz karakterler gibi evde çoraplarımla dolaşmam gerekirdi; süt -en sevdiğim içecek- şişesinden içtiğim kaçamak yudumlar, şişedeki süt seviyesindeki değişikliğin anlaşılmayacağı kadar az olmalıydı; onun yokluğunda mutfağa yaptığım baskınlar da fark edilmemeliydi; eğer radyo dinleyecek olursam -çocukluğumdaki en büyük zevkim- kadranı ve ses düğmesini aynen eski hallerine döndürmem gerekirdi ki heyecanla çevirdiğim dolaplar anlaşılmasın. Natalia Manur'a ergenlik çağımda artık beni o kadar sıkı kontrol edemezken bile bazı temel gereksinimler için: Sabunum (benimkisi onunki gibi Lux değil daha ucuz olan Lagarto markaydı) ya da diş macunum (onunki gibi Colgate değil ucuz Licor'du) bittiğinde almak ya da eski püskü olmuş fanilalarım ve külotlarımı yenileriyle değiştirmek, gidip saçımı kestirmek, okula gidip gelirken bindiğim otobüs ve tramvay biletlerini almak için Sinyor Casaldáliga'ya yalvararak nasıl para istemek zorunda kaldığımı ve onun da beni günlerce nasıl reddettiğini anlattım. Çocukluğum ve ergenliğim boyunca Madrid nefret edilesi bir yerdi ve yüzümde, Chardin'in resimlerindeki şık giyimli, tüylü top, çakı, topaç gibi oyuncaklarına dalmış küçük çocuklardaki gibi değişmeyen

bir dalgınlık ve şaşkınlık ifadesi vardı, tabii benim giysilerim feci şekilde kötü dikilmişti ve bakışım her ne kadar onlarınki kadar boş olsa da, benim kucağıma alacağım ya da sadece bakacağım ilgi çekici bir oyuncağım hiç olmadı. Sonra bir gün nota okumayı öğrendim ve kendi benliğimi bulmaya başladım; şarkı söylemek yardımıma koşmuştu. Fakat şu anda anlatmak istediğim şey bu değil.

Natalia Manur beni, Dickensvari bir çocuğun bahtsızlığı ve yoksunluğundan söz ediyormuşum gibi dikkatle ve şefkatle dinlerdi ve sonradan birkaç defa bana benden biraz da o hikâyelerden dolayı ve benim çocukluk kaderimi kendi yetişkin kaderiyle ilişkilendirebildiği için etkilendiğini söyledi. Çok kısa bir süre sonra öğrendim ki onun hikâyesi ya da geçmişi ya da hayatı da aynı on dokuzuncu yüzyıl özelliklerini taşıyordu. Fakat daha önceden de söylediğim gibi Verdi'nin *Otello*'sunun Teatro de la Zarzuela'daki gösterimlerinden önce içten içe düşüncesizce inandığım şeyin ne olduğunu fark ettim: Manur'u yok etmek istiyordum ve Natalia Manur'u hiçbir engel olmadan görmeye devam etmek istiyorsam Berta'yı da yok etmeliydim. Her yanımız acımasızlık kokuyordu. Yok etme işlemlerinden ikincisi yeterince kolaydı çünkü zaten daha önceden almış olduğum bir karara bağlıydı: Berta hakkında her şeyi, hatta gereğinden fazlasını biliyordum. Diğer taraftan, Manur'u yok etmek, kendisi ve zayıf noktaları hakkında neredeyse hiçbir şey bilmediğim için; tavırlarını gördüğüm, o kendini beğenmiş, kendinden hoşnut halini, kendine ve niteliklerine olan güvenini sezdiğim için çok daha zordu: Doğası gereği diyalektik ya da başka türlü herhangi bir zıtlaşmada onu aptal durumuna düşürmek neredeyse imkânsız gibi görünüyordu. Benden açıkça daha güçlü ve çok daha esnek olduğu kadar hükmediciydi de. Bütün bunları odamda hızlıca düşündükten sonra bir anda (çok iyi hatırlıyorum ilk gösteriden önceki geceydi) fark ettim ki bu doğaçlama ya da beklenmeyen planla-

rımı harekete geçirmenin tek yolu az önce söz ettiğim sırayı tersine çevirmekti: Yalnızca Natalia Manur'u her gün görmeye devam etmem gerekiyordu ve Manur'un yok oluşu kendiliğinden gelecekti. Berta'yı yok etmeye gelince, bunu hiç istemiyor olsam da bu durumu olduğu gibi kabul etmeliydim -uzun zamandan beri var olan bir kararın altına imzamı atmalıydım- ve bütün bu ayrılma sürecinin mümkün olduğunca kısa olmasını ve Berta'nın ondan sonra bir zafer ya da bir oyun olacağını hayal ettiğim duruma müdahale etmemesini sağlamalıydım. Fakat aynı gece kendimi nasıl bir yöntem uygulayacağım konusunda ciddi endişelere kapılmış halde buldum. Natalia Manur'la açık açık konuşmalı mıydım? Aramızda herhangi bir yakınlaşma olmadan kendimi ona opera türünden uygun bir şeylerle mi ifade etmeliydim? Dato'yu aracı olarak mı kullanmalıydım? Ya da uygun bir ortamda -mesela soyunma odamonu tek başına yakalayıp tam bir klasik -yani eski moda- âşık gibi, sonradan işleri yoluna koyma ihtimali olmaksızın ilk denemede başarısız olma riskini göze alıp onu baştan mı çıkarmalıydım? Duygularımın doğasını ("âşık olmuş ya da bu şekilde düşünmek ve böyle hissetmek için çok güçlü bir arzunun gizli etkisi altında kalmış olmalıydım" dedim kendime) kendime açık ve kesin bir biçimde ifade etmiş olmam, beni aniden önceden az çok tasarlanmış (fakat henüz tasarı aşamasının ötesine geçememiş) bir planı harekete geçirmeye zorlayan korkunç bir dezavantaj halini almıştı ve dolayısıyla bu da beni her şeyin önceden olduğu gibi; yani olaylara tam olarak pasif değilse de doğal bir biçimde yaklaşarak, hiçbir şeyi zorlamadan ya da yönlendirmeden, onların belirsiz ve umutsuz bir bekleyişte olduğu gibi devam etmesine izin vermek yerine yapmacık davranmaya itiyordu. Sevmek ne kadar da yorucu diye düşündüm. Sabır ve hareketsizlikle yetinemeyip çabalamak, planlamak, arzulamak. Karşılanması gereken talepleriyle gerçek dünya ne kadar da yorucu diye düşündüm. Gelecekte ola-

caklar da ne kadar yorucu. Hayatım boyunca zaruri ihtiyaçlarımı karşılamak için çok fazla mücadele etmek zorunda kaldım: Bedenen ve ruhen sağlıklı bir şekilde büyümek, diğer insanların alay konusu olmamak, kilo vermek, vaftiz babamın gaddarlığı karşısında teslim olmamak, kendimi ona ait olan evden çekip çıkarmak, müzik ve şan eğitimi almak, Viyana'da okumak, Madrid'ten ayrılmak, profesyonel şarkıcılarının küçük ve kıskançlıkla çevrili camiasına girmek, saygı kazanmak, uluslararası bir yıldız olmak. Şimdiye kadar yapmak istediğim her şeyi başardım ve her sabah olası bir değişikliğin izini arayarak aynada kendimi uzun uzun ve ciddi bir biçimde incelerken başarının yüzüme kazınmış olduğunu görüyorum. Benimle her konuda ilgilenen ve her şeyin en iyisini elde etmem için uğraşan bir menajerim var, bütün dünyayı dolaştım (her ne kadar yalnız olsa da), albümler yaptım ve ismim albüm kapaklarında üçüncü, dördüncü ya da beşinci sıralarda yer aldı, şimdiki gibi lüks otellerde kaldım (her ne kadar yalnız olsa da), yeterince param var ve biliyorum ki yakında çok daha fazla olacak. Mesleğimi seviyorum, çeşitli kostümlerle sahneye çıkıp kendimi birçok başka karaktere dönüştürmek, şarkı söylemek, oyunculuk yapmak ve çabalarım karşılığında alkışlanmak, dünyanın çeşitli kentlerindeki gazetelerde çıkan ve her seferinde daha uzun ve coşkulu yazılan eleştirileri okumak hoşuma gidiyor. Dünyanın her yerinden organizatörlerin beni bir iş ve gazetecilerin de Barselona'daki evimde benimle bir röportaj yapmak için aramalarından hoşlanıyorum. O evde, birkaç ay önce bir *Turandot* gösterisi sırasında Liu'nun meşhur cenaze öncesi aryalarından birinden çok fazla etkilenip öznesi kesinlikle Berta olmamasına rağmen herhangi başka biri de olmayan, aklı başından gitmiş, fedakâr köle rolündeki şarkıcı (şarkı söylerken sahneyi paylaştığı meslektaşlarının üzerine baştan aşağı tükürmek gibi talihsiz bir alışkanlığı olan mükemmel bir soprano, bir çeşit Alman namlusu gibi ve burada

ismini söylemeyeceğim çünkü o da şu sıralar benim gibi yükselmekte olan bir yıldız) da olmayan güçlü bir aşk hissiyle dolduğum sırada onu sevmiyor olabileceğimi, hiç şüphesiz sevmediğimi fark ettiğim Berta'yla birlikte yaşıyorum. Berta beni heyecanlandırmıyor; eve geldiğim zamanlarda ne özellikle onu gördüğüm için heyecanlanıyorum, ne de onunla sevişmek için dayanılmaz bir ihtiyaç ya da arzu duyuyorum. Bunun yerine birkaç gün beklemeyi, çok fazla televizyon izlemeyi, kendimi sakinleştirmeyi, eve dönmüş olma fikrine ve aslında var olmayan yerleşik ritme alışmayı, ekmek ya da gazete, dergi almak için dışarı çıkmayı, kendi sahasında oynayan Barselona'yı izlemeye gitmeyi tercih ediyorum. Aslına bakarsanız müzikal seyahatlerim sırasında geçirdiğim yalnız gecelerde, kaldığım lüks otel odama gelen lüks bir fahişe beni daha çok heyecanlandırıyor. Fakat Berta'ya karşı bir heyecan duymamak beni mutsuz etmiyor. Diğer insanlarla kurduğum ilişkiler bugüne kadar varlığım içerisinde önemli bir yer teşkil etmemişti, belki de kariyerimdeki ilerlemeyle, vazgeçilmez günlük egzersizlerimle, sanatımı icra etmekle, sesime haddinden fazla ihtimam göstermekle, eğitimimle, sürekli devam eden provalarım ve evet daha fazla eğitimle fazlaca meşguldüm. Artık ektiğimi biçmeye başladım ve daha az mücadele ediyorum; artık çarktaki yerimi aldığımı biliyorum, tek mesele bu çarkın -üzerinde ben olduğum halde- olması gerektiği gibi dönmeye devam ederek bana şan şöhret ve paralı roller (Calaf, Otello) getirmesi. Birkaç tane ilişkim oldu ama bunlardan hiçbiri önemli değildi ve büyük değişikliklerle hayatımı renklendirmedi. Aslında Berta kusursuzdur. Düzenli, akıllı, mütevazı, sevecen ve neşelidir, müziğe deli olur, provalarım konusunda sabırlıdır ve her ne kadar bir süredir (yaklaşık olarak birlikte yaşamaya başladığımızdan beri) ben onu çekici bulmasam da çoğu kişi onu son derece çekici bulur (daha önce de söylediğim gibi, yalnızlık, merak ve sıkıntı yüzünden zaman zaman çağırdığım fa-

hişelerden daha çok etkileniyorum). Tuhaf ve melankolik olmasına rağmen her gün görmeye devam etmek istediğim Natalia Manur gibi değildir. Onu her gün görmeye devam etmeyi neden istiyorum? Çünkü belki de Liu ya da Otello gibi olmak istiyorum, çünkü tarihimin, geçmişimin ya da hayatımın bu noktasında kendimi ya da bir başkasını yok etmem gerekiyor. Liu, işkence görür; acımasız prenses Turandot evlenmemek ve önceki taliplerine yaptığı gibi şafakta idam ettirebilmek için Liu'nun ağzından sevdiği adamın ismini almaya çalışır. Çinli bir köle olan Liu ise sevdiği adam olan Calaf'ın hayatını kurtarmak için kendisini bir hançerle öldürür. Liu, mahkûm edilmiş bir kadındır ve kendisini başından beri böyle görmektedir. Seçimi ne olursa olsun bu seçim ona mutsuzluk getirecektir. Ya ölecek ve sevgilisi Calaf hayatta kalıp Turandot'yla evlenecektir ya da sevgilisinin adını itiraf edip ve hayatta kalacak fakat Calaf'ın geceyle birlikte ölümüne sebep olacaktır. Her iki şekilde de aşkı yarım kalacaktır: öyleyse bu seçim tek taraflı mutluluk (sevgilinin mutluluğu) ya da tamamen mutsuzluk ya da eğer insanın sevgilisi için ölmeyi seçmesi fikrinin kusursuz bir mutluluk şekli olduğunu kabul edersek iki taraflı mutluluk ve mutsuzluk arasındadır. Belki de bu yüzden Liu için karar vermek kolaydır. Otello'nun hikâyesi ise daha bilindik bir hikâyedir. Onun seçenekleri arasında herhangi bir kişinin mutluluğunu düşünmek yer bile almaz, elbette söz konusu olanaksız bir Otello'da âşık oldukları sanılan Desdemona ve Cassio'nun mutluluğu değilse. Otello'nun karısı ve Iago'ya göre kendisini aldattığı adamın mutlu olmalarına izin vermek için kenara çekilmesi asla düşünülemez. Peki ya Otello, Liu'nun da olduğu gibi adalet kavramından yoksun olmuş olsaydı?... (Fakat adalet kavramından yoksun olmak sadece bizim yüzyılımızda kabul edilebilir bir durum). Berta, kariyerim ve genel mutluluğum açısından kusursuz, fakat bu akşam sonradan düşündüm de Natalia Manur'u her gün görmeye de-

vam etmeyi istemekle kalmayıp, onunla sevişmek istiyorum hem de Berta'yla tekrar yatağa girmeyi ne kadar çok istemiyorsam Natalia'yla sevişmeyi de o kadar çok istiyorum. O gece, nerdeyse Madrid'te kaldığım bütün gecelerde olduğu gibi hoş bir bahar gecesiydi. Balkon kapılarını açmıştım ve dışarıdan geçen arabaların uğultusunu ve kaba saba, sinirli sarhoşların seslerini duyabiliyordum. İçeriden gelen sesleri de duyuyordum: Başka odaların kapılarını açan anahtarlar, koridordan gelen yabancı dillerdeki sohbetlerden parçalar, bir tepsi ya da servis masasıyla geçen bir garson, bir kapının çalınması; Bir an, yan odadaki bir kavganın doruk noktasına ulaşmasını ve duvara fırlatılan bir şeyin sesini duydum; erkeğin kadına değil de kadının erkeğe fırlattığı bir kül tablasıydı sanki (Adam Küba ya da Kanarya Adaları aksanıyla İspanyolca "Peki, öğrenmek istemediysen de şimdi biliyorsun işte!" dedi ve kadın da "Sana gününü göstereceğim piç kurusu!" diye cevap verdi ve ardından duvara çarpan şeyin sesi duyuldu). Natalia ve Manur asla bu şekilde kavga etmezlerdi, görünüşteki arınmış ve soğuk halleri düşünülünce onların tarzı olmadığı apaçıktı. Günün birinde, yakında, yarın, bu gece ben de bir kavganın konusu olabilir miydim? Yoksa çoktan olmuş muydum? Ertesi gün Cassio rolünde oynayacağım kısa sahnelerden biri olan sondan bir önceki sahneye çalışarak -aslında, kafamın içinde kendi kendime söylediğim için, anımsayarak- bu düşüncelerden kurtulmaya çalışıyordum: *Miracolo vago... Miracolo vago...* ve hemen ardından bir tane daha, birbiri ardına gelen *Non temo il ver... non temo il ver...* Bu kelimeleri kendi kendime tekrar tekrar mırıldanıp ya da söyleyip duruyordum, sanki üçüncü ya da dördüncü seferden sonra isteğimin aksine aklımda kalmışlar ve sonra da her şey birdenbire oluvermişti, aynen bu sabahki rüyamda olduğu gibi. Natalia Manur'un henüz yarım saat önce sona eren birlikte yediğimiz akşam yemeğindeki görüntüsü kafamın içinde dönüp durmaya başladı. Ham ipek-

ten, yakası hafifçe açık -bahar dekoltesi- ve bu açıklıktan göğüs dekoltesini ilk kez fark ettiğim bir elbise giyiyordu. Bir kadın vücudunun belirli bir parçasının ilk kez dikkatinizi cezp ettiği an oldukça önemli bir andır; çünkü bu keşif öylesine göz kamaştırıcıdır ki sizi başka bir noktaya bir an için bile olsa bakmaktan alıkoyar, masadaki sohbetten koparır ve etrafınızdaki diğer insanlardan uzaklaştırır. Bakışlarınızı mesela o sırada size bir şeyler sormakta olan garsona çevirmekten başka bir seçeneğinizin olmadığı durumlarda, bakışlarınız geriye dönünce, ne boşlukta bir noktadan ötekine dolaşmakla oyalanır ne de manzaranın tümünü yavaşça görmeye çalışır, bunun yerine hiç ara vermeden bir kez daha görmek istedikleri ve kendilerini bakmaktan alamadıkları tek şeyin üzerine odaklanırlar. Doğru davranmak imkânsızdır. Bu nedenle bütün bir akşam yemeğini Dato'ya tek kelime bile etmeden ve Natalia'nın söylediği tek kelimeyi bile duymadan, yorumlarına mekanik ve iltifat eden bir tonda karşılık vererek, köle olmuş gözlerim bana Natalia'nın olağanüstü görünen göğüslerinin arasındaki o başlangıç noktasına sabitlenmiş olarak geçirdim. Bu sıradan bir keşifti, fakat ben de birçok açıdan sıradan bir erkektim (hatta kimi zaman olduğumdan da sıradan görünmek için elimden geleni yaparım). Fark etmiş olmalıydı ve ben de tam bir geri zekâlı gibi görünmüş olmalıyım, bu duruma kötü değil de iyi tarafından bakarsak şimdi, bu akşam yaptığım her ilerleme tamamen bir sürpriz olarak görünmeyecekti. İçimdeki arzu o akşam, arzunun insanın bilincinde tanımlanabilir ve fark edilir biçimde her ortaya çıkışında olduğu gibi çok güçlüydü. Telefonu kaldırıp Natalia Manur'un odasını bağlamalarını istedim. Telefonun bağlanmasını beklerken -genelde olduğu gibi sadece birkaç saniye sürdü- aynı zamanda Manur'un odasını da arıyor olduğumu ve saatin gece yarısını yarım saat geçmiş olduğunu fark ettim. Her zamanki gibi Dato, Natalia ve ben yarım saatten az bir süre önce asansörde birbirimize iyi geceler

dilemiştik. Natalia hâlâ uyanık ve Manur da iş için olduğu varsayılan yemekten henüz dönmemiş olabilirdi. Fakat eğer telefonu Manur açacak olursa, Natalia Manur'un aslında hiç sahip olmadığı sevgililerinden biriymişim gibi hiçbir şey söylemeden telefonu kapatacaktım. Telefonda Manur'un sesi cevap verdi (iki ya da üç defa Fransızca "Allò?" dedikten sonra hemen "Alo?" diye düzeltti) ve ben de telefonu kapattım ve işte başka bir sebepten değil ama sadece bu sebepten ötürü o gece odama bir fahişe çağırdım. Bunu size anlatıyor olmamın sizde kötü bir izlenim bıraktığının ve bana olan sempatinizi yitirdiğinizin farkındayım, fakat o fahişe, nihayetinde size anlatıyor olduğum bu sabahki rüyamda da ortaya çıktı.

Bu, anlık bir umutsuzluğun sonucu olarak ya da sadece hınç almak için yaptığım bir şey değildi, ne de Natalia Manur'a karşı hissettiğim arzuyu tatmin edebilmenin imkânsızlığından (kararımın hiç de telafi edici bir yanı olmadığına inanmak isterdim) etkilenmiştim. Aksine, telefonu kapatmamın ve telefonu hemen kapattığım için beni bekliyor olan uykusuz saatlerin içimde uyandırdığı çalkantıyı açığa çıkaran geçici bir hevese sığınıyordum. İlk gösterinin arifesinde bir fahişe çağırmam son derece alışılmadık bir durumdu, önceden söylediğimin aksine fahişelerin hizmetlerinden nadiren yararlanıyordum (ve asla özel günlerde değil). Bu meseleyi yüz yüze halletmeye karar verip resepsiyonda o gece görevli olan hoş, saygıdeğer görünümlü adama, son derece ihtiyatlı olsam da önüne biraz para koyarak, gecenin bu saatinde sokaktan ya da herhangi başka bir yerden hoş bir arkadaş bulma ihtimalimin ne olabileceğini sordum. Bu, böylesine saygın bir oteli hoş olmayan varsayımlar yaparak bu tarz hizmetlere karıştırmamanın, fakat aynı zamanda çalışanlarının bu hizmetleri sağlamasına imkân vermenin en temiz yoluydu (Tecrübelerime dayanarak söyleyebilirim ki sadık müşterileri ve sektördeki yılların birikimine dayanan tecrübeleri bakımından en köklü ve saygın oteller bile as-

lında en çok zaman zaman bu otellerde konaklayan, intihara ya da cinayete meyilli gezgin satıcılar tarafından talep edilen böyle hizmetler sunar. Manur gibi iş adamlarının bu otellerde yalnız konakladıkları zamanlardan söz etmeme gerek bile yok). Gece görevlisi bana, son derece gizli bir komployla hiç de alakam yokmuş gibi baktı; beni tanıdı ve bir turiste Kraliyet Sarayı'na nasıl gidileceğini anlatırken takınacağı özenli tavırla, sokaklara çıkmamak konusunda beni anında ikna etti ("Açıkça ifade etmemi uygun görürseniz, eğer bu civarı pek bilmiyorsanız ve kendinize ait arabanız yoksa" dedi, söylediği şeyleri başımla onaylamama fırsat vermek için duraklayarak "travestiler ve uyuşturucu bağımlıları dışında zahmetinize değecek bir şey bulmadan önce" ve masanın altından orada katlanmış olarak bekleyen bir harita çıkararak Paseo de la Castellana'ya giden yolu parmağıyla hatasız bir biçimde işaret etti, "Castellana'ya doğru yürüyerek çok fazla zaman kaybedersiniz, sizin kolayca ulaşılan ya da fazla popüler bir şey istediğinizi düşünmüyorum, haklıyım, öyle değil mi?" Kentin en merkezi yerinde bulunan serserilerden söz etmenin o zaman da, şimdi de en kibar şekli olan "popüler" kelimesini kullanmasına çok şaşırmıştım) ve bana *personel* masözlerinden bir tanesinin (sanki bir çeşit garanti veriyormuş gibi *personel* kelimesini vurgulamış ve "elbette siz isterseniz" diye eklemeyi de ihmal etmemişti) eğer o kadar bekleyebileceksem, on beş yirmi dakika içerisinde odama gelmesini sağlayabileceğini söyledi. "Evet, beklerim" dedim ve bu hizmetin karşılığını ayrı mı ödeyeceğimi yoksa faturama mı ekleyeceklerini sordum; o an ikinci seçeneğin imkânsız olduğunu çünkü otel faturasının benim değil de Verdi'nin *Otello*'sunun organizatörleri tarafından ödeneceğini unutmuştum. Benden çok daha açıkgöz olan görevli, ilk seçeneğin uygun olacağını belirtti ve genç kadının (şimdi ona "genç kadın" diyordu) kendisinin bana faturayı teslim edeceğini belirtti. Ancak fatura dediği anda az önce masanın

üzerine bıraktığım ve kısa sohbetimiz boyunca orada ahşap üzerindeki - cilalanmış, kalıcı ve eski ve artık kimsenin farkına varmadığı bir iz gibi bekleyen- banknotu aldı. Ben de tekrar odama çıktım.

Bugün bunları neredeyse hiç ara vermeden yazarken (açlıktan gözüm dönmüş olduğu halde kahvaltı etmek için daha yeni ara veriyordum; böylece gece alemini sonsuza dek terk etme riskini göze alıyordum) gece görevlisinin söylediği gibi on beş dakika sonra kapımı çalan kadına daha sakin, rahat ve bir centilmen gibi nazik davranmadığım için çok pişmanlık duyuyorum. Belki de daha ilgili ve daha az pimpirikli olmuş olsaydım hem onunla hem de Manurlar'la her şey çok farklı biçimde gelişebilirdi. Bugün (fakat artık çok geç) içeri girdiğinde ona kolumu uzatıp kendimi, adımı soyadımı ve mesleğimi söyleyerek tanıtır, paltosunu çıkarmasına yardım ederdim; oturmasını rica edip odamdaki sözde mini bardan ona bir içki ikram ederdim; elbisesi, gülümsemesi ve gözlerinin rengiyle ilgili iltifatlarda bulunur ve odadan -belki gerçekte olduğu gibi gelişinden sadece on, on beş dakika sonra değil de yarım saat hatta bir saat sonra- ayrılırken ona, Verdi'nin *Otello*'sunun Teatro de la Zarzuela'daki ilk gösterimi için iki bilet verir ve gösteriden sonra, son derece etkin bir özel görevli olduğunu düşündüğüm arkadaşıyla birlikte soyunma odama gelip beni görmesi için ısrar ederdim. Aslında şu anda, uykudan kalkıp ya da herhangi bir işini bırakıp (ikincisi doğru, çünkü bir görüşmeyi ertelemişti) zavallı, tedirgin ve âşık bir konuğun isteklerini yerine getirmek için, her ne kadar âşık ve gergin olduğumdan haberdar olmasa da, gelen o gönüllü fahişe hakkında o zaman olduğundan daha çok merak duyuyorum.

Kapıyı açar açmaz fark ettiğim ilk şeyin üzerindeki siyah palto olduğunu çok iyi hatırlıyorum. Bana tuhaf gelmişti; çünkü insanlar, herkesin bildiği gibi kış soğuğundan yaz sıcağına yumuşak bir geçiş yapan Madrid'te, o mevsimde artık palto

giymiyordu. Fahişe, o paltonun altına eflatun renk, saten kumaştan yapılmış gibi görünen fakat pekâlâ çok ucuz bir kumaştan da olabilecek olan kısacık bir elbise giymişti ve elbisenin kısalığı belki paltoyu açıklayabilirdi: Böylesine köklü ve saygın bir otelin koridorlarında bu küçük ve üzerinize yapışan kumaş parçasıyla dolaşamazdınız. Ben onu tepeden tırnağa süzüp oturması için yer bile göstermeden doğrudan adını sorarken, o da üstünü çıkardı (paltodan söz ediyorum) ve bir koltuğun üzerine bıraktı:

"Adın ne?"

"Claudina. Seninki?"

"Emilio" diye yalan söyledim; çok saçmaydı çünkü gece görevlisi sadece adımı bilmekle kalmıyor hiç şüphesiz konumumu da biliyordu, ayrıca hakkımdaki, Barselona'daki adresim de dâhil, bütün detaylar elinin altında kullanıma hazırdı: İstese eve döndüğümde bana şantaj bile yapabilirdi. Peki, Berta öğrense ne derdi? Sonra, Berta'nın artık hayatımın bir parçası olmayacağını hatırladım.

Eflatun rengin içinden çıkan yüze daha yakından baktım. Fahişe, iri, kıvrak hatları ve yüzündeki uygun biçimde ahlaksız olan bir parça müstehcen bakışla ilk bakışta oldukça çekiciydi. Bana karşı gösterdiği azıcık ilgiye dayanarak (belirli bir şeye bakmıyordu ve bana da kesinlikle bakmıyordu) fazlaca istekli görünmediğini söyleyebilirim; demek istediğim bazı müşterilerin beklediği ve son derece de memnun kaldıkları gibi, işi için fazlaca istekliymiş gibi görünmeye çalışmıyordu. Onun, işini olabildiğince basit düşünen tiplerden biri olduğu sonucuna varmıştım. Balkon kapılarını kapattım ve sonra sessizlik uzunca bir süre devam etti.

Aklıma gelen bir sonraki şey "Nerelisin?" diye sormaktı ya da bilmek istediğim bir sonraki şey nereden geldiğiydi. Bu, insanların sadece büyük kentlerde sorabileceği türden bir soruydu.

"Arjantinli'yim. Peki ya sen?" diye sordu fahişe Claudina, konuşmasında Arjantin aksanından eser yoktu.

Fakat parayı ben veriyordum ve konuşmayı yönlendirmek istiyordum, dolayısıyla soru soracak bir ruh hali içinde olmama rağmen kesinlikle bana soru sorulmasını istemiyordum.

"Ah, anladım. Buenos Aires'ten mi?"

"Hayır, Pampa'da doğdum, Córdoba'nın bir kasabasında."

Bu açıklama, herhangi bir şüphe duyulursa diye, son derece anlaşılır "popüler" bir Madrid aksanıyla yapılmıştı ve bu da soru sorulan kişinin sistematik olarak yalan söylemekle kalmayıp (bu aslında son derece normaldi) aldatmacayı gerçekmiş gibi göstermeye çalışmak için en ufak bir girişimde bulunmaya bile tenezzül etmediği bir konuşmaya devam etmenin anlamsızlaşmaya başladığını gösteriyordu. Ne var ki, ben bu alçakgönüllü fantezilere sahip ve inkâr edilemez biçimde İspanyol olan fahişenin, işin üstesinden nasıl geleceğini görmek istiyordum. Vücudu yeterince güzeldi ve yüzü -daha yakın bir incelemeyle doğrulayabildiğim gibi- bu mesleği yapan kadınlarda genelde görüldüğü üzere, her konuşmada yaptığı abartılı ağız hareketlerinden ötürü biraz kırışmış olmasına rağmen oldukça çekiciydi.

"Peki, oradaki Córdoba bizim buradaki Córdoba'yla ilgili ne düşünüyordur?" Bu soru elbette aptalcaydı, fakat tam da bu sebepten ülke dışına hiç çıkmamış Madrid'li bir kız için zor ve dolayısıyla onun hayal gücünü ölçmek için de mükemmel bir soruydu. Soruya cevap vermek istememesi beni rahatsız etti: Bir fahişe çağırmak aynı zamanda, daha büyük ölçüde, bir performans belirleyip uygulatmak demektir ve onun tepkisi beni tıpkı çocukluğumda uydurma oyunlar oynarken oyun arkadaşımın her durum için yarattığım olay dizisi ve diyaloglara bağlı kalmamasının beni sinirlendirmesi gibi sinirlendirmişti.

"Bak Emilio" dedi, "Çok fazla zamanım yok. Hatta daha önceden planlanmış başka bir randevuma daha şimdiden geç

kaldım bile. Beni yanlış anlama ama sana sadece Céspedes rica ettiği için zaman ayırdım."

Demek fahişe Claudina gece görevlisine "Céspedes" diyordu diye düşündüm ve anında, Natalia Manur, benden Dato'ya ya da Manur'un kendisine söz ederken, ilk adımı mı yoksa soyadımı mı söylerdi diye merak ettim. Kulaklarımız (yani benimkiler) sessizliğe bir kere alışınca, arabaların uğultusu yeniden duyulur olmuştu. Ne var ki bütün heyecanım ve canlılığım bu kişinin ilgisizliğine ve sohbet konusundaki beceriksizliğine maruz kalmış olmamdan ötürü birkaç dakika içinde akıp gitmişti. Nezaketsiz tavrımla hata etmiştim fakat her şeyin ötesinde, bir karşılaşma ya da sohbetin tarzını kadınların belirlediğini düşünürüm. Fahişe Claudina bile sadece bana doğrudan bakarak bile beni yatıştırmayı ve daha önceki niyetlerimden vazgeçirmeyi becerebilirdi. O gece Natalia Manur'la ikinci defa karşılaşmaya zorlanmadığım için memnundum: O da bana bakmaktan kaçınacak olsaydı, onu arzulamaya pekâlâ son verebilirdim, aynen fahişe Claudina'ya, ilgisiz, yalancı, hayal gücünden yoksun, usandırıcı ve (benim hatam) hâlâ ayakta duran varlığı yüzünden beş dakika sonra en ufak bir arzu duymamam gibi. Yine de durumumu açıkça ortaya koymaya çalıştım.

"Pekâlâ, bu durumda en azından bu zamanı nasıl dolduracağıma ben karar vereyim" dedim buruk bir tonda.

"Tamam, yirmi dakikam var". Saatine, Manur'un da sadece bir kere onunla konuştuğum sırada saatine bakmış olduğu gibi baktı. "Sana ne anlatmamı istiyorsun? Lütfen, çocukluğum olmasın."

Hayır, bu şekilde olmazdı. Şimdi gerçekten de gücenmiştim ve asıl mesele bana hiçbir şey anlatmasını istemiyordum, istediğim sadece beni benim istediğim şekilde eğlendirmesiydi; bir an için karakterleri değiştirmek, rol yapmak, oynamak belki. Ona karşı o şekilde davranmamalıydım, gücenmiş ve bana

soğuk ve aceleci davranmaya başlamıştı. Bir roman ya da tiyatro konuşması yapma ve rollerin uyumlu ve adil dağılımı ihtimali daha en baştan yitip gitmişti.

"Tamam" derken sonunda oturmuştu ve şimdi -bacak bacak üstüne atmıştı, bakışları hâlâ dağınıktı ve orada burada geziniyordu- elbisesi kalçalarının tümünü açıkta bırakıyordu dolayısıyla ben de koltuğun sol koluna iliştim ve parmak uçlarımla -tamamen yuvarlak olan- kalçalarına hafifçe dokundum. İşimi kolaylaştırmak için hemen bacaklarını açtı, fakat bu hareketinin tahrik edici hiçbir tarafı yoktu, büsbütün üşengeçlikten yapılmıştı. Kalçaları göründüğünden daha yumuşaktı, aslında o kadar yumuşak ve sanki yara dokusuymuş gibi bir görüntüsü vardı ki onlara dokunmak zevk vermiyordu. Aynı anda, fahişe Claudina'nın eflatun renk giyecek kadar koyu tenli olmadığını fark ettim. Bu elbiseyi giymek için biraz daha, yaza kadar beklemeliydi fakat bunun fark etmiş olduğunu zannetmiyorum. Fahişeler renkler konusunda eğitimli değildir. Bu kez elimin tamamıyla ona dokunmaya devam ettim ve soluk, yumuşak, sıkı, pürüzsüz ve suni bir gerginliği olan kalçaları bana birden çocukluğumdaki (şişman bir oğlan çocuğuyken) kendi kalçalarımı ve vaftiz babam, dolgun bacaklarım birbirine sürterek kumaşı yıpratır bahanesiyle on altı yaşıma gelene kadar uzun pantolon giymeme izin vermediği için kalçalarımı sürekli görmekten başka bir seçeneğim olmadığı zamanları hatırlattı. Fahişe Claudina'nın kalçaları sıkı ve biçimli olmasına rağmen çocukluğumdaki kalçalarıma dokunuyormuşum gibi bir hisse kapıldım. Bu düşünce rahatsız ediciydi. Fahişe Claudina, kalçalarının iç kısımlarına da dokunabilmem için hafifçe bacaklarını açtı fakat bunu eğer bu iki özellik aynı anda var olabilirse, hem uyuşuk hem de aceleci bir şekilde yaptı.

"Hayır" dedim ve o aklı karışmış olduğu halde gri gözlerini sonunda üzerimde sabitledi. Bacaklarını birleştirdim ve

ayağa kalktım. Mevsime hiç de uygun olmayan paltosunu öteki koltuğun üzerinden aldım: Bu hiç de talep edilmeyen bir jestti. "Bu zamanı doldurulmuş varsaysak ve sen de sonraki randevuna gitsen çok daha iyi olacak. Fatura sende mi? Gece görevlisi senin getireceğini söyledi."

"Böyle olması gerekmiyor, bir randevuya her zaman geç gidebilirim" dedi fahişe. Hâlâ oturuyordu ve bir tutam hassasiyetle karışık gönül almak isteyen bir tavrı vardı; nasıl elde edilmiş, iyi ya da kötü kazanılmış olursa olsun paranın el değiştirmesini sağlayamaya yetecek asgari bir gönül almayı istiyor görünüyordu.

Fakat her şeyi baştan almanın hiçbir anlamı yoktu. Claudina'nın kalması için içimde en ufak bir istek de yoktu, özellikle de eğer onunla sohbet bile edemeyecek ve mesela eğer Arjantin'de doğmuşsa nasıl oluyor da böylesine keskin bir Madrid aksanına sahip olabiliyor diye soramayacaksam.

"Arjantin aksanın bile yok," dedim yardımı için gece görevlisine de verdiğim banknotlardan üç, dört tane (tam olarak hatırlayamıyorum) uzatırken.

"Ne demek istiyorsun?" dedi gerçek bir şaşkınlıkla. "Aksanımdan kurtulabilmek için elimden gelen her şeyi yaptım ama başaramadım. Bu yüzden tiyatro ve televizyonda birçok rolü alamadığım bile oldu."

O gece hiç iyi uyuyamadım. Bu sabahki rüyamın yer vermeyi istemediği karanlık ve bulanık rüyalar gördüm. Fakat en azından yalnız kalır kalmaz uyumayı başarabildim, şehrin uzayıp giden sessizliği içinde, şu anda artık asla çözme imkânı bulamayacağım bu gecikmiş şüphenin ıstırabıyla; fahişe Claudina, ait olduğu yerin tüm izlerini mucizevî ve farkında olmadan bastırmayı başarmış gerçek bir Arjantinli ve olağanüstü bir oyuncu muydu yoksa tam aksine aksanını gizlemek için elinden gelenin en iyisini yaparak yalanlarına gerçekmiş gibi görünen bir hava katan Madrid'li son derece aptal bir kız

mıydı? Eğer durum buysa bile bunu sadece o bilebilirdi. Boş duvara bir süre bakıp bu gecenin de yanımda beni uyurken izleyecek biri olmadan geçirdiğim başka bir gece daha olduğunu düşündükten sonra, gözlerimi kapadım, bütün oda hâlâ fahişe Claudina'nın kokusuyla doluydu ve doğrusu gerçekten güzel kokuyordu.

GÜNÜN EN İYİ SAATİNDE bu kalem ve bu kâğıtlarla burada olmak yerine çok yakında Verona ve Viyana'da sahnelenecek başka bir Verdi operasındaki yeni rolüme çalışıyor olmalıydım: Hayatımda ilk defa *Aida*'daki Radames rolünü seslendirecektim. Bir tenor'un, eğer benim yapmadığım ve hiçbir zaman da yapmayacağım gibi Wagner üzerinde uzmanlaşmamışsa, hayatı boyunca Verdi söylemekten başka bir seçeneği yoktur. Wagnerci şarkıcılar takıntılı yaratıklardır ve müthiş bir biçimde titiz, daha doğrusu -bütün müzisyenlerin olduğu gibi- titiz olmakla beraber hem şarkı söyleme tarzlarında ve hem de alışkanlıklarında başkalarına benzememe, yaratıcı görünme çabalarında ısrarcıdırlar ve bu tutku, sanat üretimi ve aktarımıyla doğrudan ilişki içinde olmuş olan herkesin de gayet iyi bileceği üzere bu işteki en çıldırtıcı şeydir. Benim bir sürü acayipliklerim var. (Mesela şu anda yazı yazdığım kalemin, diğer bütün kalemlerimin de olduğu gibi siyah ve mat bir ucu var, çünkü -çoğu kalemler gibi- parlak ve altın ucu olan kalemlerle yazmak, kâğıt yüzeyinde gezinen o parlak kalem ucuna odaklanmış, sadece birkaç milimetre uzaktaki gözlerimi rahatsız eder.) Ancak, dört sezon önce Madrid'te Otello rolüyle sahneye çıkmış olsa da yalnızca Wagner söyleyen, özellikle de Tristan ve Tannhauser gibi Wagner rollerini canlandıran Hörbiger'in aşırılıklarından bende kesinlikle yoktur. Hörbiger en iyi olduğu günlerinde bu rolleri görkemli ve yenilikçi bir şekilde yorumlardı; fakat bu özgünlük arzusu zamanla öyle güçlendi

ve kapsayıcı bir hal aldı ki yıllar geçtikçe gücü tükendi ve kariyerinin son yıllarında kendi acayiplikleriyle övünüp kendisini şöyle böyle iyi hissetmek için bile geceleri on bir saat uyuması, giysilerini günde dört defa değiştirmesi, üç defa banyo yapması ve iki defa sevişmesi gerektiğini söylemeye başladı. Eğer bunlar doğruysa başka işler için nasıl zaman bulabildiğini hiç bilemiyorum doğrusu. Tabii asıl deliliği ve saplantısı, gösteri başlamadan birkaç saniye önce perdenin arkasındaki saklandığı yerden -her birkaç saniyede bir perdedeki açıklıkta beliren kızarmış, fırıl fırıl dönen bir göz- salonun ortasındaki koltuklardan bir tanesinin bile boş olduğu görse sahneye adım atamıyor olmasıydı. Yarım ay biçimindeki balkonun durumunu umursamazdı (yine de dolu olmasını tercih ederdi elbette), fakat gençliğinde yaşadığı sürekli tezahüratlara olan alışkanlığından dolayı salonun ortasındaki koltuklarda ve localarda boşluk olmasına katlanamazdı. Oysa bir gösteri başlamadan önceki dakikalarda salon biraz boş olabilir, çünkü izleyicilerden bazıları gösteriye geç kalır ve Hörbiger de sona kalan izleyicilerin yetişebilmesi için organizatörlerin perdeyi başlama saatinden beş, yedi, on, on iki hatta on beş dakika daha geç açtırmalarını sağlar, böylece merakla baktığı o yerden salonun ortasındaki ve localardaki koltukların dolmuş olduğunu görürdü. Tam zamanında gelenler yavaş yavaş sinirlenmeye başlar, beklemekten sıkılan orkestra da erken gelenlerin kulaklarına eziyet edercesine enstrümanlarını tekrar tekrar akort ederdi. Uzun süren gecikmelere rağmen - organizatörler Hörbiger'in umutsuzluk nöbetlerinden, avaz avaz bağırmasından (bazen perdenin öbür ucundan bile duyulabiliyordu), tehditkâr bayılma numaralarından ve aşağılayıcı sözlerinden kaçınmak için bu gecikmeleri önceden kabul ederlerdi çünkü Hörbiger onları beceriksiz ya da sabotajcı şeklinde yaftalamakta ve gösterisini yeterince tanıtmayarak kindar meslektaşlarından biriyle birlikte kendisine komplo hazırlamakla suçlamakta ge-

cikmezdi- her zaman gösteri gününde hastalanan ya da seyahate giden ancak biletlerini arkadaşlarına vermeyi unutan sezonluk bilet sahipleri ya da davetli misafirler bulunurdu. Bu sorunu kavramış bulunan Hörbiger, davetiye kontenjanlarını kullanırken, hiçbir koşulda gösteriye gelmemezlik etmeyecek ya da gelemeyecek olsalar da kendi yerlerine birilerini gönderecek kişileri seçmeleri konusunda öteki şarkıcılar ve orkestra şefinin bıkıp usanmadan ve hoyratça başının etini yerdi. Bununla da yetinmeyip eğer bir sorun çıkacak olursa ve on beş dakikalık gecikmeye rağmen hâlâ boş koltuklar kalırsa diye tiyatro koridorlarında hazır bulunacak ve gerektiğinde hiç gecikmeden salona doluşarak boşlukları ortadan kaldıracak en az on beş görevli ya da bu iş için kiralanmış eleman bulundurmalarını organizatörlerden talep ederdi (Yüksek sesle ve tehditkâr bir edayla bizzat Madrid valisine -önceki vali- "Bunu televizyonda yapıyorlar, öyle değil mi?" dediğini duymuştum). Hörbiger'in bu sorunu, her sezon daha da katlanılmaz oluyordu. Gençliğinde gerçek bir dahi, olgunluk çağında ise yetenekleri sınırsız bir sanatçıydı; sonraki yıllar boyunca hem sesini hem de sanat yeteneğini hızla kaybetti ve sahnelediği her gösteri daha da az kişinin ilgisini çekmeye başladı. Bundan dolayı sona kalan uyuşuklar için giriş saati her geçen gün biraz daha fazla geciktiriliyordu (fakat onlar, Hörbiger'in bu saplantısının son derece farkında ve bu kaçınılmaz beklemeye katlanmak konusunda isteksizdiler ve her geçen gün daha da geç geliyorlardı; böylece bu kısırdöngü sürüp gidiyordu) ve emir geldiğinde olaya müdahale edip çaresizce boş kalan koltukları işgal etmek zorunda olan görevlilerin ve kiralık çalışanların sayısı her geçen gün daha da artıyordu. Son gösterilerinde, bazı meslektaşların söylediğine göre, gösterilerin yapıldığı tiyatroların koridorları ve fuayeleri, hayatlarında daha önce hiç operaya gitmedikleri anlaşılan ve -hiç şüphesiz özellikle de televizyon izleyicisi olan- gösteri sırasında sessiz olmaları gerek-

tiğini bile bilmeyen tuhaf görünümlü, kravat takmış taşralı tiplerle doldurulmuştu. Benim onu daha önce izlemiş olduğum, Otello rolünü bir kez daha canlandırdığı Münih'teki en son gösterisinde salonun ortasındaki koltukların yarısının sadece bu sahte opera meraklıları ya da kiralık elemanlar ve ay biçimindeki balkondan -biletleri için daha fazla para ödemiş olanların öfkesine rağmen- aşağıya çağrılan birkaç izleyiciyle değil de, aynı zamanda acilen salonda bulunmaları gerektiğinden, üniformalarını, tulumlarını ve iş kıyafetlerini daha düzgün kıyafetlerle, çok kısa bir zaman önce öteki tiyatroları doldurmaya yetmiş olan ve Hörbiger'in bu kadar kısa zamanda özleyeceğini asla düşünmediği eğri bürü, beceriksizce bağlanmış kravatlarla değiştirmek için bile zaman bulamayan bütün yer göstericiler, kapı görevlileri, vestiyer görevlileri, temizlikçi kadınlar ve hatta bilet gişesi çalışanlarıyla doldurulduğu söyleniyor. Onun en görkemli Wagner zaferinden kısa bir süre sonra, o gün, Münih'te kudretli Hörbiger inanılmaz kariyerini, inanılmazlığına uygun olduğu kadar beklenmedik bir şekilde sona erdirdi: Verdi'nin *Otello*'sunun başlama saatinden kırk beş dakika geçmesinin ardından ve bana söylendiğine göre, binada bulunan herkesin (gösteri için çok önemli olan sahne arkası işçilerinden bile yararlanmak zorunda kalmışlar) salonun ortasındaki ve localardaki koltukları doldurmak için toplanmasından sonra; söylediğim gibi bizim zamanımızın en takdire şayan Heldentenor'u ya da kahraman tenoru, bir kez daha perdedeki açıklığa kızarmış gözünü dayayıp geniş salonuu kolaçan etmek için zaman zaman kullandığı dürbünle bakarken, sağ taraftaki koridorun sondan üçüncü sırasında boş bir koltuk olduğunu dehşetle fark ettiğinde hiç kimsenin asla tekrar edemeyeceği ve "inleme" -diyorlar- sözcüğünün yetersiz bir tanımlama olmaktan öteye gidemeyeceği olağanüstü incelikte bir nota bütün tiyatroda yankılanmış. Sanırım, o ümitsizce boş kalan koltuk sonunda Hörbiger'in zaten zayıf olan akli denge-

sini tamamen alt üst etmiş ve işin doğrusu siyah yüzü, vahşi, kıvırcık peruğu, makyajla irileştirilmiş gözleri ve dudaklarıyla, kulağında küpesi ve elinde dürbünü tamamen Otello kostümü içindeyken, muhteşem Hörbiger sahneye adım atıp merdivenlerden inerek salonun ortasına gitmiş ve çoktan öfkelenmiş kalabalığın şaşkınlığı arasında o suçlu koltuğa oturarak kendi felaketi olan izleyicileri eksiksiz hale getirmişti. Orkestra şefi (eski bir arkadaşı olan Parenzan) onu geri getirmek için bizzat yanma gidip, tatlı sözcükler ve büyük bir nezaketle gösteriye başlamak üzere sahneye dönmesi için ikna etmeye çalışmış ve hemen dışarıya çıkarak sokaktan geçen birini getirip onun yerine oturtacağına söz vermişti. Akli dengesi o ana kadar çoktan bozulmuş olan ve zaferlerinin çoğunu birlikte yaşadığı meslektaşını bile tanıyamayacak durumdaki Hörbiger, "divino"yu görmek ve dinlemek için para ödediğini ve koltuğundan kalkmaya ya da aylarca dişini sıkarak para biriktirmek zorunda kaldığı ve almak için bu berbat tiyatronun gişesinde günlerce kuyrukta dikildiği biletini onu hak etmeyen bir yabancıya vermeye hiç niyeti olmadığını söyleyerek bağırmaya başlamıştı. İşte tam da o sırada haksızlığa uğradığını düşünerek oyalanmayı bırakıp gösteriyi başlatın diye feryat etmişti. İzleyiciler duydukları bu cümleyi alkışlayıp tenorun çifte rolünü bilinçsizce takdir ederek istemeyerek de olsa ona son kez tezahürat yapmışlardı. Hörbiger, Münih operasını Venedikli Arap kostümüyle, onu isyankâr izleyicilerin arasında en uzaktaki koridor koltuğundan kaldırmak için sürüklemek zorunda kalan meslektaşları Iago, Cassio, Roderigo ve Montano tarafından taşınarak terk etti. Hörbiger o günden sonra bir daha gösteriye çıkmadı. Şu anda nerede olduğunu bilmiyorum ve bunu gözlerim kâğıdın üzerinde gezinen siyah kalem ucuna odaklanmışken düşünmek istemiyorum; çünkü şu anda bulunduğu yerin onu o çok vazgeçilmez on bir saatlik uykusunu uyuması, istediği kadar çok banyo yapması ve giysilerini değiştirme-

si için cesaretlendirdikleri bir yer olmasından korkuyorum, gerçi böyle bir yerde günde iki defa sevişme imkânı bulması zor olabilir. Meselenin aslı ne olursa olsun, birinin onun hakkında söyleyebileceği tek şey, yöntemleri her ne kadar acayip ve hileli olsa da, muhteşem Hörbiger'in ilk gösterisini yaptığı geceden o beklenmeyen emekliliğine kadar her tiyatroda salonun ortasındaki ve balkonlardaki koltukları doldurmayı başarmış olmasıdır. Ancak bunu başarmak için tek bir nota söyleyip sadece bir kez alkış aldığı son gecesinde kendisini en sabırsız, cömert ve uzun süre ıstırap çekmiş izleyiciye dönüştürmek zorunda kalmıştı. Zavallı, muhteşem Hörbiger! Hepimizi, buna benzer ya da bundan daha iyi olmayacak bir son bekliyor, ancak Wangnercilerin böylesine gösterişli çöküşlere yatkın olmalarının yaratıcılığa olan aşırı düşkünlükleri olduğundan eminim.

Bunlar iki yıl önce olmuştu. Dört yıl önce durumun böylesine ciddi olacağı kimsenin aklına bile gelmezdi, fakat Hörbiger o zaman bile afişleri kendileri izleyici çeken beğeni toplamış ya da geleceği parlak şarkıcılarla paylaşmanın mantıklı olacağına karar vermişti; çünkü ondaki derece derece fazlalaşan yetersizliklerin salonu doldurmaya yetmeyeceğinin farkındaydı. Madrid'teki beğeni toplamış şarkıcılar Volte ya da Iago ile Desdemona ya da la Priés'ti; bense gelecek vaat eden genç yetenektim. Gelecek vaat etmek huzur bozan bir şeydir ve hâlihazırda var olan ya da onaylanmış bir şeyden çok daha çekicidir. İşte bu yüzdendir ki Verdi'nin *Otello*'sunun Teatro de la Zarzuela'daki ilk gösteriminde gazeteciler başlıca dört şarkıcının içinde en çok benim peşimden koşturuyordu; elbette bunda benim uyruğumun (onlara hâlâ söylemiş değilim) payı olduğunu ve benim dışımdakilerin hiçbirinin İspanyolca konuşamıyor olduğu gerçeğini inkâr edemem. Ne olursa olsun (ve bu durum hakkındaki fikrimi yalnızca devam etmeden önce bir gözlem yapmış olmak için söylüyorum) ertesi sabah ya

hafızamda ya da odada dolaşan ucuz ama hoş bir parça parfüm kokusuyla aceleyle uyandığım andan itibaren telefon susmadı. O kadar çok çaldı ki dokuz buçuk gibi erken bir saatte dördüncü defa çaldığı sırada her zamanki gibi Dato ve Natalia Manur'un eşliğinde kahvaltı yapmak üzere aşağıya inmeden önce tıraş oluyordum ve telefonu açmayıp, santrali arayarak daha fazla telefon bağlamamalarını söylemek geçti içimden. Fakat (işte bu gözlem) rüyanın bütününde ve Natali Manur'la olan aşk hikâyemin başlangıcında (rüya aslında bunun tamamını kapsıyordu) kasıtlı ve irade dışı olan hislerin bir karışımı var olmuştu; sanki amacımın ihtiyaç duyduğu şey, güç bela göze ilişmiş ya da ima edilmiş plan ya da arzularının gerçekleşmesini mümkün kılmak için (ya da o pek yakında gerçekleşecek olan amacın devamını sağlamak için) ve benim hâlâ başlangıç aşamasında olan ve asla doğrulanmayan arzumun onu hayata geçirdiği için suçluluk duymayacağı koşullarla karşılaşması için yavaş yavaş ortaya çıkmak, kendisini duyurmak, gelişiminin ilk aşamalarında doğmak ya da en kısa haliyle boy göstermekti. Sanıyorum o anlarda, bu başlangıcın birçok başka anında da olduğu gibi benim tarafımdan ortaya konan gerçek girişimler, hileler, çabalar ya da hareketler her ne kadar yoktuysa da bu beni daha sonra olanların ve şu anda yaşananların sorumluluğundan muaf tutar mı bilmiyorum. Ancak bir şey müdahale etti, buna rağmen ve bundan dolayı kader ve hatta şans olarak bile adlandırılamayacak bir şey. Bir el belki. (Küçük bir el, bir işaret parmağı belki de.) Bunu sadece gerçekle neredeyse aynı olma haliyle açıklayabiliyorum, üstelik bu benim doğal yatkınlığım: Sanki hiçbir şey yapmam gerekmemişti, rüya gördüğümüzde aşağı yukarı başımıza gelen şeyi yaşıyor olduğumu düşünmem yetmişti. Belki de bundan dolayı bu hikâye ya da geçmiş zaman parçası ya da yaşam kesiti, şimdi yalnızca gerçek olmayı bırakıp bugünden itibaren aynı zamanda bir rüya halini aldığı için çok daha fazla inandırıcı

görünüyor. Çünkü hiçbir şey ya da hiç kimse rüyaları sorgulamaz, rüyalar ne tartışılır ne de geçerli sebeplere ihtiyaçları vardır. Rüyalar basit bir biçimde kendilerini oluştukları sırayla ve tasvirleriyle anlatırlar ve bir rüya da her şey olabilir hatta Natalia Manur'un var olmaması bile: Bu sabah onu bir kez bile tamamen görmedim, ne varlığı gerçekti, ne de bir sesi vardı. Şimdi ben de size onu aynen o şekilde anlatıyorum ve onun yüzünü de sözcüklerini de çok iyi biliyor olmama rağmen benim de onun yüzünü görememem ya da sözcüklerini duyamamam gibi siz de onun yüzünü göremiyor, sözcüklerini duyamıyorsunuz. Büyük olasılıkla o, bu sabah sadece bir isimden ibaretti, Natalia Manur.

AYNAYI YATAĞIN ÜZERİNE BIRAKIP diğer elimde tıraş makinesini tutarak telefonu açtığımda önceki gece beni kolayca korkutan aynı sesi hemen tanıdım. Anadilimi herhangi bir yabancı aksanı olmaksızın konuşuyor olmasına rağmen onun sesi olduğundan emindim: Kendinden emin, yankılanan ve oldukça derinden gelen, bas bariton değil de tam bir bariton gibi, kulağa Jokanaan'dan çok Wotan gibi gelen bir sesti bu, bazılarınız ne demek istediğimi anlayacaktır. İkinci bir geri çekilme için zamanım yoktu: Sinirli bir "Evet?" ile başka bir kesintiden sonra (İspanya'da telefonlar çok kötü çalışıyor) telefonu kapatabilir ve onun tarafından gelen ikinci bir konuşma girişimine cevap vermeyebilirdim. Bu arada Dato'yu ya da Natalia Manur'u arayıp neler olduğunu öğrenebilir, kendimi hazırlar ve onların beni yönlendirmesine izin verebilirdim. Fakat o kadar çabuk düşünemedim ve ismimin sonuna bir soru işareti ekleyen o vurgulu sese cevap olarak bu sefer daha olumlu bir şekilde tekrar "Evet" dedim.

"Ben Hieronima Manur" -adını İspanyolca böyle telaffuz etmişti, soluklu bir "h" harfiyle ama ikinci heceyi, normalde

herhangi bir İspanyolca *Jerónimo*'da olması gerektiğinden daha az vurgulamıştı- "Natalia'nın kocası, hatırlayacaksınız, birkaç gün önce tanışmıştık. Bu gece gösterinizin ilk gecesi olduğunun farkındayım ve bu sebeple çok meşgul olmalısınız" -resmi diyebileceğiniz bir işi bir toplantının hemen başında hiç zaman kaybetmeden çabucak bitiveren biri gibi, ekleme yapılmasına izin vermeyecek şekilde hızlı konuşuyordu- "fakat sizinle olabildiğince çabuk konuşmak istiyorum. Beş dakika içinde odanıza gelmemin bir sakıncası var mı?"

Aslında vardı, ilk geceden önce ya da aslında herhangi başka bir zamanda da Manur'dan bir ziyaret beklemiyordum; fakat onun kararlı, doğasından gelen otoriter tavrı, bunu doğrudan söylememe engel oldu.

"Şey, aslında eşiniz ve sekreteriniz Dato'yla kahvaltı etmek için aşağıya inmeden önce tıraş oluyordum. Neden onlarla birlikte yemek salonunda buluşmuyoruz? Tam olarak ne hakkında konuşmak istiyorsunuz?" Bir anda peş peşe iki soru sormak gibi aptalca bir hata yapmıştım; çünkü böyle durumlarda sorulardan biri, genellikle en önemli olanı, hep cevaplanmadan kalır.

Manur, (ilk andan itibaren düşündüğüm gibi) inatçı biriydi (bir kodaman, bir ihtiras adamı, bir politikacı, bir sömürücü).

"Hayır, sizinle yalnız konuşmayı tercih ederim. Tabii siz tıraşınızı bitirdikten sonra odanıza iki kişilik kahvaltı getirmelerini söyleyebilirim. Ne içersiniz, çay, kahve?"

Sınırsız lüks içindeki böyle otellerde sorulan değişmeyen bu soruya otomatik olarak "Kahve," diye cevap verdim ve bu cevapla, sanırım, Manur'un odama gelmesini kabul etmiş oldum; çünkü onun tek söylediği: "Güzel, ben de kahve içerim kahvaltıda. O zaman görüşmek üzere" oldu ve telefonu kapattı.

Manur, bildirmekten çok dayattığı beş dakika yerine bana daha uzun olmasını umduğum bir süreyi, on dakikayı verdi.

Bu dakikaların ilkini Dato'nun odasında boşuna çalan telefonu dinleyerek harcadım. Tekrar Natalia'nın odasını bağlatmaya cesaret edemedim; çünkü Manur hâlâ orada olabilirdi - (bu arada) Manur'un delicesine istediğim fazladan zamanı veriyor olduğunu farz ediyordum. Kısa bir tereddütten sonra her zamanki arkadaşlarımın oraya çoktan gitmiş olacaklarını umarak yemek salonunu bağlamalarını istedim. Telefonu açan kişinin, telefonu bırakıp Dato'yu bulması üç dakikadan daha az sürdü, en azından telefonun diğer ucunda Dato'nun sesini duyana kadar geçen süre o kadardı.

"Selam, " dedi. "Şimdi geldim."

"Dinle, Dato, biraz önce Sinyor Manur aradı ve benimle konuşmak için odama gelmek istediğini söyledi, bu yüzden sen ve Natalia ile kahvaltı edemeyeceğim. Ne istiyor olabileceği hakkında bir fikrin var mı?"

Kısa bir sessizlikten sonra Dato:

"Yanlış bir şey mi yaptın?" Tepkisindeki samimiyetten çok sorunun içeriğindeki küstah "yanlış" ve "yapmak" sözcükleri beni huzursuz etmişti.

"Yanlış mı? Ne demek istiyorsun? Nasıl bir yanlış?"

Dato yeniden sessizleşti, bu sessizlik sabırsızca o soruyu sormama yetmişti:

"Natalia seninle birlikte mi?"

"Aşağıya inmek üzeredir. Seni aramasını söylememi ister misin?"

"Evet, söyler misin? Ama dur bir dakika, eğer yapabilirsem ben onu bir iki dakika içinde ararım. Bu en iyisi olur."

Telefonu kapatır kapatmaz birisi kapıyı çaldı ve Manur'un geldiğini düşündüm. Kapıdaki, iki kişilik kahvaltıyı (her ikisi de kahveyle beraber) getiren garson kızdı, şüphesiz Manur, benim tercihlerimi sormadan kahvaltı sipariş etme özgürlüğünü kullanmıştı. Garson kız tepsileri masaya bırakırken ben yeniden yemek salonunu aradım ve bu sefer Sinyora Manur ile ko-

nuşmak istedim. Ona ne söyleyeceğimi bilmiyordum, en ufak bir fikrim dahi yoktu. Oda servisi yapan garson kız gitmeden önce benden imzamı istedi -bu tip lüks otellerdeki garsonların hep yaptığı gibi unutkan müşterilere bahşiş vermeleri gerektiğini hatırlatmak için- ve yüzüne kocaman bir gülümseme yerleştiridi: Bir elimde telefonu tutarak, telefonun kordonunun uzanabildiği kadar ilerleyip gardıropta asılı duran ceketlerden birinin cebinde el yordamıyla birkaç bozukluk aradım. Söz konusu on dakikanın sonuncusu olduğunu düşündüğüm o dakika boşuna bir beklemeyle heba olmuştu: Manur kapıyı çaldığında Natalia Manur hâlâ telefona gelmemişti ve ben de hâlâ tıraşımı bitirmemiştim. Telefonu kapatıp kapıya gittim, kendimi pis (pis değildim), kötü giyinmiş (kötü giyinmiş de değildim), gergin (kesinlikle gergindim) ve kusursuz olamamış gibi (kusursuz da olamamıştım ve kusursuz olamamışken biri tarafından görülmenin beni ne kadar üzdüğü hakkında en ufak bir fikriniz olamaz) hissediyordum. Öte yandan Manur, New England tarzı giysisi ve Natalia'nın pasif bilincinde geçmişe özlem hisleri uyandıran kolonya kokusuyla yeni yaratılmış gibi temizdi. Yeşil renk fötr şapkasını elinde tutuyordu, kel kafası kusursuzdu, bıyığı muntazam, gözleri soğuk ve ihtiyatlıydı. Ne sadece yirmi dakika zamanı olduğunu söyledi, ne de saatine baktı. Daha birbirimizi selamlamaktan başka bir şey yapmamıştık; kahvaltıların bırakılmış olduğu masaya oturmuş titremeyen eliyle bana bir fincan kahve doldurmuş, kendisine de bir fincan kahve dolduracakken olaylar bir kez daha onun lehine gelişti. Telefon çaldı. Birinci çalışından sonra arayanın Natalia Manur değil de dördüncü gazeteci olacağını umarak hemen açtım -yanlış tahmin etmiştim ve artık çok geçti. O gün şanslı değildim: Duyduğum onun "Selam, bağlantı kesildi. Sorun nedir? Dato seni hemen aramamı söyledi" diyen sesiydi. Dato'dan Natalia Manur'a beni hemen aramasını söylemesini istemediğimi düşündüm, ben onu ararım demiştim. Ne söyle-

yeceğimi bilmiyordum ve bir şey söylemem gerekiyordu. Kahverengi bir takım elbise giymiş olan Manur, çoktan kahvesini yudumlamaya başlamıştı ve fincanının arkasından -tamamen değişik bir tondaki renkteki gözleriyle- dikkatle beni izliyordu.

"Şimdi konuşamam," dedim sonunda. "Üzgünüm, sonra açıklarım." Ve telefonu kapattım.

Manur, "Bunun mümkün olacağını pek zannetmiyorum," demekte hiç gecikmemişti.

"Ne demek istiyorsunuz? Mümkün olamayacak olan nedir?"

Manur bir an için tırnaklarına baktı, bunu yaptığını daha önce de görmüştüm. Sonra, üzerinde tıraş makinem ve el aynası bulunan hâlâ toplanmamış olan yatağıma, daha sonra da çeneme baktı. Yüzüm neredeyse kızarmıştı.

"Tıraşınızı bitirememişsiniz."

"Hayır, bana yeterli zaman vermediniz."

"Öyle mi? Sizi aradığım zamandan sonra on dakika geçti ve eğer söylememde bir sakınca yoksa çok gür bir sakalınız da yok." Durakladı ve ben de aynı anda iki şeyi birden düşündüm: "Manur, benim dilimdeki çoğu yabancının bilmediği deyimleri biliyor" ve "Ona buraya sakalım hakkında mı konuşmaya geldiğini sormalı mıyım ve tıraş olup olmadığım konusunda ona bir cevap vermem gerekiyor mu?" fakat ben bir karar veremeden önce o, telefona bir bakış attı ve parmağıyla işaret ederek: "Bunun yanında bu on dakika boyunca karımla konuşmayı da başaramadığınızı görüyorum ve az önce kendisine de söylemiş olduğum gibi, bunu bir daha yapmanızın mümkün olacağını hiç zannetmiyorum."

İşte bu sefer kıpkırmızı olmuştum ve odada da yüzümdeki kızarıklığı saklayacak bir karanlık yoktu.

"Anlamıyorum," dedim.

Manur kahvesini bitirip hemen bir fincan daha doldurdu. Belki de saplantılı biçimde sade kahve içenlerden biridir diye

düşündüm, uykusuzluk çekmeye gönüllü bir kahve kölesi. Ben kendi kahveme hâlâ dokunmamıştım bile, kahvaltıma başlamamıştım bile.

"Onunla konuşmayı dün gece de başaramadınız."

Yüzümde bir saniyelik oldukça yoğun bir kızarıklık dalgasının gezindiğini hissettim. Yine de tıraş edemediğim sakalım bunu biraz olsun gizleyebilir diye düşündüm (bir an için tıraşımı bitirmediğime şükrettim.) Sandalyemi biraz yana kaydırmak gibi tuhaf bir çaba sarf ettim, böylece ışığı arkama alarak oturacaktım.

"Dün gece? Elbette onunla konuştum. Sizin de hiç şüphesiz bildiğiniz gibi onunla ve sekreterinizle yemek yedim. Neredeyse her akşam birlikte yemek yiyoruz. İyi arkadaş olduk."

"Kast ettiğim bu değildi. Ben, dün gece yarısından yarım saat sonra bizim odamızı aramanızdan bahsediyorum. Hatırlamıyor musunuz? Telefonu ben açtım ve siz de hiçbir şey söylemeden kapattınız. Bu hiç kibar bir davranış değil."

"Ah. Peki, ben olduğumu nereden biliyorsunuz?"

"Sizinle oyun oynamak istemiyorum. Hemen resepsiyonu aradım ve o çabucak kapanan, isimsiz telefonun dışarıdan mı yoksa oteldeki başka bir odadan mı geldiğini sordum ve başka bir odadan geldiğini söylediklerinde hangisi olduğunu sordum."

Bir kez daha ne söyleyeceğimi bilemiyordum. "Kaçacak yerim yok, bu adam kesinlikle ne yaptığının farkında. En iyisi her şeyi kabul edip öyle geç bir saatte aradığım için özür dilemek ve bir bahane uydurmak" diye düşündüm. Natalia Manur'a karşı hissettiğim arzuyu tamamen hatırlıyor olmama (çünkü bu his hâlâ geçmemişti) rağmen önceki gece şu anda bana uzak ve karmaşık görünüyordu.

"Evet, haklısınız. Sizin odanızı bağlattım çünkü Natalia'ya bu akşamki gösteriyle (bu arada umarım siz de katılabilirsiniz) ilgili bir şeyi söylemeyi unutmuştum. Sonra telefon çalarken

saatin ne kadar da geç olduğunu fark ettim ve işte bu yüzden telefonu kapattım. Sizi rahatsız ettiysem çok özür dilerim, rahatsız etmek istememiştim."

Fakat Manur açıklamamın sadece bir kısmını duymuş gibi görünüyordu. Her duraklamamda yüzünde mümkün olan en küçük boyutta, mekanik bir gülümseme beliriyordu; onu trende tam bir sessizlik içinde gözlerini dümdüz karşıya dikmiş bir şekilde otururken gözlemlediğim sırada müsrifçe kullandığı da aynı gülümsemeydi.

"Hayır," dedi ve kalın dudakları daha geniş bir gülümsemeyle yayıldı, "telefonu benim sesimi duyduktan sonra kapattınız." Ve söylediğim hiçbir şey bu sohbetle alakalı değilmişçesine devam etti: "Bak, karımın arkadaş ediniyor olması beni en ufak bir şekilde rahatsız etmiyor, hatta tam tersine ben meşgul bir adamım ve ona istediğim kadar zaman ayıramıyorum, dolayısıyla başka insanlarla birlikte vakit geçirmesi ve eğlenmesi bence son derece normal, mesela sizin gibi bir opera sanatçısıyla. Bununla beraber izin veremeyeceğim şey söz konusu başka insanların ondan daha fazlasını talep etmeleridir. Kısaca, eğer bu insanlardan birinin karıma karşı haddinden fazla ve uygunsuz bir ilgi göstermeye başladığını görürsem (senin çoktan göstermeye başladığını gördüğüm gibi) bu kişiyi devam etmekten vazgeçirmek için müdahale etmek konusunda tereddüt etmem. Üstelik bunu herhangi istenmeyen bir durum meydana gelmeden, söz konusu kişi fazlaca inatçı ya da zarar görecek hale gelmeden yaparım, anlatabiliyor muyum? İşte şimdi tam da bu sebepten buradayım."

Öylesine şaşkındım ki birkaç saniye boyunca bunun kötü bir şaka mı yoksa Kuzey Avrupalıların açık sözlülüğe olan yatkınlıklarıyla birlikte genellikle pek sevdikleri eksiksiz samimiyet anlarından biri mi olduğundan emin olamadım.

"Peki, karınıza karşı sizin belirttiğiniz gibi haddinden fazla ve uygunsuz bir ilgim olduğu fikrine kapılmanıza ne sebep oldu? Bütün bunlar bana oldukça saçma göründü."

"Gayet basit," dedi Manur ve yeşil ipek kravatının (şapkası ve soluk yeşil renkteki gömleğiyle uyum içindeydi) düz durup durmadığını eliyle kontrol etti: Kravat iğnesi takmıyordu. "Size saçma gelmiş olabilir, fakat öyle olmadığını biliyorum. Dün gece ilk kez olarak alışılmışın dışında bir şey yaptınız: Çok geç bir saatte telefon ettiniz ve benim sesimi duyunca telefonu kapattınız. Daha sonra ne olacağını anlamam için tek bir anormal davranış benim için yeterlidir. Üstelik anormal başka bir şey daha vardı: Odanıza bir fahişe çağırttınız, hiç şüphesiz huzursuzluğunuzu ve düş kırıklığınızı bir fahişeyle gidermek istediniz. Dün geceki bu iki davranışınız (muhtemelen sizin bile henüz farkına varamamış olmanıza rağmen) birbiriyle yakından ilgili ve..." -Manur ayrıntıları atlamayan bir adamdı- "İkisi birlikte karıma karşı haddinden fazla ve uygunsuz bir ilginiz olduğunun göstergesidir. Eğer siz kendiniz bunu fark etmediyseniz, ben size bunu göstermek için buradayım. Bütün süreci oldukça iyi biliyorum ve sizin cevabınız kesinlikle standart. İnanın bana, bu duruma başlangıç evresinde nokta koymayı tercih ederdim."

Bu sefer kızarmadım. Düşündüm ki: "Bu bağlantıyı reddedebilir, hakarete uğramış gibi davranıp ona delirmiş olduğunu söyleyebilirdim fakat bunlar için sonra da zamanım olacaktı; şimdi söyleyeceği diğer şeyleri de dinleyebilirdim."

"Araştırmalarınızda olağanüstü derecede hızlı ve etkinsiniz Sinyor Manur. Tüm bunları size kim söyledi? Céspedes mi?" -İsim aklıma bu kadar çabuk geldiği için mutluydum, saygı uyandırmak istiyorsanız insanların ve diğer şeylerin isimlerini hatırlamanın hayati bir önemi vardır.- "Yoksa Dato'nun gözü bütün gün boyunca olduğu gibi geceleri de mi üzerimde?"

"Dato bu konuda hiçbir şey bilmiyor. Evliliğimi etkileyen konularla bizzat kendim ilgilenirim. Fakat gerçekler hakkındaki açıklamalarımı henüz bitirmedim. Üçüncü bir anormallik daha var: O fahişenin hizmetinden gerçekten yararlanmadınız, öyle değil mi?"

Biraz telaşa kapılarak, bu Belçikalı bankacı konuştuğum dil ve dün gece ne yaptığım hakkında her şeyi biliyor diye düşündüm. Fahişe Claudina'yla bile konuşmuştu. Peki, ama ne zaman? Fahişelerin sabahın erken saatlerinde uyanma âdetleri olduğu pek söylenemez. Belki de bir sonraki randevusu Manur'un kendisiydi. Yoksa fahişe Céspedes'e söylemiş ve sonra Céspedes de Manur' a mı söylemişti? Arjantinli fahişe neden baklayı ağzından öylece çıkarıvermişti ki? Elbette bana herhangi bir sadakat borçlu değildi. Üstelik -ve bu, daha önce de söylediğim gibi, bu sabah oldukça fazla düşünüp durduğum bir şey- ona karşı pek nazik değildim ve ona iyi davranmadım. İçimden gülmek gelmişti.

"Böyle şeyler konuşuyor olmamız bana çok saçma geliyor Sinyor Manur."

"Eğer tüm bunlar olmadan önce *benim* odama telefon etmemiş olsaydınız, gerçekten de saçma olurdu. Fakat o fahişenin hizmetinden yararlanmadınız," -Manur bu oldukça resmi cümleyi biraz tereddütle tekrar etmişti, sanki bunu söylemeyi daha yeni öğrenmiş ve amacına uygun olup olmadığını deniyor gibiydi-. "Ve bunu karıma karşı olan ilginiz hakkında söylediğim her şey için bir kanıt olarak yorumlamaktan kendimi alamıyorum. Karımı bir daha görmemenizi söylemeye mecbur hissettiğimde hepimiz bir karara vardık. Bu akşamki ilk gösterinize hepimiz geleceğiz, gösteriden sonra sizi kutlayacağız (hatta başarınız şerefine sizinle içki bile içeceğiz) fakat yarın buluşmayacaksınız. Birkaç gün içinde birbirinizle nazikçe vedalaşabilirsiniz ve o size nezaketiniz için teşekkür edecek. Bu o kadar da zor olmamalı, ne de olsa ne siz ne de biz Madrid'te daha fazla kalacağız ve Brüksel'e gelmeyeceğinizi umut ediyorum. Bu beni son derece rahatsız ederdi."

"Dinleyin Manur, her şeyin ölçüsünü biraz kaçırmadınız mı?"

"Olabilir. Fakat benim her şeyi ölçüsünü kaçırmaya hakkım var."

Bir an için sesiz kaldım, Manur'un olmayan saçını düzeltmek, ikinci kahvesini bitirmek ve bir üçüncüsünü, bu sefer benim demliğimden, doldurmak için kullandığı bir an. Kahve kölesi. Öte yandan ben hâlâ benimkisinden bir yudum bile içmemiştim. Tepside benim için duran bir bardak portakal suyunu (taze sıkılmış değildi) aldım ve dudaklarıma götürmeden havaya kaldırıp bekledim.

"Natalia'nın kararlarını onun adına hep siz mi verirsiniz? Bu konu hakkında onun kendi fikirleri olacağını düşünüyorum."

"Oyun oynamayı bırakalım, Bay Opera Sanatçısı," dedi Manur, bana bu şekilde hitap etmesinden rahatsız olmuştum. "Karımla olan arkadaşlığınızın bu aşamasında, evliliğimizin bazı oldukça olağandışı koşullara dayandığını biliyor olmalısınız. Ve bu koşulların, her ne kadar adil olmasalar da, şimdi de olacağı gibi, her zaman aynen korunacağını bilmeniz gerekiyor."

"Çoğu evlilik bu şekilde devam eder, en azından teoride böyledir."

"Tam olarak değil. Eşlerden birinin," -yarım saniye kadar durakladı- "diğerini satın aldığı, ona sahip olduğu evliliklerin çoğunda durum öyle değildir. Karım "aidiyet" kelimesinin en katı ve hoşgörüsüz anlamıyla bana aittir ve sizin onun "fikirleri" dediğiniz şeylerin değeri oldukça görecelidir."

"Satın almak mı? Ne demek istiyorsunuz?"

Konuşma başladığından beri Manur ilk defa ne şekilde tepki vereceğimi tahmin edememiş gibi görünüyordu. Kaşlarını kaldırdı; şimdiye kadar gezdiğim bütün ülkelerde yaygın olan (uluslararası bir işaret gibi görünüyordu) bir şaşkınlık işaretiydi.

"Sana söylemedi mi?"

"Benimle sizin hakkınızda hiç konuşmadı."

"Öyle mi?" Manur abartılı davranmayı becerebiliyordu diye düşündüm. "Bu küçük bilgi beni memnun mu etmeli yoksa

endişelendirmeli mi bilemiyorum. Bakın, bu konuşmayı yaptığım ilk erkek olmadığınızı herhalde anlamışsınızdır, her ne kadar karım eskisi gibi genç değilse de sonuncu da olmayacaksınızdır. Fakat diğerleri (ister inanın ister inanmayın ama şimdiye kadar hatırı sayılır kadar oldu) çok daha iyi bilgilendirilmişti. Dürüst olmak gerekirse bu konudaki bilgisizliğinizin sebebini bilmiyorum. Bana karımın size evliliğimizden bahsetmediğini söylemeyin sakın! Sakın size şikâyet etmediğini söylemeyin!" -Manur birden şaşkınlığından kurtulmuştu ve şimdi nazikçe eğleniyordu. Yeşil kravatını eliyle yeniden düzeltti. Biraz daha kahve içti. Ufak bir damla kravatının üzerine düştü, fakat o bunu fark etmedi.

"Sizi temin ederim, tek kelime etmedi, hayır. Ayrıca her buluşmamızda Dato da bizimle birlikteydi. Ona sorabilirsiniz."

"Anlıyorum. O Dato denen adam haddini çok aştı!" diye bağırdı Manur. Konyak rengi gözleriyle beraber bütün sıradan yüz hatları -yani yüz ifadesi (bir aktörün ya da hak iddia eden birinin yüz ifadesine sahipti)- ani bir dönüşüme uğrayıp bir hayvanınki kadar tehlikeli bir hal aldı. Sonra devam etti: "O halde, size kendim anlatsam iyi olacak."

"Kravatınıza kahve damlattınız."

MANUR, ŞAŞKINLIK İÇİNDE işaret ettiğim küçük damlaya baktı, işaret parmağım neredeyse yeşil kravatına değiyordu: Kravatındaki leke, kahverengi takım elbisesiyle tam olarak aynı renkti.

"Banyonuzu kullanmamada bir sakınca var mı?" diye sordu.

Manur'un banyomda kaldığı birkaç saniyeyi (kapıyı bile kapatmamıştı, akan sıcak suyun sesini duyabiliyordum) ışığın arkamdan vurmasının avantajından tam olarak yararlanabilmek için sandalyemi geriye almak ve yatakların tam karşısındaki

boy aynasında çabucak kendime bakmak için kullandım. Yarısı tıraş edilmemiş çeneme rağmen kendimi artık o kadar kirli ve gergin hissetmiyordum. Ayrıca o kadar da kötü giyinmemiş olduğumu görünce rahatlamıştım.

Manur geri geldiğinde sanki hiçbir şey olmamış gibi (hiçbir şey olmamıştı ama artık kravatında suyun bıraktığı ve kahve damlasına kıyasla çok daha büyük olan bir leke vardı) yeniden oturdu ve konuşmaya başladı. Bu sabahki rüyamda söylediğini duyduğum her şey aynen o zaman da söylenmişti, ancak diğer taraftan tüm o konuşmaları şu anda tamamen aynı şekilde tekrar edebileceğimi zannetmiyorum, en azından bu akşam, bu kadar yorgun ve açken bunu yapamam (hava kararmaya başladı ve ben hâlâ öğle yemeği yemedim; muhtemelen yemeyeceğim ve öncesinde dışarı çıkıp çıkmamaya karar vereceğim akşam yemeği saatine kadar bekleyeceğim). Manur'un söylediklerinden ancak parçalar aktarabilirim, fakat çok kısa bir süre sonraki kendim dışında (tabii ki dışarıda tutamam) seçimlerinde ve aşkında böylesine inatla ısrarcı olan birini daha önce hiç görmemiştim. Daha da fazlası, şu an biliyorum ki bana bu duyguyu bulaştıran Manur'un ta kendisiydi ya da ben kendi kendimi bu kirlenmeye maruz bıraktım veya onu taklit etmeyi tercih ettim. Çünkü o zamana değin sadece Natalia Manur'u görmeye devam etme arzum, Natalia Manur'a karşı hissettiğim fiziksel tutku ve Manur'u yok etme isteğim vardı. O zamandan sonra çok daha iyi anlamaya başladım: Aynen kendisinden istendiği için ya da bir işi olmayan herkesin hissedebileceği bir iş sahibi olma arzusuyla zaman geçirmek için mürekkep ve kâğıtla oynayıp kendi yolunu çizdiğine inanarak yazı yazan birinin ne yazdığını şans eseri bir cümlenin -birdenbire değil ama yavaş yavaş- diğer bütün cümlelerin neden o şekilde olduklarını, neden o şekilde yazıldıklarını (şimdi bunun niyet ya da şansla bir ilgisi olmadığını görecektir) söylemesiyle anlamaya başlaması gibi. Başka insanların tavırlarında, söz-

cüklerinde ya da hareketlerinde önceden bulmayı beceremediğiniz bir şeyler keşfettiğiniz olmamış mıdır hiç? Kendimizde eksik olan parıltıyı, bir zamanlar "zarafet" olarak bilinen akıl almaz berraklığı, güven veren bir eli ve kendinden emin dokunuşu onlarda görmemiş misinizdir? Sırf o üstün nitelikten, o büsbütün bulaşıcılıklarından, o yok edici doğal aydınlıklarından ötürü onlar gibi olmaya can atmamış mısınızdır? Birinin varlığını ondan alıp kendinize mal etmek amacıyla özenle kopyalamak için dayanılmaz bir istek ya da daha da fazlası bir ihtiyaç duymamış mısınızdır? Zorla ele geçirmek için kontrolsüz bir arzu duyduğunuz olmamış mıdır hiç? Neşelerine ya da ıstıraplarına, dayanıklılıklarına ya da iradelerine dayanılmaz bir biçimde imrenmemiş misinizdir? Bir başkası tarafından hissedilen kıskançlıklarına, kaderciliklerine, azimlerine ya da kötü talihlerine imrenmemiş misinizdir? Kim dönüşü olmamak üzere acı bir sona mahkûm olup, yaşamda ölümün kalıcılığının tadını çıkarmak istememiştir? Kim bir lanetin hedefi olmayı özlememiştir? Kim öylece hareketsiz kalıp yalnızca sabretmeye hasret çekmemiştir? Ben, León de Napóles, Napoli Aslanı'yım ve yüzümde hâlâ zafer coşkunluğunun kızarıklığı var: Olduğum kişi olmaya devam etmek istiyorum. Fakat biliyorum ki bu her zaman böyle değildi ve her zaman o isme sahip değildim. Manur, o beklenmeyen dersle bana direnmeyi öğretti: Manur sevgisinde direnmişti. Şimdi açlık içimi kemirirken, mevsim bahar olmasına rağmen ışıkları açmak zorunda kalmış ve aynen dört yıl önce ve bu sabahki rüyamda da gördüğüm gibi onun aniden ciddileşen, vahşi gözlerini görmüştüm ("Ben, karım Natalia Monte tarafından sevilmek için on beş yıl bekledim, siz bayım, siz sadece bir yeniyetmesiniz " dedi); bu gözler, pencereden yüzüne yansıyıp onu aydınlatan Madrid sabahının acımasız güneşinden nedense kaçmıyordu ("Yalnızca bir iş anlaşmasıydı, Natalia'nın babası yıllarca süren kötü yönetim ve harcamanın ardından gelen kesin bir iflasla karşı karşıyay-

dı ve çocukları, Natalia ile kardeşi Roberto, babalarının, işleri ve serveti canlanmaz ve yeniden tam kapasite çalışmasına imkân vermezse, yaşadığı bunalım ve asabiyete ya kendisini ya da annelerini öldürerek son vermesinden korkmaya başlamışlardı. O, işini hayatın anlamı olarak gören adamlardan biriydi") ve içlerinden bir anlık bir keder titreşimi geçmiş olsa da, ışık gözlerini, onları daha da durağan hale getiren metalik yansımalarla dolduruyordu ("Roberto'nun fikriydi, kardeşini beni kabul etmesi, evliliğimizin oldukça acil bir gereklilik olduğunu görmesi ve aileme ait güçlü bankayla yapılacak birleşmenin tek çözüm olduğuna inanması için o ikna etmişti; onu Brüksel'e bizzat kendisi getirdi ve düğünümüzde olması gerektiği gibi sağdıcımız oldu, yani aslında Natalia'yı bana veren oydu. Fakat bu, yıllar önceydi, uzun yıllar önce") ve bu aniden onun karısı gibi görünmesine sebep oldu, sanki ne Natalia ne de Manur, ne söylüyor olursa olsun, zamanın, birbirlerini her gün görecek kadar cesur ve aralarında kan bağı bulunmayan akrabalar arasında kurmaktan gurur duyduğu şaşırtıcı benzerliklerden kendilerini kurtarabilmişlerdi ("Onunla bu iş olaylarından üç ay önce, Madrid'te tatilde olduğum sırada, benimle Brüksel'de bir takım işler yapan kardeşi aracılığıyla tanışmıştım ve ona özenle kur yapmakla kalmayıp, beni reddetmesinin resmi bir teklifin eksikliğinden kaynaklanmış olabileceği gibi eski kafalı bir düşüncenin -oldukça geleneksel bir biçimde yetiştirildim- beni zorladığı son bir umutsuzluk hamlesiyle ona evlenme teklif etmiştim. Natalia Monte'ye, bayım, onu ilk gördüğüm andan itibaren âşığım"). Gün ışığında açıkça saydam görünen o gözler zaman zaman toplanmamış yatağıma kayıyordu: Oradaki ıssızlıkta el aynam ve elektrikli tıraş makinem duruyordu ("Onun beni sevmesi için on beş yıl bekledim. Ve başka biri olmadığı sürece, umut beslemediği ve bir başkasını sevmediği sürece beklemeye devam edebileceğimi biliyorum ya da en azından yıllar geçtikçe hayatımın geri kalan kısmını

onunla geçirme planımı uygulamaya devam edebilirim. İşte bu yüzden, senin şu anda göstermeye başladığın bu ölçüsüz ve uygunsuz ilgiyi kimsenin göstermesine izin vermeyeceğim. Çoğu kadın -ve bazı tuhaf adamlar da- yansımayla ya da öyle söylemeyi tercih edersen, taklitle severler: Öteki kişinin sevgisini sever, onun sevgisini arzularlar; çünkü durumun böyle olduğu hep gösterilmiştir ve sen de bunu bizzat öğreneceksin. İşte bu yüzden Natalia Monte ile evlendim ve babasını mutlak bir iflas ve yıkımdan kurtardım, benimle evlenmesinin tek sebebinin bu olduğunu ya da daha doğrusu, bunun kardeşi Roberto'nun tasarladığı kurtuluş planı olmasından dolayı benimle evlendiğini biliyordum. Yine bu yüzden onun kendisine ilham verecek ya da taklit edeceği başka bir model, onu baştan çıkaracak "bir başkasının aşkını" bulmasını ve varlığı benim için mümkün olan en büyük tehlikeyi oluşturacak kişileri -inan bana, söylediklerimin her kelimesi doğru- önlemeye çalıştım"); sonra aynı şekilde, ilk seferde yapmış oldukları gibi, bakışları çeneme doğru yön değiştirdi ve bana orada öylece bırakılmış olan sakalımı ve bu gecenin Verdi'nin *Otello*'sunun ilk gecesi olduğunu, fakat benim hâlâ ağzımı -gösteri gününde hep yaptığım gibi- perdenin açılmasından önceki saatlerde konuşmayayım ve böylece sesim dinlenip korunabilsin diye yapışkanlı bantla kapatmadığımı hatırlattı ("Yıllarca yalnızca tek bir kelimem ya da bir imzam, vahim haldeki babasını, kendisinin evliliğiyle kurtardığı ya da benim babasının varlıklı olduğu kadar uysal da olan çok sevgili damadı olarak kurtarmış olduğum duruma geri döndürmek demek olduğu için bana bağlı kaldı. Çok sonra babası, annesinden kısa bir süre sonra öldüğünde, iş ilişkilerinde babası gibi bir felaket olan ve karımın çok daha fazla düşkün olduğu Roberto Monte benim güvencem haline geldi, bu durum şimdi de aynen böyle devam ediyor"). Kalın, solgun, etli dudakları, benim dilimdeki her zamanki akıcılığıyla neredeyse hiç hatasız, olağanüstü bir hızla

hareket ediyordu: Doğal olmayan bir kusursuzluk ("Sadece birkaç ay önce onu Güney Amerika'ya göndermekten başka çarem kalmadı çünkü burada sermaye kaçışı, vergi kaçırma ve kim bilir kaç tane başka mali suçtan tutuklanıp yargılanma noktasına gelmişti. Karımın, bayım, benim güvencem ve onun kardeşi olan Roberto'nun -benim değil de Roberto'nun- kendisini aramızdaki anlaşmadan, artık tehlikede olmadığını, artık bana bağımlı olmadığını, artık bana karşı borçlu olma korkusu duymaksızın kendisine bakabileceğini ve benim korumama ihtiyacı olmadığını söyleyerek kurtaracağı anı beklediğinin elbette farkındayım. Karım, işleri kendi çıkarıma göre yönettiğim için böyle bir şeyin asla gerçekleşemeyeceğine inanıyor ve bu inanç onun bana karşı olan kızgınlığını körüklemekten başka bir işe yaramıyor ve benim bunca yıldır beklediğim, tüm kalbiyle bana vereceği koşulsuz sevgi için daha da büyük bir engel haline geliyor. Aslında Roberto Monte'nin mali bağımsızlık ve huzura kavuşması oldukça imkânsız görünüyor, ama bu işte benim bir hatam yok: Yaptığı planlara engel olmama ya da kendimi ona tuzaklar kurmaya adamama gerek yok: Kendisi, çok yakında gerçekleşecek sürekli bir tutukluluk hali hazırlamak konusunda son derece becerikli. Fakat bu aşağı yukarı ömür boyu sürecek olan garantiye rağmen karımın hayatında aşk ve sevgiyle ilgili gölgeler olmamasını da isterim. Muhtemelen ne kadar da mutsuz olmalı diye düşünüyorsunuzdur, ama şunu aklınızdan çıkarmayın ki ben de mutsuzum"). Manur, konuşurken oldukça sakindi ve duygularını neredeyse hiç belli etmiyordu, fakat huzursuzca bacak bacak üstüne atıp duruyordu, öyle ki bu hareketi onun Natalia Manur'a daha da çok benzemesine sebep oluyordu sanki bunu yaparken onu taklit ediyordu ya da belki Natalia onu taklit ediyordu ("Bugün onun hayatında pek bir değerim yok fakat daha çok değeri olan başka biri de yok -olmamalı da zaten. Bir zamanlar onun gözünde değerliydim ve yine olacağım ve inan bana,

onun bensiz yapamayacağını anlaması çok fazla sürmeyecek. Şimdilik en azından onu her gün görüyorum, iş günümün ve onun kendisini eğlendiren ve ilgisini çekerek oyalayan şeylerle ya da belki kara talihiyle ilgili düşüncelerden arınmakla geçirdiği günün ardından gelen her geceyi onunla aynı yatak odasında geçiriyorum. Ancak eğlence bile, bunu hiç unutma, hepimizin çok arzuladığı o eğlence, bir parça yön değiştirmekten ibaret değil midir? Demek istiyorum ki, onunki başka birçok kadının özeneceği bir hayat, örneğin, söz etmek biraz anlamsız olsa da dün gece sizi görmeye gelen fahişe. Karım Natalia Monte'nin o fahişeyle yer değiştirmek isteyeceğini düşünür müsünüz? Onun konumundaki bir insanın şikâyet etmeye hakkı olup olmadığını bilmiyorum aynen benim konumumdaki bir insanın şikâyet etmeye hakkı olduğunu düşünmediğim gibi. Ben mesela, sizinle yer değiştirir miydim?") ve konuştuğu sırada el koymuş olduğu iki kahve demliğinden de kahve doldurarak sade kahve içmeye devam etti ta ki apaçık biçimde rahatsız olarak tek damla bile kahve kalmadığını fark edene kadar ("O, varlıklı bir kadın, istediği her şeye sahip -bu bir sorun yaratmıyor- benim ağzına kadar doldurduğum kendi adına açılmış bir banka hesabına sahip, hatta çok sevdiği, daimi olarak ona refakat eden, onu eğlendirdiği aşikâr olan, gayet iyi anlaştığı ve ne zaman isterse kalbini açabileceği bir arkadaşı bile var. Umursamam, yani zerre kadar umursamazdım eğer size kalbini açmış, içini dökmüş olsaydı: Bunların hiçbiri sır değil, özellikle de hayatımızdan çıkıp gidecek yabancılardan gizlenecek bir sır değil. Neden umursamam gereksin ki? Eğer fazla bir sosyal yaşamı yoksa bu onun, bana muhtelif akşam yemekleri ve toplantılarda eşlik etmeyi tercih etmemesindendir: *Onun* tercihi, aynen hareketsizliği ve tembelliğiyle beni cezalandırmak istediği için çalışmamasının da *onun* tercihi olduğu gibi. Bu arada biraz daha kahve ister misiniz? Bu oteller de kahve konusunda çok cimri bugünlerde"). Sonra ayağa kalktı

ve telefonu zaten eline almışken bana kullanıp kullanamayacağını sorduktan sonra benim odama biraz daha kahve getirilmesini rica etti ya da daha çok emretti. Daha sonra tekrar oturdu, ama önce o kısacık anı, biraz önce aynı benim yaptığım gibi, boy aynasının önünde hem su lekesinin hem de kahve damlasının artık görünmediğinden emin olmak için kendisine bir bakış atarak değerlendirdi. ("On beş yıl boyunca geceleri yatak odamızda neler olup bittiğini merak edeceksindir ama bu konudaki merakını gidermeye hazır değilim. Bilmen gereken tek şey evliliğimizin üzerine kurulduğu koşullar - geçmişte yatak odamızda yaşanmış olabilecek şeylerden ve şu anda yaşananlardan bağımsız olarak- ayrı hayatlar sürme ihtimalimizi, bu bence şu anda en hayal edilemeyecek durum, ortadan kaldırıyor. Bu koşullardan herhangi birinin yerine getirilmemesi benim için çok ciddi bir *casus belli** oluşturur. Eğer beni terk edecek olsa ortaya çıkacak durum ciddi gibi, anlıyor musunuz?"). Konuşması boyunca birkaç defa -hatırladığım kadarıyla özellikle de o ünlü Latince sözden sonra- sözünü kesme isteğine kapıldım, ona bir soru sormak ya da bir yorum yapmak istedim, ancak sanki ayrıntıcı, güvenilir bir şirket yöneticisine ait olan ve büyük bir çaba ya da zevkle yazılmış bir raporu okuma sırası geldiğinde takındığı bıktırıcı, boyun eğdiren ve ihtiyatlı edasıyla yönetim kurulundaki üyelerin en dikkate değmez biçimde söze karışmalarına ya da en ufak bir biçimde bile karşı çıkmalarına izin vermeyecekti ("Siz, Bayım! Anlayamazsınız. Siz sadece sıradan aşklar yaşadınız. Bunu size, durumun ne olduğunu ve benim konumumu açıkça anlamanız, dolayısıyla sadece bir son dakika hatası yüzünden bu on beş yılın boşuna geçmesine izin vermeyeceğimi bilmeniz, bu sebepten de yarından itibaren karımı yalnız bırakacak kadar nazik olmanız ve dün gece bana yeterli kanıt verdiğiniz aşırı ve uygunsuz ilginizin izlerini düşüncelerinizden tamamen arındırmanız için

* Casus belli: savaş nedeni (Ç. N.)

anlatıyorum. Ben ihmalkâr bir koca değilim. Sizin ilginizi daha önceden paylaşmış olanlar bunu çok iyi anlamışlardır: Engelleri ve zorlukları ölçüp tarttılar ve harcayacakları çabaya değmeyeceğini görüp pes ettiler ve geri çekildiler, bir kez bile para teklif etmek zorunda kalmadım. Siz de onların izinden gitmelisiniz. Benim hayatımı zorlaştırmayın ve olayları kendiniz için de karmaşık bir hale sokmayın. İnanın bana, karım iyi bir anlaşma, kârlı bir iş değil"). Kapı çaldığında ve açmaya gittiğimde gördüğüm sadece kahve getirmiş olan garson değil aynı zamanda kendi izlediği yöntem ve çizelge doğrultusunda yatağımı düzeltmek ve odayı havalandırmak zorunda olan oda hizmetçisiydi. Manur, sandalyesinde dönerek ilkini içeriye davet etti ve ötekini odadan kovdu ("Sonra gel, görmüyor musun kahvaltımız henüz bitmedi"), yatağımın düzeltilmesini ve odamın havalandırılmasını isteyebileceğimi; tıraşımı bitirip böyle özel günler için sakladığım yapışkanlı koruyucu bantla ağzımı kapatmak isteyebileceğimi düşünmek için bir an bile duraksamadı. Ben faturayı imzalayıp gülümsemenin karşılığını öderken yan odada kalan Küba'dan ya da Kanarya Adaları'ndan gelen çift kapının önünden geçti. Güne erken başlayanlardan değildiler. Yüzlerini görmedim, sadece gri ya da mavi bir ceket ve parlak renkli bir elbise gördüm. Kadın adamdan daha uzundu ve onun arkasından yürüyordu. Hafif bir çiçekli parfüm kokusu geldi burnuma ve adamın "Buna katlanmak zorundasın!" dediğini ve kadının da "Bak söylüyorum, bu şekilde devam edemem!" diye cevap verdiğini duydum ve kapıyı kapatıp Manur'un karşısındaki yerime geri döndüm. ("Şu anda sahip olduğun tek şeyin düşüncelerin olduğu bir evredesin. Peki, bu düşünceler ne? Hiçbir şey, bayım, o kadar basitler ki ne olduklarını herkes tahmin edebilir, o kadar kısa ömürlü ki o düşünceler, geçip giderlerken onları sayabilirsiniz. Ben sizinkileri tahmin edebiliyorum, siz de benimkileri biliyorsunuz, öyle değil mi?"). Büyük bir kararlılıkla yeni kahve istemiş ol-

masına rağmen, Manur kahveyi fincanına doldurmadı. Belki de sadece bana ait olan fakat henüz tadına bakma fırsatı bulamadığım kahveyi -benim fincanıma doldurduğu kahve artık soğumuştu- iade etmek için istemişti ("Bu akşam sizi alkışlayacağım"). Bacaklarını çözdü. Gitmek üzere ayağa kalktı. Elini kravatının üzerinde gezdirdi. Kel kafasını düzeltti. Fötr şapkasını aldı. Saatine baktı ("Çok güzel kokuyor" karısı Natalia Manur'u mu, az önce kapının önünden geçen ve kocasına daha fazla dayanamayacak olan Küba ya da Kanarya Adaları'ndan gelen kadını mı, yoksa -oda henüz havalandırılmadığı için- ucuz ama hoş parfümünün kokusu hâlâ hissedilebilen fahişe Claudina'yı mı kastediyordu bilmiyordum.)

"Şunu aklından hiç çıkarma: İnsanı gerçek olmayan, daha da kötüsü hiç var olmamış bir şeye bağlayandan daha güçlü bir bağ yoktur," dedi. İşaret parmağını üçüncü defa kaldırmıştı. Bu aynı zaman da onu üçüncü görüşümdü.

Sanırım bundan kısa bir zaman sonra dördüncü gazeteci sonunda aradı. Ancak ben o zaman kadar tıraşımı bitirmiş ve ağzımı yapışkan bantla kapatmıştım: Bir an tereddüt ettim ama cevap vermedim.

O KADAR ACIKMIŞTIM Kİ kısa bir ara vermek ve yakınlardaki hareketli, pahalı ve kalabalık, çoğunlukla turistlerin müdavimi olduğu ve kapılarını oldukça erken açan bir restoranda akşam yemeği yemek için ara vermek zorunda kaldım. Önce posta kutuma baktım ve sabahtan beridir orada beni bekleyen mektuplarımı aldım. Mektupları kimse yukarıya çıkarmamıştı, çünkü bugün kimse beni görmeye gelmedi. Ve telesekreterim de açık olduğu için bütün gün boyunca kimseyle konuşmadım ve kimseyi görmedim ve gün neredeyse bitmek üzere. Bankalardan gönderilen çeşitli duyurular ve birkaç yıl içinde, o kesin ve uzak tarihte kendimi kesinlikle orada bulacağım

dünyanın herhangi bir noktasında şarkı söylemek için gönderilmiş tuhaf ön sözleşmenin dışında kutuda bulunan tek mektup (turistlerin gevezelikleri arasında yemeğimi beklerken okuduğum) kız arkadaşım Berta'nın kocası ya da dul kocası olan şu Noguera denen adamdan gelmişti. Berta'nın ölümünü evlilikle ilgili aynı kanaldan öğrenmemin üzerinden üç hafta geçmişken, bana yeniden yazmak için bütün günlerin içinde bugünü yani Berta'nın sabahki rüyamda ortaya çıktığı günü seçmiş olması -bu konuda hep sessiz kalmayı yeğlediğim düşünüldüğünde- hayret vericiydi. Noguera, henüz okuduğum bu ikinci mektubunda, ilk olarak yeniden eski kitaplarımdan bahsediyor ve beni, kitaplarımı geri istediğime dair bir mektup yazmazsam onları diğer her şeyle birlikte ateşe atmaktan (tam olarak böyle yazmıştı 'ateşe atmak', baharın çoktan geldiğini düşünülünce tuhaf bir ifade) başka bir seçeneği kalmayacağı konusunda uyarıyordu. Artık Berta'yla birlikte oturdukları evde ya da "kule"de oturmayacağını, çünkü (bu sefer ilkinin aksine umutsuzlukla dolu olan ruh halinden de söz ediyordu) karısına ait hatıraların sürekli karşısına çıkmasını son derece acı verici bulduğunu söylüyordu. Böylece saatler hüzünle geçtikçe sadece bu evlilik yuvasından ayrılmaya değil aynı zamanda aslında ona ait olan ve "bitkinlikten ölmesine" izin vermeyi düşündüğü hatırasını besleyen her şeyi yakmaya da karar vermişti. Hâlâ genç olduğunu ve hayatını yeniden kurmayı umduğunu söylüyordu ve fotoğrafları, elbiseleri, ayakkabıları, plakları, mücevherleri, losyonları, video kayıtlarını, kremleri, önlükleri, kitapları, aynaları, ilaçları, mektupları -kısaca karısının hayattayken kullandığı her şeyi- yok etmeye kesin karar verdiğine göre, bu yığını tutuşturmadan önce - listede bulunan bana ait kitaplarla birlikte- onun "diğer taraftan" bir daha asla görmek istemediği öteki eşyalarından bazılarını almak isteyip istemeyeceğimi soruyordu. Belki de ona olanın aksine, benim Berta'nın hatırasını bir zamanlar ona ait olan so-

mut şeylerle yaşamak isteyeceğimi düşünmüştü ve bu yasalara harfi harfine uyan kişilik -şu an adının Noguera olduğundan eminim çünkü az önce adını okudum- bana nazikçe teklif ettiği eşyaların umulmadık biçimde ayrıntılı hazırlanmış listesini, planlanan yakılma gerçekleşmeden önce yeniden göndermişti. Noguera benim özellikle Berta ve benim "birbirimizi en çok gördüğümüz" zamanlara ait fotoğraflarla ve tenekeden eski bir Lindor çikolata kutusunda bulduğu benim ona gönderdiğim mektuplar ve kartpostallarla ("çok fazla değildiler ve çoğu genelde kartpostaldı") ilgileneceğimi düşünüyordu. Fakat saklamak isteyebileceğim herhangi başka bir eşyayı göndermenin de hiçbir şekilde sorun olmayacağı konusunda ısrarcıydı. Eğer iki hafta içinde benden bir cevap almazsa -aynen ilk mektubuna cevap alamadığı gibi- yukarıda sözü geçen listeden herhangi bir şeyi almak istemediğimi varsayacak ve bütün her şeyi yakma işlemine geçecekti; işte eğer istediğim bir şey varsa cevap vermem için beni bu sebepten dolayı sıkıştırıyor ve ("gazeteler ve televizyondan öğrendiğim kadarıyla") birçok seyahat ve iş bağlantısı sebebiyle mektup yazacak zamanı bulamazsam ona saklamak istediğim şeyleri telefonda söylemek çok daha kolay olacağından bana Barselona'daki numarasını veriyordu. Sayfalarca uzunluktaki yeni listeyi dikkatle okumaya cesaret edemedim fakat şöyle bir göz attığımda -aslında tekrar tekrar- iki şey dikkatimi çekti: Naguera, benimle hiçbir şekilde ilgisi olmayan her türlü şeyi, yani ben Berta'yla ilişkimi kestikten çok sonra alınmış olduğu apaçık ortada olan şeyleri, bu listeye ekleyecek kadar deliydi; fakat bana (korktuğum gibi) çorapları, iç çamaşırlarını ve benzer başka şeyleri -bunlar da hiç şüphesiz ateşte yok edilecek eşyalar arasındaydı- ve Berta'nın gümüş çatal bıçak takımını, pikabını, videosunu ya da televizyonunu -bunlar iki hafta boyunca yanan bir ateşte bile yanıp kül olmazdı- teklif edecek kadar da deli değildi. Noguera, karısının beklenmedik ve muhtemelen önlenemez ölü-

müyle aklını yitirmiş (ve şu anda bana ilk mektup yazdığı zamana yani karısını yeni gömdüğü, ölülerin bize bahşettiği sükunet ve sağduyunun onu henüz terk etmediği zamana göre çok daha fazla huzursuz olması son derece normaldi) bir şekilde eğer *kendisi* Berta Viella'yı unutmak istiyorsa *herhangi başka birinin* onu hatırlamak istemeyeceğini anlamayı beceremiyordu. İnsanın yaşamındaki en önemli kişi, birlikte olduğu son kişi olur genelde; genelde de birlikte olduğu kişiyi yitirmiş, acısını dindirmek isteyen bir dulun şu anda yaptığı yapılır, bırakacağımız herhangi bir miras, bizi gençken değil de neredeyse bir ayağımız çukurda ya da yaşlılığın değişmez hali içindeyken tanımış kişilere gider. İşte bu yüzden ben de, dünyadaki herhangi başka biri de Gustav Hörbiger'in bu yüzyılın en kahraman Heldentenor'u olduğunu değil, bunun yerine bir Alman hastanesine kapatılmış ve çok yakında gerçekleşecek ölümü onu tanımlayacak olay olmayacak, saplantılı bir deli olduğunu düşünüyoruz. İşte bu yüzden zamanın sonuna kadar Otello bir intikamcı ve Liu da bir kurban olarak kalacak, işte bu yüzden ben Manur'u kolay kolay unutamıyorum (ve diğer taraftan yine bu yüzden hâlâ kim olduğumu ve herhangi birinin beni hatırlayıp hatırlamayacağını bilmiyorum). Noguera, imkânsız teklifiyle hayatımızdaki son kişinin belirleyen, onaylayan, düzelten ve önceden gelmiş olan her şeyi iptal eden kişi olduğu kuralının değişmezliğine başkaldırmaya çalışıyor. O, Berta'nın kocası ve hep öyle kalacak, Berta'nın son tercihi ve eğer şimdi pişmansa ve unutma konusundaki beceriksizliğinden yorgun düşmüşse, yapamayacağı tek şey böyle haksız bir devretmeyle sorumluluğu benim üzerime atmayı denemektir. Yeniden doğmak gibi bir eylemi gerçekleştiremem, onu hatırlamak istemiyorum; bundan da öte daha önce de söylediğim gibi onu artık hatırlamıyorum. Bir zamanlar benim olan o kitapları istemiyorum, onun çektiği anıt, yüz ve plaj fotoğraflarını istemiyorum, bilinen dünyanın yarısından ona gönderdi-

ğim kartpostalları da istemiyorum, bir banyo süngeri ya da bir bornoz ya da çizilmiş bir Lauritz Melchior plağı ya da yeni bir Pavarotti plağı da istemiyorum, yedi operadan kutsal parçalar söylediğim kendi plağımı da istemiyorum. İlaçlarım ya da güneş gözlüklerini istemiyorum, ince topuklu ayakkabılarını ya da açelyalarını; rastgele seçtiği romanları, yüzüklerini, rengârenk küpelerini, açılmamış Ren şarabı ve Veuve Clicquot şişelerini; kolonyasını, göz damlalarını, lambalarını, rujlarını, La Bisbal'dan alınmış seramik eşyaları, ona benim verdiğim kabuklu deniz böceğini, ipekli bluzlarını, cam Murana kül tablalarını, renkli eteklerini, Lido'dan toplanmış deniz kabuklarını, İngiliz çay demliklerini, dünyanın her tarafından toplanmış ve her türlü malzemeden yapılmış -oldukça sevimli- yavru horoz koleksiyonunu ve çok sevdiği Fortuny gravürlerini istemiyorum. Bir zamanlar onun sahip olduğu hiçbir şeyi istemiyorum. Ya da belki sadece tek bir şey: Öyle yapma niyetinde değildiysem de yemeğimi beklerken -restoran çok kalabalıktı, garsonlar çok telaşlıydı, gürültü çok fazlaydı ve normalde oldukça nazik olan şef garson bile bugün benimle konuşmadı; üstelik kimsenin konuşmasına kulak misafiri olamadığım için de sıkılmıştım- Noguera'nın bana gönderdiği çılgın, titizlikle hazırlanmış sayfaların arasında haddinden çok zaman harcadım ve sonra üçüncü sayfada o nesneyi gördüm "zarif İtalyan takvimi" (bu, benim hakkında hâlâ hiçbir şey bilmediğim; ne yaptığı, gerçekte kim olduğu hakkında en ufak bir fikrim olmayan zavallı Noguera'nın betimlemesiydi). Bu takvimin Barselona'daki evimizde, yatak odasının duvarını süsleyen takvim (*marzo, ottobre ,dicembre*) olup olmadığını merak etmiştim, yani acaba aynı marka ve aynı seriden miydi, dikkatli Berta bunca yıl boyunca bu takvimi almaya devam etmiş miydi ve tabii bu takvimler hâlâ yapılıyor muydu? Noguera'dan bana o zarif takvimi göndermesini isteyebilirdim. Üstelik birkaç ay içinde zamanı dolacak ve nasılsa çöpe atılacak, nasıl olsa hayatı son-

suza kadar devam etmeyecek ve bana şu an hatırlamayı beceremediğim şeyleri uzunca bir süre hatırlatmayacak. Belki de bu süre boyunca takvime bakmak bana iyi gelecektir; çünkü şu andan itibaren kimsenin beni uyurken izlemeyeceği ve Natalia Manur'u uyurken koruyamayacağım korkusuyla yaşıyorum. Bu sabah uyandığımda o kocaman aslan bacaklı yatağımızda yoktu ve hâlâ eve gelmedi. Bu durum o kadar da tuhaf olmayabilir. Yıllarca o kadar kötü ve az uyudum ki artık beni derin bir uyuşukluğa sürükleyen oldukça güçlü uyutucu bir ilaç alıyorum (yirmi beş damla) ve sekiz saatlik uykumu alana kadar hiçbir şey beni uyandıramıyor, tabii kendi isteğimle ya da başka birinin isteğiyle dünyaya dönmeye karar vermediysem. Natalia'nın gece boyunca bana ihtiyaç duyduğu durumlarda, ismimi söyleyerek beni sarsması, pijamamın düğmelerini açıp alnıma ve boynuma soğuk su çarpması gerekir. Fakat dün gece düşüncelerim olası tehlikelere karşı hazırlıklı değildi ve açıkça anlaşılıyor ki Natalia bana ihtiyaç duymamıştı; dolayısıyla sabah erkenden ben fark etmeden gitmiş olmalıydı ve muhtemelen acelesi vardı, yani öyle çok acelesi vardı ki bana nereye gittiğini ya da en azından öğle yemeği ya da akşam yemeği için dönmeyeceğini açıklayan bir not bile bırakmamıştı. Evet, muhtemelen acelesi vardı, çünkü sanki bir seyahate çıkmış gibi görünüyor -tabii uçakla mı yoksa trenle mi gittiğini bilmek imkânsız- ve eğer biri seyahate çıkıyorsa asla boşa harcayacak zamanı yoktur. Seyahat çantalarımızı koyduğumuz dolaptan iki tane genişleyebilen bavul ve büyük bir çanta eksilmişti ve onun kişisel eşyalarının çoğu -benim Noguera'nın yaptığı gibi bir liste yapmam mümkün değildi, çünkü onun durumunun aksine söz konusu eşyalar benden önce burada değildi- da aynı şekilde kayıptı. Her nasılsa insanın asla geride bırakmayacağı her şeyi yanına almıştı: Banyoda neredeyse ona ait olan hiçbir şey kalmamıştı ve diş fırçam, daha önce de bir kez olduğu gibi, yine tek başına kalmıştı. Biliyorum ki çek-

mecelerinde artık iç çamaşırları, dolabında da sonbahar giysileri yoktu ve bu da benim -bizim bulunduğumuz yarımkürede baharın henüz başladığı düşünülürse- onun, kardeşi Roberto'nun (kardeşini uzun zamandır görmediği ve çok özlediği doğruydu) refah içinde bir yaşam sürdüğü ve orada kalmayı tercih ettiği Arjantin'e uçmuş olabileceğini düşünmeme sebep oluyordu. Evet, belki de anlık bir dürtüyle gidip onu görmeye karar verdi. Fakat bu öyle bir dürtüydü ki planlama gerektiriyordu ve ayrıca Natalia'nın beni tek bir kelime bile etmeden, aynen dört yıl önce Manur'u terk ettiği gibi, terk etmiş olma ihtimali de mevcuttu ve ben bunu da sabahki rüyamda görmüştüm. (Natalia, Manur'a eskiden nasıl "Seni sonunda terk ettiğimde, ruhun bile duymayacak" dediğini bana sık sık anlatırdı). Geçen birkaç hafta ya da muhtemelen ay boyunca (zaman, özellikle de sürekli hareket halindeyseniz elinizden kayıp gidiyor ve mesleğim birlikte yaşadığımız yıllar boyunca dünyayı dolaşmamızı gerektirmişti) bütün bu gidip gelmelerden oldukça yorulmuş ve benden de -az da olsa- sıkılmış gibi görünüyordu. Gözlerinin altındaki o kadınlığını ortaya çıkaran koyu gölgeler yeniden belirmişti, yüzünü aydınlatan güzelim dişlerini ortaya çıkaran gülüşünü eskiden olduğundan daha az görüyordum ve tırnaklarının etrafındaki derileri öfkeyle kemirmeye yeniden başlamıştı -ilk gençlik yıllarında ya da belki de yalnızca Brüksel'de edinilmiş bir alışkanlık- ve bu yüzden işaret parmakları -diğerleri de ama özellikle bu ikisi- Madrid'te olduğumuz zamanlardaki çirkin, çocukça, üzerindeki deri soyulmuş yara görünümünü almışlardı. Fakat beni en çok endişelendiren, ne zaman şarkı söyleyeceğim yeni bir yere gitsek onu bunaltan anormal bir bitkinlik hali içinde olmasıydı. Dört, üç, iki yıl hatta altı ay önce onun için büyük mutluluk kaynağı olan bir şey şimdi çok şikâyet etmeden katlandığı, aslında neredeyse hiç şikâyet etmeden ama büyük bir ıstırapla -bundan kesinlikle eminim- katlandığı bir eziyet halini almıştı.

Son birkaç seyahatimizde kendinde bavulları açma gücünü bile bulamamıştı: Yine de bir yerlerden sürekli ayrılmaya hâlâ iyi dayanıyordu ve tamamen sakin görünüyordu hatta yolculuklarımızın aşırı geçiciliği boyunca neşeliydi; buna rağmen komi bize odamızı gösterdiğinde üstesinden gelinemez bir tükenmişlik yaşamış ve sanki yıldırım çarpmış gibi odadaki yataklardan birinin üzerine devrilmişti. Orada sersemlemiş halde ya da hafif bir uyku halinde öylece birkaç saat uzandıktan sonra üzerini çıkarmak ve bir duş almak için yeterli olacak gücü toplamış, sonra yeniden yatağa uzanmıştı, böylece o zaman gittiğimiz kentteki bütün seyahati birbirini takip eden duşlar ve öğle uykuları, biraz kitap okuma ya da televizyon izlemeyle otelden dışarı adımını atmayarak geçirmişti. Artık ne görülecek yerleri gezmek için tek başına dışarı çıkmak istiyor (son zamanlarda Prag, Paris ve Berlin'de bulunmuş olmamıza rağmen) ne provalarıma katılıyor (üstelik son zamanlarda Aeneas, Pinkerton ve Des Grieux gibi son derece prestijli rollerde oynamıştım) ne de sonrasında dışarı çıkıp meşhur meslektaşlarım ve enteresan arkadaşlarla birlikte akşam yemeği yemek için beni almaya geliyordu (üstelik son zamanlarda Anna Telesca, güzel ve canlı Guillerme ve yakışıklı Jerusalem'e rastlamıştık). Yemeklerinin odasına getirilmesini istiyor, sadece İspanyolca konuşmak ve duymakta ısrar ediyor, yani kısa bir zaman önce gezmekten heyecan duyduğu ve her köşesinde evimize almak için her çeşit aksesuar ve araç gerecin izini sürdüğü o kentlerden sadece uçak biletinde yazılı olan bir isimden ibaretmişçesine geçip gidiyordu. Kısa süre önce videoda izlediğim, Chicago'da mı, New Orleans'ta mı yoksa Detroit'te mi olduğu hakkında en ufak fikri olmayan, böylece eski boks hayatında otel odasına kapatılmaya alışmış şişman, sadık ve kafası karışık ve son derece sevimli bir eski boksör hakkındaki mükemmel bir komedinin karakterlerden biri gibi davranıyordu. Ben, gittiğimiz kentlerde bulunma sebebimiz olan opera provalarında ya da albüm kaydındayken, Natalia'nın ne yaptığını bilmiyorum

fakat son seyahatlerimizde odada birlikte olduğumuz kısacık anlarda sadece yatağa uzanıp -genellikle banyo havlusuna sarınmış halde çünkü duştan sonra giyinmek için enerjisi kalmazdı- her türlü dergiyi okuyor, uyukluyor, en azından esniyor ve -televizyon hep açıktı yalnız sesi beni çalışırken ya da prova yaparken rahatsız etmemek için ya da sadece ilgilenmediği için ya da başka bir dil duymak istemediği için hep kapalı olurdu- sözlerimi ya da sohbet etme girişimlerimi tek hecelik karşılıklarla geçiştiriyor ve sevgi, şefkat gösterilerime sadece yanağını ya da alnını uzatarak cevap veriyordu. Birkaç kentte hiç yoktan aniden yüksek sesle ve neredeyse özlemli bir tonda Dato'ya ne olduğunu merak ettiğini söylemişti. Ayrıca sesimden ya da şarkı söyleyişimden eskiden olduğu gibi zevk almadığı da belli oluyordu: Aslında onun yanında ses alıştırmalarımı yaparken ve bir zamanlar onda heyecan ve şaşkınlık uyandıran baş döndürücü birkaç vibrato ve gök gürültüsü gibi güçlü termololar söylediğimde oldukça sıkılmış -hatta surat asıyordu- olduğunu görmüştüm. Paris ve Berlin'de migreninin tuttuğunu iddia ederek gösterilerime bile gelmedi. Önceden tek bir gösteriyi dahi kaçırmamıştı. Evde geçirdiğimiz kısa dönemlerde de daha mutlu görünmüyordu. Fakat bu sabaha kadar değil. Bu sabah tek bir anın yenilenmiş görüntüsüyle (size daha önceden açıkladığım gibi) rüyamdan uyandığımda, onun yüzü bana mutlak bir berraklıkla göründüğünde, son zamanlarda yüzündeki ifade, öylece uzanmışken, dergi sayfalarında dolanırken, televizyon programlarını yarım yamalak izlerken ya da en fazla pencere önünde durup hareketsiz bir biçimde güzelim bir caddeyi ya da tarihi bir meydanı ya da antik bir kiliseyi ya da o ülkenin esrarengiz sakinlerinin eklemleri olan minyatürlere dönüşümünü seyrederken yüzüne egemen olan ifadesizlik, ilk gördüğümde ve Natalia Manur'un (henüz hâlâ ismini bilmiyorken) -nasıl söylesem- melankolik bir sarsıntıyla acı çekiyor olduğunu anlamamı sağlayan ifadeyle aynıydı.

İŞTE DÖRT YIL ÖNCE GERÇEKTE ve hâlâ hatırlayabildiğim, yeterince uzun bir zaman geçmiş olmadığı için kendimi hatırlamaktan alamadığım bu sabahki gerçek ve düzenli rüyamda olan biten bundan ibaretti. Başka ne oldu? Ben yazarken daha da uzak ve dağınık bir hal alan rüyamda başka ne oldu? Ah evet rüyamda, Natalia Manur'u, Verdi'nin *Otello*'sunun Teatro de la Zarzuela'daki ilk gösteriminin ertesindeki öğleden sonra, Manur'un yasaklama emri halen yürürlükteyken ve, Manur henüz bilmiyor olsa da Natalia tarafından çoktan terk edilmişken gittiğimiz öteki (lüks olmayan) otel odasında ilk kez -neredeyse öptüğümün farkında olmadan- öptüğümü gördüm. Manur'un terk edildiğini ben de bilmiyordum. Çoğu zaman birisinin ne zaman kabul edildiğini ne zaman terk edildiğini bilemezsiniz ancak bu, böyle şeylerin hep birilerinin arkasından yapılıyor olmasından değil de, böylesine büyük değişikliklerin zamanının tam olarak tespit edilmesinin zorluğundandır; aynen birinin sizi kabul etmesinin sizin erdem ve meziyetlerinizle, sizin tekrarı olmayan varlığınızla, sizin kendi kararlı müdahalenizle ya da sadece sizin başka bir insanın hayatına tesadüfen girmenizle ne kadar ilgili olduğunun bilinememesi gibi. Bütün bu zaman içinde ("Şimdi benim zamanım" diye haykırmak ve "Bizim zamanımız bitti!" demek arasındaki sürede -geçtiğimiz dört yılın kapsadığı süre boyunca-) Natalia Manur'un -on beş yıl boyunca zorunlu bir durumu kabul edip bu duruma boyun eğdikten sonra; on beş yıl boyunca bir rutin, kesin olarak kararlaştırılmış şartlar, ekonomik bir anlaşma, misillemeye maruz kalma korkusu ve önceki yaşamının ortadan kaldırılması, bekleme ve belki de kelimenin tam anlamıyla farkında olunmadan yaşanan karşılıklı sevgi üzerine inşa edilmiş bir birliktelikten sonra- bu durumu ve bu birlikteliği Mayıs'm ortasında bir öğleden sonra bitirip, seçme özgürlüğü,

ikna edici bir kanıt, aşkın hak ettiğinden çok yüceltilmesi, birkaç ateşli öpüşme, meydan okuma, beklenti ve muhtemelen ilkel olduğu kadar fark edilebilir de olan bir tutku gibi daha az sağlam ve daha az bağlayıcı şeylere dayanan bir yedek yaratma kararında kişisel, net ve hayati bir rol oynadığımın farkına varamamıştım. Belirleyici faktörün benim kocası tarafından kötü niyetle ve zorbaca kovulan beşinci ya da onuncu ya da on beşinci talip (yok olmasının söylenmesinin artık bir "Yeter!" çığlığı uyandıracağı son talip) olmam mı, yoksa Roberto Monte'nin -ilk kez olarak- Madrid'te bulunmamasının onun tüm sabrını kaybetmesine ve kardeşiyle ve kendisiyle ilgili tüm korkularını unutmasına ve şu anda, halen yaşayacağı uzun bir gelecek varken nasıl olacağını hiç bilmediği -evliliğinin başlangıcından sonra beş, on ya da on beş yıl daha süren- gelecekten çok daha karanlık olan şimdiki geleceğinden kalanları idrak etmesine sebep olması mıydı bilmiyorum. Tek bildiğim gerçek, Verdi'nin *Otello*'sunun uzun zaman beklenen ilk gece gösteriminin sonunda Manur'un bizzat söylediğinin aksine, ne kendisinin, ne Natalia'nın, ne de Dato'nun beni tebrik etmek ve sonrasında benimle birlikte başarımı kutlamak için soyunma odama gelmiş olmalarıdır. Fahişe Claudina ve destekçisi Céspedes de gelmediler: Onlar, ne de olsa o zamanlar Madrid'te, gençliğiimi geçirdiğim kent olmasına rağmen, tanıdığım birkaç kişi arasındaydılar, fakat daha önceden de söylediğim gibi onları davet etmeyi ihmal etmiştim, yazık! Daha önceden söz ettiğim vaftiz babam Sinyor Casaldáliga da, kendisine motosikletli kurye ile iki adet bilet göndermiş olmama rağmen gelmedi. Bana ayrılan kontenjanın geri kalanını, sosyal bağlantıları çok fazla olduğu için bana, bir ihtimal fazla biletim olup olmadığını birkaç defa soran, Heldentenor Otello'ya -hâlâ muhtemel rakiplerine her şey gayet normalmiş gibi davranıyordu- verdim. Soyunma odamın kapısını kimse çalmadı, yani kapıyı kendiliğinden çalanların aksine kapımı çalması gereken kimse çalma-

dı ve bu nedenle ben o geceyi Madrid'te bana -böyle söylenebilirse- durmaksızın arkadaşlık eden kişilerle birlikte geçiremedim. Bana, seyircilerin tümünün tiyatrodan ayrıldığı söylendiğinde kendimi meslektaşlarım ve organizatörler (her zaman yıldızlarla birlikte görünmeye can atarlar ve ben de bir yıldız olma yolunda ilerliyordum) tarafından geç bir akşam yemeği için kalabalık ve gürültülü bir restorana ve sonrasında da, Madridlilerin havalar güzelleştiğinde çıktıkları yürüyüşlerin ardından uzun uzun oyalandıkları şu gürültülü patırtılı teras kafelerinden birine sürükledim. O geceye ait en canlı anım -Madrid'te güneş battıktan sonra herhangi bir saatte ve herhangi bir yerde görebileceğiniz- özenli çöp kamyonlarının devamlı geçişidir: Her birkaç dakikada bir korkunç bir gürültü ve çöp kokusu, hem sohbetinizi hem de içkinizin tadını mahveder. Şimdi düşünüyorum da, o yerlerde, o insanlarla o kadar uzun zaman birlikte olmaya, sadece Manurlar arasında ne olduğunu bilmemek (belirsizliğin o mutluluk veren hali) beni rahatlattığı ve otele geri döndüğümde gerçekleşmesinden çoktandır şüphelendiğim ve kesinlikle duymak istemediğim haberin yani iz bırakmadan ortadan kaybolduklarının bana söylenecek olması ihtimalinden korktuğum için tahammül etmiştim. Dehşet verici bir geceydi. Desdemona ya da sevimli Priés, orkestradan sakar ve çirkin (İspanyol) birinci kemancıyı da yanında getirmişti -şüphesiz sahnedeki feryatlı zaferinden sonra kendini daha cesur ve güçlü hissederek-; onu arsızca öpücüklere boğup kendini kaybetmişçesine kıllı göğsünü okşuyordu. Neyse ki, Iago ya da ahmak Volte oldukça erken ayrıldı, çünkü ertesi gün tamamen dinlenmeye ayrılmış olmasına rağmen, tüm sabahı kendi yorumunun bazı yönlerini mükemmelleştirerek (kullandığı kelime tam olarak buydu "perfezionare") geçirmeyi umuyordu, ancak gitmeden önce benim performansımın eksiklikleri hakkında on dakika boyunca ahkâm kesti. Otello ya da Hörbiger hafif sarhoş olmuştu ve muzip hikaye-

ler anlatıp koca masada bulunan herkes (on beş ya da yirmi kişiden neredeyse hiçbiri, Hörbiger'in o haldeyken tutarlı ve akıcı konuşabildiği tek dil olan Almanca'yı anlamıyordu) tarafından dinlenmeyi talep ediyordu. Hatta bana söylediklerine göre zaman zaman masanın başından kendi dilinde herkese bağırıyormuş: "Dinleyin, dinleyin, herkes dinlesin bu çok komik!". Ancak Hörbiger'in en büyük düşmanı dilsel anlaşılmazlık değil de Madrid şehrinin saplantılı ve acımasız çöp toplama sistemi ve bu sistemin her zaman her yerde hazır olan ve her şeyi gürültüye boğan kamyonlarıydı. Eziyet verici iğrenç gürültülerin ardından gelen öldürücü bir şiddetli rüzgârın sonrasında birdenbire kendimi terastaki kafeteryanın kumlu zemininde kusarken buldum. Kusuyordum ama daha çok öğürüyordum ve ikisi de bir şarkıcı için bir felaketti. Birden genel bir dehşet ve telaş yaşandı ve neredeyse herkes -ya iğrendikleri için ya da kendileri de kusabilirler korkusuyla- bana arkasını döndü. Kendi mendilim ve başkasının bana verdiği başka bir mendille üzerimi olabildiğince temizledim ve kendimi biraz daha iyi hissettiğimde, otele gitmek için bir taksiye atladım. Otele vardığımda beni, Céspedes'in (belli ki her zamanki gece nöbetindeydi) verdiği oda anahtarımla birlikte bizzat elden ilettiği bir mesaj bekliyordu. Lekelenmiş ceketimi fark ettiğini gördüm ama ne bu konuda ne de personelden olan masözle birlikte geçirdiğim geceyi boşa harcamam konusunda, aslında bunu bildiğini tahmin ediyorum, bir yorum yaptı. Sadece son derece profesyonel bir ses tonuyla yatmadan önce başka bir şeye ihtiyacım olup olmadığını sormakla yetindi.

Mesaj, Dato'dan geliyordu ve otele döner dönmez, saat ne kadar geç olursa olsun hiç vakit kaybetmeden odasına gitmemi istiyordu. Saat iki buçuktu ve ben baştan aşağı helak olmuştum ve belirsizliğin yararları normal seyrini izliyordu. Şimdi neler olduğunu bilmem gerekiyordu ve bu yüzden Dato'nun odasına gittim. Daha önce, sabahın erken saatlerinde, on seki-

zinci yüzyıldan kalma ellere sahip olan eski borsacı, Dato gibi endişelerini kontrol altında tutabilen çok az kişi görmüştüm. Beni beklerken sigara içiyordu -kül tablası dolup taşmıştı- ve üzerinde, içinde hâlâ gömleği ve pantolonu olduğu halde, şarap rengi, ipek bir robdöşambr vardı, ayrıca kahverengi (bağcıklı) ayakkabıları da ayağındaydı. Birkaç defa bana, kesinlikle korkunç göründüğüm için beni baştan aşağı süzerek baktı. Fakat aynı zamanda sanki bana ilk defa ve yepyeni gözlerle bakıyormuş gibiydi; eğer dört yıl önce Noguera bana kız arkadaşım Berta'nın gelecekteki kocası diye tanıştırılmış olsaydı ben de ona öyle bakardım diye düşündüm bir an.

"Yarın sabah seninle görüşmek için benden ayarlamam istenilen randevuya çok daha şık ve derli toplu bir halde gideceğinden eminim. İçecek bir şey ister misin?". Bunu sorar sormaz elini odasındaki küçük buzdolabı ya da mini barın kapağına uzattı. Onaylamak için başımı sallamama bile fırsat vermemişti. "Haline bakılacak olursa, sanırım hayır. Bir aksilik mi oldu?"

Başımı eğip ceketime baktım.

"Üzerimi değiştirme fırsatım olmadı ama ciddi bir şey değil. Bir şey mi oldu?"

"Sen, muhtemelen benden daha iyi biliyorsundur. Beni bir refakatçi olarak sahip olduğum rolden tamamen kurtaracak ve hatta işimden mahrum kalmama sebep olacak gibi görünüyorsun." Karşımda konuşan adam artık o vazgeçilmez ve her şeyi hesaba katan Dato, akşam yemeklerimiz, sohbetlerimiz, yürüyüşlerimiz ve alışveriş turlarımızdaki sessiz varlık değildi. Şimdi yeniden tek başına barda otururken karşılaştığım, canlı, uçarı, nezaketsiz adama dönüşmüştü; yalnızca artık gülümsemiyordu (aynı anda hem neşeli hem de hüzünlü ve karamsardı).

"Ne demek istiyorsun? Neden söz ediyorsun? Neden tiyatroya gelmediniz?"

Dato bir sigara daha yaktı ve ardından hemen bir parmağıyla henüz var olmayan küllerin bir kısmını silkti. Tedirgin olmasına rağmen söylediğim gibi hâlâ sakin görünüyordu.

"Bilmiyorum ve şu anda bir önemi yok. Bunca zamandır ilk defa ne olduğu hakkında bir fikrim yok, gerçekten de bilmiyorum. Fakat benim için endişelenmene gerek yok, işimi kaybetmem gibi bir tehlike gerçekten söz konusu değil. Aksine, daha gerekli olduğum anlaşılacaktır, çünkü artık sadece diğeriyle ilgileneceğim. Sana önceden bir kez söylediğim gibi evli bir çiftle ilgilenmek, oldukça tutarsız ve unutkan bir insanla ilgilenmek gibidir. Şimdi her şey farklı olacak, muhtemelen daha kolay da olacak; yalnız bir adam ve tutarsızlıktan arınmış halde" ve bir kez daha söyledi: "Yalnız bir adam."

Hiçbir şey söylemedim. Dato sigara içiyordu. Birden bire yüzü (hafifçe) aydınlandı ve kabarık dişetleri ortaya çıktı:

"Tabii eğer niyetinin ne olduğunu bildiğimi varsayarak yanılmıyorsam. Eğer yarın randevuna gittiğinde, sadece iyi vakit geçirip, eğlendikten sonra her şeyi aynen olduğu gibi, her zaman olduğu gibi bırakırsan... ki bana izin verirsen sana bunu öneririm. Bu belki de Natalia ve senin için değil fakat kesinlikle benim ve Sinyor Manur için en iyisi olacaktır. Muhtemelen ikiniz için de en iyisi bu olacaktır ancak senin bana inanacağını zannetmiyorum."

"Sen hangi buluşmadan söz ediyorsun? Bana neden söz ettiğini söyler misin lütfen? Natalia nerede?"

Bu sefer yine aynı anda birden çok soru sorma hatasına düşmüş olmama rağmen Dato hepsine cevap verdi.

"Natalia odasında Sinyor Manur'la uyuyor. Senden buraya gelip beni görmeni istememin sebebi sana ondan bir mesaj getirmiş olmam. Bana şu otelden bir oda ayırtmamı söyledi," derken iki parmağıyla masanın üzerinden bir kart aldı ve bana uzattı "ve senin onunla birlikte yarın öğleden sonra saat beşte oraya gitmeni istiyor. Öncesinde seni görmesi mümkün

olmayacak, yani kahvaltı ve sonrasında. Bunun romantik bir buluşma olduğunu zannediyorum," yaptığı yorum ve söylemeye devam ettiği şey arasında en ufak bir şekilde bile duraksamadı, sanki yaptığı ilk yorumun duyulmasını fakat üzerinde durulmadan konuşmanın devam etmesini istiyordu. "Benden ayrıca seni bu akşamki performansından ötürü kutlamamı istedi. Büyük bir başarı olduğundan emin olduğunu söyledi. Orada olamadığı için çok üzgün."

Otelin adına ve adresine baktım. Aynı sokaktaydı hatırladığım kadarıyla neredeyse karşıda -mütevazı bir yer, sanki Natalia Manur bizim otelimizden dışarıya adım attığında gördüğü ilk yermiş gibiydi.

"Teşekkür ederim, " dedim. Sonra biraz tereddüt ederek: "Dinle Dato, Sinyor Manur'un bütün bunları bilmediğini zannediyorum."

Dato, sigarasını bitirmeden sinirli bir havayla ve henüz yeni olan bir umutsuzlukla söndürdü.

"Sen ne düşünüyorsun? Bu sabah onunla konuştun, onunla buluştun, değil mi? Böyle bir şey daha önce hiç olmamıştı."

"Nasıl bir şey daha önce hiç olmamıştı?"

"Sana Natalia Manur'un hiç sevgilisi olmadığını söylemiştim."

Dato'nun karşısında yüzüm kızarmıyordu.

"Sen bana sadece Sinyor Manur'u olan biten her şeyle ilgili olarak bilgilendirmekten başka bir şey yapmadığını ve Natalia'nın sevgilisi olup olmadığını ya da önceden hiç oldu mu bilmediğini söyledin. Diğer taraftan, yarın..." Yüzüm hâlâ kızarmamıştı. "Yarın bir sevgilisi olabilir, senin kim olduğunu bileceğin bir sevgili. Manur'a söylemeyi düşünüyor musun bilmiyorum ama bana öyle geliyor ki onun gibi bir adam söz konusu olunca, ona önceden söylemek ve sonradan söylemek arasında çok büyük bir fark vardır."

Dato robdöşambrının cebinden sigara paketini çıkardı ve o

kâğıt ya da kibrit gibi kolayca alev alacak gibi görünen parmakların en narinleriyle bir sigara daha yaktı.

"Sevgili arkadaşım, anlamış gibi görünmüyorsunuz, ya da belki size yapmanızı önerdiğim şeyi gerçekten yapacaksınız, ancak ben yapacağınızı pek zannetmiyorum. Eğer Natalia Manur yarın o randevuya gidecek olursa ve eğer siz de giderseniz, eğer benim önerdiğim gibi kendinizi biraz iyi vakit geçirmek ve onunla az çok yetinmekle kısıtlamazsanız, benim o gece Sinyor Manur'a herhangi bir şey söylememe gerek kalmayacaktır. Natalia geri gelmeyecektir ve o da Natalia'nın geri gelmeyeceğini bilecektir. Gece yarısından sonraki ilk saatlerinde hangisinde bunu kabullenip itiraf eder (bu bana geleceği zaman olacaktır) bilemiyorum ama şafak sökmeden anlamış olacaktır. Bu gerçekten olduğunda Natalia'nın ona katlanması mümkün olmayacaktır, onun yerine Sinyor Manur'un yanında ben bulunacağım." Bir an sessiz kaldı ve sigarasının dumanını sanki iç geçirdiğini gizlemeye çalışıyormuş gibi burun deliklerinden çıkardı. Sonra: "Anlamıyor musun? Sen seçildin," dedi.

Madrid'te bulunduğum zamandan beri Dato'dan hiç haber almadım, hatta şu an size anlattığım olaylarla bu sabah arasında geçen dört yıl boyunca Dato'nun yüzünü hayalimde bile canlandıramadım. Bugün onun yüzünü tamamen ve açıkça görebiliyorum, oysaki önümüzdeki birkaç gün içinde gizemli, zamana meydan okuyan yüz hatlarının kaçınılmaz bir biçimde silineceğini biliyorum. Kıvırcık saçlarını ve patlak gözlerini, ufacık ellerini ve lastik gibi dişetlerini, bağcıklı ayakkabılarını ve şarap rengi robdöşambr'ını görebiliyorum (özellikle de bundan sonra hanımı tarafından ödenen bir hesaptan arta kalan bozuk paraları alamayacak olan ufacık ellerini görebiliyorum ve kim bilir belki de bu noktada dengelerin Natalia'nın lehine değişmesini sağlayan bu el hareketinin kayıtsızlığıydı. Tam odadan çıkarken arkamı dönüp neden bu randevuyu, bu yeni başlangıcı durdurmaya çalışmadığını, Natalia Manur'a

kocasına karşı neden yardım ettiğini sorduğum anda yüzünde beliren küçümseyen ifadeyi de görebiliyorum. Dışarı üflediği ağız dolusu sigara dumanı arasında kaybolan boğuk, çatlak bir sesle cevap verdi:

"İnsanın bir eylem ya da bir ihmalle kime yardımcı olduğunu bilmek zordur fakat insan hiç tercihi olmaması durumundan da yorgun düşebilir."

Bunun Dato'nun konuşmasını son kez duyduğum an olması gibi, ertesi gün öğleden sonra saat beşte, Natalia Manur'u yanında itaatkâr, satılık, bölünmüş fakat kendi seçimlerine bağlı refakatçisi olmadan gördüğüm ilk andı. Bu refakatçi aslında gökyüzünü rengi yeşile ve turuncuya çalan bulutların ve yüksek rüzgârların kapladığı o öğleden sonra, Natalia Manur ve ben, kent bir zamanlar hem ona hem de bana ait olduğu halde o an gidecek başka yerimiz olmadığı için o oldukça bakımsız otelde tutulmuş odamıza doğru yürürken bizi takip etmemişti. Kapıyı kapattım ve sesiz bir tutkuyla, neredeyse ne yaptığımı bilmeden onu öpücüklere boğdum, sanki onun ruhuna dokunmak için acele ediyordum. Soluk yanaklarını öptüm, gergin alnını, ağır göz kapaklarını, solmuş, dolgun dudaklarını öptüm. Neredeyse ne olduğunu bilmeden güçlü kucaklamam ona kendisini başka bir düzeye yükselmiş gibi hissettirmişti, başının üstünde geçişiyle onu rahatsız eden bir dalga yaratmışım gibi yukarılara çıkmış gibiydi.

ÖLDÜĞÜN ZAMAN SENİN İÇİN İÇTENLİKLE yas tutacağım. Mükemmelleştirmek için değiştirilmiş yüzüne yaklaşıp, seni gereksiz hale getiren bu dünyaya geri döndürmek için dudaklarına kibir ve inançla dolu son bir çabayla umutsuz öpücükler konduracağım. Kendi hayatımın bir yara taşıdığını hissedeceğim ve kendi hikâyemi senin yaşadığın bu son ve değiştirilemez anla birlikte ikiye bölünmüş sayacağım. Şaşkın ve is-

teksiz gözlerini şefkatle kapatıp bütün gece boyunca, seni hiç tanımayacak olan anlamsız şafağın içinde beyaz ve cansız bedenini koruyacağım. Yastığını ve ıslak çarşafları kaldıracağım. Sensiz geçecek bir hayatı düşünemeyip seni orada cansız yatarken görünce apar topar ardından gelmek isteyeceğim. Mezarını ziyaret edeceğim ve mezarlıkta tek başıma, o dik yokuşu tırmanıp üzerine ismin kazınmış olan taşa doğru sevgiyle ama yorgun, seninle konuşacağım. Kendi ölümümün senin ölümünle bana önceden söylenmiş olduğunu göreceğim, kendi resmime bakıp kendimi senin sert yüz hatlarında bularak senin yok olduğun gerçeğine inanmaya son vereceğim; çünkü ancak böyle yaparak kendi bedenimi ve inanılırlığımı yaratabilirim. Çünkü ne de olsa kimse kendi ölümünü hayal etmeyi beceremez.

MANUR ÖLMEYE BAŞLAMADAN ÖNCE, yani sahip olduğu ve sınırları trenle geçtiği zamanlarda yanında taşımaya cesaret ettiği tabancayla kendini öldürmeyi denemeden önce dört gün bekledi ve sadece o zaman -bugüne kadar- Natalia Manur'u kaybetme riskiyle yüz yüze gelip o otel odasında aynen rüyamda da olduğu gibi ona yalvarmak zorunda kalarak "Bir aptal gibi ölmek istemiyorum," dedim. Fakat Natalia, iyileşirken onun yanında olmak istedi ve oldu da aslında onun yanına döndü ve iyileşene kadar değil, ama ölene kadar geçen üç hafta boyunca onunla birlikte kaldı. İlkin başarısız olduğu anlaşılan deneme ben Teatro de la Zarzuela'da üçüncü ve Madrid'te son kez sahnelenen Verdi'nin *Otello*'sundaki Cassio rolümü oynarken ve Natalia salonun ortasındaki koltuklardaki oturduğu yerden hayranlıkla beni izlerken gerçekleşmişti. Gösteriden sonraki özel kutlamamızdan oldukça geç bir saatte döndüğümüz sırada olayı öğrendiğimizde, Manur çoktan hastanede uyuyordu ve bütün belirtiler onun yaşayacağını

gösteriyordu. Onu, beş saat önce silahın ateşlenmesinden hemen sonra bulmuşlardı: Bir çift -muhtemelen Küba'dan ya da Kanarya Adaları'ndan gelen- yanlış kata çıkmıştı; aşağıdaki barda hatırı sayılır çeşitlilikte kokteyl tükettikten sonra asansörle bir yukarı çıkıp bir aşağı inip duruyorlarmış. Oda anahtarı el çantasında olan kadın, kendilerinin zannettikleri odanın kapısını boşuna bir gayretle açmayı denerken adam, durumun ya kadının aşırı sakarlığı ya da yeni bir kafa bulma şekli olduğunu düşünerek anahtarı kadından almış ve kıkırdamaları ve Manur'un kapısındaki sonuç vermeyen uğraşlarının ortasında içeriden gelen silah sesini duyarak afallamışlardı. Çift tarafından uyarılan gece görevlisi, yanında bir maymuncuk ve üç asistanla beraber gelen müdürü bilgilendirmişti. Anında haber verilen Dato da orada hazır bulunuyordu. Bu grup, çakırkeyif çiftin gürültülü haykırışları ve kahkahalarıyla onları takip etmesini önlemek için hiçbir şey yapamamıştı. Kapıyı çalıp cevap alamayınca, açıp içeriye girmiş ve orada Manur'u bir koltuğun ayaklarının dibinde yerde yatarken bulmuşlardı; şüphesiz darbenin etkisiyle koltuktan aşağıya düşmüştü. Arkası koltuğun kenarına yaslanmış halde yerde oturuyordu, ceketinin ucu buruşmuştu. Alacakaranlıkta mavi renk görünen perdeler hafif esintiyle sallanıyordu. Banyodaki bir ışık açıktı ve yere aydınlık bir dikdörtgen şekli yansıtıyordu. Sanki dışarı çıkacakmış gibi giyinmişti. Daha önceden kullanıp kullanmadığından emin olmadığım gözlüklerini takmıştı. Silah elindeydi -işaret parmağı hâlâ tetikte- ve göğsünde de bir delik vardı. Kan gömleğine, ceketine ve kravatına yayılmıştı. Gezgin bir satıcıdan farksızdı.

Eli titremiş ve kalbini hedefleyen kurşun onun yerine herhangi bir hayati organa zarar vermeden sol akciğerini delip geçmişti. Eğer eli sabit kalmış ve aslında yaralamak isteği yeri yaralayabilmiş olsaydı işte o zaman ölümcül bir ayrılık riskini almış olacaktı. Önceleri Manur'un yaşayacağını düşündüler,

fakat sonuç öyle olmadı. Ben, ilaçlar, yaralar, silahlar ya da mermiler hakkında hiçbir şey bilmem (aslında kendi mesleğim dışında neredeyse hiçbir şeyden anlamam), fakat bana anlatıldığına göre mermiler sadece kirli olmakla kalmayıp -anlaşılan mermiler kirli oluyor- vücuda girerken beraberinde delikten geçip içerilere doğru ilerleyen giysi parçacıkları taşıyorlar ve bu parçacıklar her zaman bakteri bulunduruyor ve o sırada operasyonun başında bulunan hekim yeterince ehil, dikkatli ya da sadece şanslı değilse ölümcül olabilen son derece tehlikeli enfeksiyonlara sebep oluyorlarmış: İşte bunlar daha sonra Natalia'nın bana Manur'a ne olduğunu anlatırken söyledikleriydi. (Silahı ateşlediği sırada kravatının düzgün durmasına itina göstermiyorduysa, ciğerine saplanan ve ölümcül enfeksiyona sebep olan kumaş parçası belki de birkaç gün önce gözlerimin önünde üzerine bir damla kahve damlattığı yeşil kravata ait olabilirdi. Fakat üzerindekinin o kravat olup olmadığını bilmek imkânsız, çünkü şimdi kendisini vurduğu sırada ne giymiş olduğunu -eğer aslında o zaman birileri fark etmişse bile- kimse hatırlamayacaktır. Ayrıca bana öyle geliyor ki Manur muhtemelen hemen ölmek yerine - yaşamının cisimleşmiş hali olan- Natalia yamındayken ölmek istemiş ve aslında hedefi rastgele ıskalamamış ancak her nasılsa merminin pis olmasından emin olmak için gerekenleri önceden halletmiş olarak dikkatle ıskalamayı amaçlamıştı: Kim bilir belki mermiyi bizzat kendisi titizlikle kirletmiş, belki de önceki gece Madrid'teki doymak bilmez çöp kamyonları yiyip bitirme işlerine başlamadan önce yanından geçtiği bir çöp tenekesinden aldığı pislikleri mermiye bulaştırmıştı.) Söylediğim gibi, bu girişimden üç hafta sonra öldü (sanırım bu noktada artık girişim olmaktan çıkıyor) ve Natalia Manur son anına kadar yanında kaldı. (Onu ölürken gördü ve benimle onun ölümü ya da hiçbir şey bilmediğim o üç hafta hakkında hiç konuşmadı.) Lizbon'daki birkaç gün sonrasına programlanmış bir resitali iptal ederek si-

lahın o lüks otelde ateşlenmesinden iki gün sonra ya da -sonunda aynı noktaya varıyor- Natalia'nın eğer yanılmıyorsam o yanımda olmadan sadece bir gece geçirdiğim ikinci otelimizi terk ettiği sabahın ertesinde Barselona'ya döndüm. (Sanırım Berta'yı -Manur iyileşir ya da ölür ölmez- Natalia'nın beni aramaya geleceği ve benim yanıma döneceği zamana hazırlamam gerektiğini hissediyordum. Ancak bu düşünce rüyamda belirmemişti.)

Onu görmedim, yani Manur'u kanlar ya da bandajlar içinde ya da iyileşirken ya da ölürken görmedim. Tabii öldüğünde de görmedim. Ben her zaman onun hata yaptığını düşündüm, ilk bakışta hata yapması imkânsızmış gibi görünen o despot adam ne var ki birçok hata yapmıştı. O hatanın ne olduğunu bilmiyor olmama rağmen aslında sadece Dato'nun Natalia'ya, Natalia'nın da bana söylediklerini biliyordum: Manur yalnız kaldığı ilk üç günü, benim ilk gösterimin olduğu gecede (ya da gecenin sabahında) yaptığı keşiften önce planlamış olduğu işlerde hiçbir değişiklik yapmadan sürdürerek geçirmişti. Dato'ya göre ilkin, asılsız ya da en azından öngörülebilir bu gibi dehşet anlarında ondan beklenenin ya da normalde davrandığının aksine oldukça soğukkanlı ve sakin davranmıştı. Sekreterinden bizim buluştuğumuz -kendi otelinin hemen karşısındaki- yeri öğrenmeye çalışmasını bile istememişti. Dato'nun söylediğine -ve böylece de Natalia'nın bana anlattığına- göre durumu kabullenmiş, neredeyse ilgisiz ve her şeyden öte onun gidişi hakkında konuşmak ya da şikâyet etmek için en ufak bir istek bile duymuyor gibi görünüyormuş. Ne var ki Dato'nun anlattığına göre (tabii Dato, herhangi bir kişinin sadece kendisinin bildiği ya da bildiğini zannettiği bir şeyi anlatırken yapabileceği gibi, bu konuda ve diğer her şey hakkında yalan söylemiş olabilirdi) kendisinin fark ettiği tek tuhaf davranış, Sinyor Manur gibi son derece huzursuz ve hareketli bir adamın daha önceden yaptığı duyulmamış bir şeyi yapması, söz konu-

su üç gecenin iki tanesinde televizyonu açıp uzun süre boyunca televizyon izlemesi olmuştu (televizyonda bir yarışma ve Real Madrid'in oynadığı bir futbol maçı varmış). Kendisini öldürme girişiminde bulunduğu ve aslında sonradan başarılı da olduğu gece normal bir iş gününün -yani onun durumunda son derece yoğun hareketliliğin olduğu bir günün- sonrasıymış ve herhangi özel bir düzenleme yapmamış ve onun her şeyden önce Madrid'e gelmesine sebep olan işleri halletmeye çalışmamıştı. Hâlen halledilmeyi bekleyen birçok işi varmış ve hatta sonraki sabah yani teoride Madrid'teki sondan bir önceki günü için iki tane randevu bile ayarlamıştı. Önceki yetmiş iki saat boyunca ve kendisini öldürme teşebbüsünde bulunduğu gün -Dato'nun söylediğine göre- herhangi birisine gerçek niyetinin ne olduğunu belli edecek hiçbir şey yapmamış. Belki de böyle bir niyeti olmamıştı. Manur, gün sona ermeye başladığında odasına dönmüş; bitkin bir halde, üzerindeki giysilerle çift kişilik yatağa uzanmış ve şüphesiz şapkanızı asla yatağınızın üzerine koymamanız gerektiğini söyleyen inanıştan habersiz olarak yeşil fötr şapkasını yan tarafına yatak örtüsünün üzerine bırakmış olabilirdi. Orada on ya da on beş dakika uzandıktan sonra uzaktan kumandayı alıp tek başına, aynen benim seyahatlerimin birinden Barselona'ya döndüğümde Berta'yla birlikte yapıyor olduğum ve son haftalarda Natalia'nın benim şarkı söylemek için gittiğim dünyanın en büyük şehirlerinde kaldığımız lüks otel odalarında sürekli yaptığı gibi televizyon izlemiş olabilirdi. O gece bir yarışma programı ya da futbol maçı çıkmamış olabilirdi. Manur, sonra kalkıp üzerini değiştirmek için gardırobun kapağını açmış ve Dato'nunki gibi ipekten yapılmış fakat Dato'nunkinin aksine muhtemelen Sinyor Manur'un, en azından onun bende bıraktığı silinmez imgeye göre en sevdiği renkler olan kahverengi ya da yeşil bir robdöşambr giymiş olabilirdi. Fakat belki de üzerini değiştirecek ve o robdöşambrı giyecek vakti bulama-

mıştı; çünkü gardıropta, bugün benim buradaki gardıropta gördüğüm gibi, Natalia Manur'un hemen karşıdaki bakımsız otele giderken yanına aldığı ve benim dört gün boyunca odamızın zemininde durduğunu gördüğüm, şu anda hâlâ sahip olduğu ve bu sabah giderken de yanında götürdüğü genişleyebilen, orta boy bavuldaki en gerekli eşyaların dışında kalan bir sürü kıyafeti görmüş olabilirdi. Manur, şişkince parmaklarıyla bu kıyafetlere muhtemelen dokunmuş, kalın dudaklarıyla onları öpmüş, kaba yüz hatlarını o parfümlü, cansız kumaşlar üzerinde gezindirmiş, ancak hafifçe uzamış olan sakalı (bu akşam dışarı çıkmayı düşünüyorsa, tekrar tıraş olması gerekecekti) kumaşların yanaklarından kolayca kaymasını engellemiş olabilirdi. Manur, akşamın çöküşünü izlemiş: Akşamın çöküşünü daha iyi izleyebilmek için balkon kapısını açmış, kendi ülkesinde olmayan bir bahar havası içeriye girip karanlığın henüz içine karışmadığı mavi renkteki ve benim odamdakilerle, her ne kadar benim odamda çift kişilik yatak yerine aralarında bir kilim serili iki tane tek kişilik yatak buluyorduysa da, tıpatıp aynı perdeleri hafifçe hareketlendirmişti. Manur, gözlüklerini takmış ve ona ilgisini çekecek hiçbir şey sunmayan televizyona bir göz atmış, sonra yeniden dışarıya bakmıştı: Madrid gökyüzü, artık içinde uçmaktan korkmayacağım bir uçak, sokak, meydan, giyinip kuşanıp dışarı çıkmış kadınlar, rengârenk arabalar. Bu onun ülkesi değildi. Konyak rengi gözleri gözlüklerinin arkasından sakin ve düşünceli bir halde dışarıyı izliyordu: Bu gözler bundan böyle dünyadaki şeylere hızla değip geçmiyor ve dünyadaki şeyler tarafından bu gözlerin gururu okşanmıyordu. Manur televizyonu kapatıp banyodaki ışığı açınca, banyodaki aynada bir an için -sağlam karakterininyansıması gözüne ilişmiş -fakat vazgeçmemişti. Birkaç tel saçını, bunu yaptığının farkında olmadan düzeltti. Banyo kapısını kapatmadan çişini yaptı, ceketi hâlâ üzerindeydi. Odaya geri döndü ve akşamın çöküşünü izlemeye devam etti. Oturup ge-

ce olmasını bekledi. Hiçbir şeyin kokusunu almıyordu. Günüm sona erdi ve uykumun geldiğini hissediyorum, kalemi bırakıp tek başıma yatağa gittiğimde bu geceki rüyamda ne göreceğimi merak ediyorum. Bilincim tetikte olmaya alışıktır (*gennaio, agosto, novembre*). Manur, karanlıktaki eline baktı. Daha sonra dışarı çıkmak için giyinmiş halde oturuyorken, kendisini yok etme arzusuyla doldu. Elim karanlıkta. Fakat endişelenmeyin, onun izinden gitmeyi beceremezdim.

Sonsöz: Yarım Kalmış Bir Şey

Duygusal Adam kaynağını iki imgeden alır: Bunlardan ilki gerçek dünyadan çok *Uğultulu Tepeler*'in resimli bir baskısına ya da Emily Brontë'nin romanının film uyarlamalarından birine ait olabilir. Resimde gösterilen kırlık bir alanda ayakta duran bir adam ve bir kadın vardır ve bir çit onları birbirinden ayırır. Konuşuyorlardır, belki yeni tanışıyorlar, belki de birbirleriyle vedalaşıyorlardır. Bu resim, her ne kadar kitabımda yer almasa da, kitabımın ilham kaynağı, Nabokov'un ifadesiyle söylemek gerekirse ilk vuruştu. İkinci imge ise gerçek dünyadan alınmış ve kitabın ilk bölümlerinde yer alıyor: Trenle Milano'dan Venedik'e giderken, okurların kitaptaki birkaç sayfada bulacağı ahlaki ve fiziksel tanımlamalarla tamamen eşleşen bir kadınla üç saat boyunca karşı karşıya oturdum. Romana başladığımda kafamdakiler aşağı yukarı bu imgeler ve açılış cümlesinden oluşuyordu.

Genelde bu şekilde çalışırım. İlerleyebileceğimi hissetmek isterim ve bir romana başlarken, en çok canımı sıkan ya da beni yazmaktan alıkoyan, romanın tam olarak nasıl bir şey olacağını, romanın kişilerini, o kişilerin ne zaman ve nasıl görünüp ortadan kaybolacaklarını, nasıl yaşamları olacağını ya da benim yaşamlarının hangi bölümünü anlatacağımı bilmektir. Bunların hepsi romanı yazarken oluşur ve bir şey keşfetmenin ya da bir şeye rastlamanın etimolojik anlamıyla *icat* evrenine aittirler; hatta zaman zaman durup önümde açılan iki olası ve aynı zamanda birbirine tamamen zıt iki olay örgüsüne baktığım anlar vardır. Kitap bittiğinde - yani keşif tamamlandığın-

da ve kitap yayımlanarak kesin olarak *var olduğunda*- başka türlü yazılmış olması imkânsızmış gibi görünür. Sonra da birisi kitap hakkında konuşabileceğine ve hatta sanki kitapta kullanılan sözcükler her durum için uygun değilmiş gibi başka sözcükler kullanarak onu açıklayabileceğine *inanır*.

Duygusal Adam, aşkın kendisinin ne görüldüğü ne de yaşandığı ancak ilan edildiği ve hatırlandığı bir aşk hikâyesidir. Böyle bir şey olabilir mi? Aşk gibi hem mevcudiyet hem de anında ve dolaysız tamamlanma ya da tüketme gerektiren kaçınılmaz ve ertelenemez bir şey henüz var olmamışken ilan edilebilir ya da artık yokken tam olarak hatırlanabilir mi? Yoksa aşkın ilan edilmesi ve sadece hatırası -sırasıyla *şimdi* ve *hâlâ*- o aşkın bir parçasını mı oluşturur? Bilmiyorum, ancak aşkın büyük ölçüde kendi beklentileri ve hatıralarına dayandığına inanıyorum. Aşk, hayal gücüne en yüksek dozda ihtiyaç hissedilen duygudur; insan sadece onun varlığını hissettiğinde, geldiğini gördüğünde, onu yaşayıp kaybettiğinde, kendisine o duyguyu açıklama ihtiyacı duyduğu anlarda değil, aynı zamanda o gelişirken ve doruk noktasındayken de. Aşkın her zaman, gerçeğin sağladığı bir hayal unsuruna gereksinim duyduğunu söyleyebiliriz. Diğer bir deyişle, o anda ne kadar elle tutulur, ne kadar gerçek olduğuna inanmak istesek de, aşkın her zaman hayali bir yanı vardır. Aşk her zaman tamamlanmak üzeredir, her zaman olabilecek olanın evrenidir. Daha doğrusu olmuş olabileceklerin evrenidir.

Duygusal Adam'daki roman kişilerinin yaşadığı da işte bu evrendir: Biz onların, henüz sahip olmamış ya da çoktan kaybetmiş oldukları halde aşkla -beklenti ya da hatıra aracılığıyla- yaşamak zorunda oldukları yaşamlarının parçalarına tanıklık ediyoruz. Romandaki iki ana erkek karakter arasındaki fark, -birinin o hayali, tasarlanan, kurmaca boyutla yetinmeye hazır olmayışı ve sezilmiş bir aşkı yaşanmış bir aşkla değiştirmek için gerekli olan adımları atması (aşkını tamamlaması), diğer

karakterin, yani gerçek duygusal adamın ise -sabırla ancak teslim olmadan- o hayali tek taraflı yolu kabul etmesi ve bu uğurda hayatını ortaya koymasıdır. İlki için aşkının bitmesi -aynen günümüz toplumundaki çoğu insanın hikâyesinde olduğu gibi- çok korkunç olmayacaktır; çünkü gerçeği ya da tamamlanmayı seçtiği andan itibaren her şeyi daha katlanılabilir bir hale sokan hatıraların bakış açısını tercih etmiş olur. Oysa diğer adam (algıladığı biçimde) yarım kalmış olan aşkını kaybettiğinde gerçek aşk, olasılık ve hayal gücü evrenini terk etmeye zorlanır. İşte onu umutsuzluğa sürükleyen her şeyin ötesinde bu kayıptır.

Bu iki erkek karakterin arasında sanki bir tül perdenin ardındaymış gibi belirsiz bir şekilde gösterilen kadın karakter Natalia Manur bulunur. Roman boyunca sadece tek bir yerde açık bir biçimde görülür: Romanın başında tıpkı benim Milano-Venedik treninde gördüğüm kadın gibi uyurken. Onun da ana karakterlerden biri olduğu düşünülünce bu şaşırtıcı görünebilir; ancak o belki de varlığı büyük ölçüde sembolik olan kurmaca kadın karakterler listesine (Penelope, Desdemona, Dulcinea ya da daha az şöhretli köklere sahip birçokları gibi) aittir: Kendileriyle ilişki kuran kişilere her zaman en büyük tehlikeleri sunarlar. Bunu *Duygusal Adam*'daki anlatıcı da kabul eder: "Benim de pekâlâ bildiğim gibi en etkili ve sürekli boyun eğdirme, aldatmacaya ya da aslında gerçekte asla var olmamış şeylere dayanır." İnsan merak etmeden duramıyor, acaba anlatıcı "ya da yarım kalmış bir şeye" de demek istemiş midir?

Javier Marías, Mart 1987

JAVIER MARIAS

Duygusal Adam*

Türkçesi: Ayşe Ayhan
Roman

Yaşamını Avrupa'nın farklı kentlerinde konserler vererek geçiren, kısa bir zaman önce üne kavuşmuş genç bir opera şarkıcısı, sık sık yaptığı tren yolculuklarından birinde gözlerini tam karşısındaki koltukta uyuyan kadından alamaz. Kadın, yanındaki iki adamla birlikte tuhaf bir üçlü oluşturur.

Opera şarkıcısı kaldığı otelde bu adamlardan biri olan Dato'yla barda karşılaşınca üçlünün gizemini çözer: Kadının adı Natalia Manur'dur ve çok meşgul bir işadamı olan Sinyor Manur'la evlidir. Dato'nun görevi ise kocası sürekli çalıştığı için Natalia Manur'a eşlik etmek, onunla birlikte bulundukları kenti gezmek, onu eğlendirmektir. Bardaki bu karşılaşmadan sonra Natalia'nın iki refakatçisi olur: Dato ve opera şarkıcısı. Ancak opera şarkıcısı refakatçilik rolüyle yetinmez, Natalia'ya âşık olur. Kuşkusuz Sinyor Manur bu aşkı fark edecek ve engellemek için elinden geleni yapacaktır.

Proust'u çağrıştıran bir anlatımın egemen olduğu *Duygusal Adam*, yazarın da Sonsöz'de belirttiği gibi "aşkın kendisinin ne görüldüğü ne de yaşandığı ancak ilan edildiği ve hatırlandığı bir aşk hikâyesidir."

ISNB 978-975-570-412-8
9 789755 704128

*SEL YAYINCILIK